માહનામા

(ગુજરાતી - માસિક)

ફૈઝાને મદીના

જુમાદલ ઊલા 1442 હિજરી | જિલ્દ 2
જનવરી સિને 2021 ઈસવી | શુમારા 10

FAIZAN E MADINA

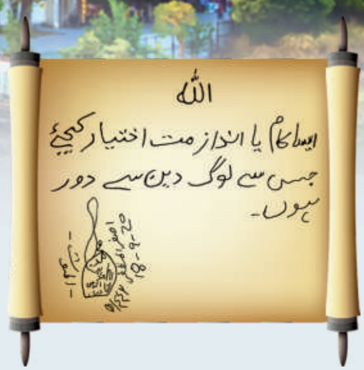

- શક્કી મિઝાજ 14
- દૂસરોં કો હકીર સમઝના 15
- રિઝ્ક બઢાને વાલી નેકિયાં 18
- બચ્ચે ઔર ખેલ 50
- મદની કામોં કે લિએ વક્ત કૈસે નિકાલેં ? 52

ઔલાદ બાત નહીં માનતી ? તો યેહ પઢિએ

"یَا شَہِیۡدُ"

સુબ્હ (તુલૂએ આફ્તાબ (સૂરજ નિકલને) સે પેહલે પેહલે) નાફ઼રમાન બચ્ચે યા બચ્ચી કી પેશાની પર હાથ રખ કર આસ્માન કી તરફ઼ મુંહ કર કે જો 21 બાર પઢે, اِنْ شَآءَ الله ઉસ કા વોહ બચ્ચા યા બચ્ચી નેક બને. (મુદ્દત: તા હુસૂલે મુરાદ) (ફ઼ૈઝાને બિસ્મિલ્લાહ સ.171)

નોટ: દમ કરને યા વઝીફ઼ા પઢને કા માલૂમ હોને પર અગર બચ્ચે યા બચ્ચી કે બદ તમીઝી કરને કા અન્દેશા હો તો એહતિયાત કરેં ઔર બહોત આહિસ્તા પેશાની પર હાથ રખેં.

ક્યા બચ્ચા સબક ભૂલ જાતા હૈ ? અબ નહીં ભૂલેગા اِنْ شَآءَ الله

"یَا حَیُّ یَا قَیُّوۡمُ"

એક બાર કાગઝ પર લિખ કર તાવીઝ બના કર બાઝૂ મેં બાન્ધ લીજિએ યા ગલે મેં ડાલ લીજિએ, اِنْ شَآءَ الله નિસ્યાન (યાની ભૂલને) કી બીમારી સે છુટકારા હાસિલ હોગા. (બીમાર આબિદ, સ. 42)

ગુર્બત સે નજાત કા ઈન્તેહાઈ આસાન નુસ્ખા

"یَا مَلِکُ"

જો ગરીબ વ નાદાર રોઝાના 90 બાર પઢા કરે اِنْ شَآءَ الله ગુર્બત સે નજાત પાએગા."

(મદની પંજસૂરહ 246)

જો માંગેગા, પાએગા

"یَا سَمِیۡعُ"

100 બાર રોઝાના પઢેં ઔર ઈસ દૌરાન ગુફ઼્તગૂ ન કરેં, પઢને કે બાદ દુઆ માંગેં اِنْ شَآءَ الله જો માંગેંગે મિલેગા. (મદની પંજસૂરહ સ. 250)

ક્યા આપ કે બાલ ઝળ ગએ હૈં

ઝૈતૂન કે તેલ મેં શહદ એક ચમ્મચ ઔર પિસી હુઈ દારચીની આધા ચમ્મચ મિલા કર ગંજ પર લગાઈએ. કુછ અર્સા મુસલસલ ઈસ્તેમાલ કરને સે اِنْ شَآءَ الله નએ બાલ નિકલના શુરૂઅ હો જાએંગે. (બીમાર આબિદ, સ.37)

નોટ : યેહ ઈલાજ અપને તબીબ (Doctor) કે મશ્વરે સે હી કીજિએ.

માહનામા
ફૈઝાને મદીના
Monthly Magazine
FAIZAN E MADINA (GUJARATI)
જુમાદલ ઊલા 1442 હિજરી | જિલ્દ 2
જનવરી સિને 2021 ઈસવી | શુમારા 10

બ ફૈઝાને નઝર: સિરાજુલ ઉમ્મહ, કાશિફુલ ગુમ્મહ, ઇમામે આ'ઝમ ફકીહે અફખમ હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ અબૂ હનીફા નોમાન બિન સાબિત رحمۃ اللہ علیہ

બ ફૈઝાને કરમ: આ'લા હઝરત ઇમામે એહ્લે સુન્નત મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન علیہ رحمۃ الرحمٰن

માહનામા ફૈઝાને મદીના ધૂમ મચાએ ઘર ઘર
યા રબ જા કર ઈશ્કે નબી કે જામ પિલાએ ઘર ઘર
(અઝ : અમીરે એહલે સુન્નત دامت برکاتہم العالیہ)

નાત / મન્કબત 3

કુરઆનો હદીસ — અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઔર બન્દોં કે હુકૂક 4
બેરહમ; કાબિલે રેહમ નહીં હો સકતા 6
યેહ શિર્ક ક્યોં નહીં? (કિસ્ત 04) 8
ફૈઝાને અમીરે એહલે સુન્નત — ઉલ્ટી ચટાઈ પર નમાઝ પઢના કૈસા ? મઅ દીગર સવાલાત 10
દારુલ ઇફ્તા એહલે સુન્નત — મુકતદી કા સના કે બાદ તઅવ્વુઝો તસ્મિયા પઢના કૈસા ? મઅ દીગર સવાલાત 12

મઝામીન
શક્કી મિઝાજ 14
દૂસરોં કો હકીર સમઝના 15
રિઝક બઢાને વાલી નેકિયાં 18
મુબારક આવાઝ કા એજાઝ 19
મસ્જિદ ઇન્તેઝામીયા કો કૈસા હોના ચાહિએ ? (કિસ્ત 02) 21
નાપ તોલ મેં કમી સે બચના 22
શાને હબીબ બ ઝબાને હબીબ (કિસ્ત 01) 23
મઝહબ ઔર અકલ 25
જંગે મૌતા 28
બુઝુર્ગાને દીન કે મુબારક ફરામીન 31

તાજિરોં કે લિએ
તાજિર સહાબએ કિરામ (કિસ્ત 08) 32
અહકામે તિજારત 33

બુઝુર્ગાને દીન કી સીરત — હઝરતે સૈયદના ખાલિદ બિન સઈદ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ 35
અપને બુઝુર્ગોં કો યાદ રખિએ 37
અમીરે એહલ સુન્નત કા શૌકે ઇલ્મે દીન 39

મુતફર્રિક
સેહતો તન્દુરુસ્તી — કૈલ્શિયમ 41
કારેઈન કે સફહાત — નએ લિખારી 42

બચ્ચોં કા માહનામા ફૈઝાને મદીના — વોહ તેરી જન્નત હૈ / ગંદે હાથ કપળે, પર્દે યા ચાદર સે સાફ કરના 45
મુઝ્લિમ હાઝિર હો 46
સફરી સરદાર (કિસ્ત 02) 47
Try Again 48
ક્યા આપ જાનતે હૈં ? 49
બચ્ચે ઔર ખેલ 50
હુરૂફ મિલાઈએ 51

ઇસ્લામી બહનોં કા માહનામા ફૈઝાને મદીના
મદની કામોં કે લિએ વક્ત કૈસે નિકાલેં ? 52
કાપીયાં, કિતાબેં ઔર હમારા મનફી રવય્યા 53
હઝરતે સૈદતુના ઉમ્મે અમ્મારા رَضِیَ اللہُ عَنْہَا 54
ઇસ્લામી બહનોં કે શરઈ મસાઇલ 55

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હૈ :
મુઝ પર દુરૂદ શરીફ પઢ કર અપની મજાલિસ કો આરાસ્તા કરો કે તુમ્હારા દુરૂદે પાક પઢના બરોઝે કિયામત તુમ્હારે લિએ નૂર હોગા.

(فردوس الاخبار، ۱۴۲۲، حدیث۳۱۴۹)

મન્કબત

એ સુન્નિયોં કે પેશવા હામિદ રઝા હામિદ રઝા[1]
ક્યા નામ હૈ પ્યારા તેરા હામિદ રઝા હામિદ રઝા
તારીકિયાં હૈં હર તરફ લિલ્લાહ કર દે બર તરફ
એ આફતાબે પુર ઝિયા હામિદ રઝા હામિદ રઝા
ઘર ઘર તેરા અફસાના હૈ હર દિલ તેરા દીવાના હૈ
એ જાને અબ્દુલ મુસ્તફા હામિદ રઝા હામિદ રઝા
સૂરત હૈ નૂરાની તેરી સીરત હૈ લાસાની તેરી
તીનત હૈ તેરી મરહબા હામિદ રઝા હામિદ રઝા
બંગાલ તેરા મુજરાઈ મુશ્તાક તેરા બમ્બઈ
પંજાબ પરવાના તેરા હામિદ રઝા હામિદ રઝા
હિન્દુસ્તાં મેં ધૂમ હૈ કિસ બાત કી માલૂમ હૈ
લાહૌર મેં દૂલ્હા બના હામિદ રઝા હામિદ રઝા
ઐયૂબ કિસ્સા મુખ્તસર આયા ન કોઈ વક્ત પર
તેરે મુકાબિલ મંચલા હામિદ રઝા હામિદ રઝા

શમાઈમે બખ્શિશ, સ 24
અઝ : મૌલાના સૈયદ ઐયૂબ
અલી રઝવી رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه

નાત

કરમ જો આપ કા એ સૈયદે અબરાર હો જાએ
તો હર બદકાર બન્દા દમ મેં નેકોકાર હો જાએ
જો સર રખ દે તુમ્હારે કદમોં પે સરદાર હો જાએ
જો તુમ સે સર કોઈ ફેરે ઝલીલો ખ્વાર હો જાએ
જો હો જાએ તુમ્હારા ઉસ પે હક કા પ્યાર હો જાએ
બને અલ્લાહ વાલા વોહ જો તેરા યાર હો જાએ
ઈનાયત સે મેરે સર પર અગર વોહ કફ્શે પા રખ દેં
યેહ બન્દા તાજદારોં કા ભી તો સરદાર હો જાએ
તુમ્હારે ફૈઝ સે લાઠી મિસાલે શમઅ રૌશન હો
જો તુમ લકડી કો ચાહો તેઝ તર તલવાર હો જાએ
તુમ્હારે હુક્મ કા બાંધા હુવા સૂરજ ફિરે ઉલ્ટા
જો તુમ ચાહો કે શબ દિન હો અભી સરકાર હો જાએ
કવાફી ઔર મઝામીં અચ્છે અચ્છે હૈં અભી બાકી
મગર બસ ભી કરો નૂરી ન પઢના બાર હો જાએ

સામાને બખ્શિશ, સ 172
અઝ : મુફ્તિએ આઝમે હિન્દ
મૌલાના મુસ્તફા રઝા ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه

મુશ્કિલ અલ્ફાઝ કે મઆની : સૈયદે અબરાર : નેક લોગોં કે સરદાર. કફ્શે પા : યાની નાલે મુબારક, જૂતા મુબારક. કવાફી : કાફિયા કી જમઅ. કલામ કે હર દૂસરે મિસરએ મેં રદીફ સે પેહલે આને વાલે હમ વઝન અલ્ફાઝ કો કાફિયા કેહતે હૈં, મસલન : કસીદએ નૂર મેં "નૂર કા" રદીફ હૈ જબકે ઈસ સે પેહલે આને વાલે હમ વઝન અલ્ફાઝ તારા, કલિમા, સિતારા વગૈરે કાફિયા હૈં. બાર : બોઝ. લિલ્લાહ : અલ્લાહ કે લિએ. જાને અબ્દુલ મુસ્તફા : યાની ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه કી જાન. તીનત : તબીઅત. મુજરાઈ : સલામ કરને વાલા.

(1) હુજ્જતુલ ઈસ્લામ મૌલાના હામિદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه ઈમામે એહલે સુન્નત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه કે બળે શેહઝાદે હૈં, આપ કા વિસાલ 17 જુમાદલ ઊલા 1362 હિજરી કો હુવા.

અલ્લાહ عزوجل
ઔર બન્દોં કે હુકૂક

મુફ્તી મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

﴿وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَیْــٴًـا وَّ بِالْوَالِدَیْنِ اِحْسَانًا وَّ بِذِی الْقُرْبٰى وَ الْیَتٰمٰى وَ الْمَسٰكِیْنِ وَ الْجَارِ ذِی الْقُرْبٰى وَ الْجَارِ الْجُنُبِ وَ الصَّاحِبِ بِالْجَنْۢبِ وَ ابْنِ السَّبِیْلِ ۙ وَ مَا مَلَكَتْ اَیْمَانُكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرَا ﴿۳۶﴾﴾

તર્જમા : ઔર અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો ઔર ઉસ કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાઓ ઔર માં-બાપ સે અચ્છા સુલૂક કરો ઔર રિશ્તેદારોં ઔર યતીમોં ઔર મોહતાજોં ઔર કરીબ કે પળોસી ઔર દૂર કે પળોસી ઔર પાસ બૈઠને વાલે સાથી ઔર મુસાફિર ઔર અપને ગુલામ લૌંડિયોં (કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરો) બેશક અલ્લાહ ઐસે શખ્સ કો પસન્દ નહીં કરતા જો મુતકબ્બિર, ફખ્ર કરને વાલા હો. (پ۵،النسآء:۳۶)

મૌઝૂએ આયત : ઈસ આયતે કરીમા મેં અલ્લાહ તઆલા ઔર બન્દોં દોનોં કે હુકૂક કી તાલીમ દી ગઈ હૈ.

અલ્લાહ તઆલા કા બન્દોં પર હક : યેહ હૈ કે સિર્ફ ઉસી કી ઈબાદત કી જાએ ઔર ઈબાદત કે જુમ્લા તરીકે ઉસી કે લિએ ખાસ કર દિએ જાએં યાની જાની, માલી, ઝબાની, કલ્બી, ઝાહિરી, બાતિની હર તરહ કી ઈબાદત ઉસી પાક પરવર દગાર કે લિએ ખાસ હો ઔર કિસી કિસ્મ કી ઈબાદત મેં અસ્લન ઉસ કે સાથ કિસી કો શરીક ન કિયા જાએ.

ઔર બન્દોં કે હુકૂક મેં બુન્યાદી ઉસૂલ દૂસરોં કો તકલીફ સે બચાના ઔર સહૂલતો રાહત પહોંચાના હૈ. અપની ઝબાન ઔર હાથ સે કિસી કો તકલીફ ન પહોંચાએં, બદ કલામી ઔર બદ ગુમાની સે બચેં, કિસી કા ઐબ ન બયાન કરેં, કિસી પર ઈલ્ઝામ તરાશી ન કરેં, તલ્ખ કલામી સે બચેં, નરમી સે ગુફ્તગૂ કરેં, મુસ્કુરાહટેં બિખેરેં, જો અપને લિએ પસન્દ કરેં વોહી દૂસરોં કે લિએ પસન્દ કરેં, દૂસરોં કો અપને શર સે બચાએં ઔર ઉન કે લિએ બાઈસે ખૈર બનેં... ફિર બન્દોં કે હુકૂક મેં દરજા બ દરજા તફસીલ હૈ મસલન માં-બાપ કા હક સબ સે મુકદ્દમ હૈ ઔર કિસી અજનબી કા હક સબ સે આખિર મેં હૈ. આયતે કરીમા મેં કસીર અફરાદ કા ઈહાતા કિયા ગયા હૈ જિન મેં વાલિદૈન, રિશ્તેદાર, યતીમ, મોહતાજ, કરીબ ઔર દૂર કે પળોસી, સાથ બૈઠને વાલે, મુસાફિર, અજનબી લોગ, અપને ખાદિમીન વગૈરા સબ શામિલ હૈં. ઉન કે જુદા જુદા હુકૂક યેહ હૈં :

1 વાલિદૈન કે સાથ એહસાન કરના : ઉન કે સાથ એહસાન યેહ હૈ કે વાલિદૈન કા અદબ ઔર ઈતાઅત કરે, ના ફરમાની સે બચે, હર વકત ઉન કી ખિદમત કે લિએ તૈયાર રહે ઔર ઉન પર ખર્ચ કરને મેં બ કદરે તૌફીક વ ઈસ્તિતાઅત કમી ન કરે. હઝરતે અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰہُ عَنۡہُ સે રિવાયત હૈ, સરવરે કાઈનાત صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને તીન મરતબા ફરમાયા : ઉસ કી નાક ખાક આલૂદ હો. કિસી ને પૂછા : યા રસૂલલ્લાહ! صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم, કૌન ? ઈરશાદ ફરમાયા : જિસ ને માં બાપ દોનોં કો યા ઉન મેં સે એક કો બુઢાપે મેં પાયા ઔર જન્નત મેં દાખિલ ન હુવા. (6510:مسلم، ص۱۰۶۰،حدیث)

2 રિશ્તેદારોં સે હુસ્ને સુલૂક કરના : ઉન સે હુસ્ને સુલૂક યેહ હૈ કે રિશ્તેદારોં કે સાથ સિલએ રેહમી કરે ઔર કત્એ તઅલ્લુકી સે બચે. હઝરતે અનસ رَضِیَ اللّٰہُ عَنۡہُ સે રિવાયત હૈ, નબિય્યે અકરમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જિસે યેહ પસન્દ હો કે ઉસ કે રિઝક મેં વુસ્અત હો ઔર ઉસ કી ઉમ્ર લમ્બી હો તો ઉસે ચાહિએ કે અપને રિશ્તેદારોં કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરે. (بخاری،2/۱۰،حدیث:۲۰۶۷)

હઝરતે જુબૈર બિન મુતઈમ رَضِیَ اللّٰہُ عَنۡہُ સે રિવાયત હૈ, સરકારે દો આલમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : "રિશ્તા કાટને વાલા જન્નત મેં નહીં જાએગા."

(مسلم، ص۱۰۶۲،حدیث:۶۵۲۰)

સિલએ રેહમી કા મતલબ બયાન કરતે હુવે સદરુશ્શરીઆ મૌલાના અમજદ અલી આઝમી رَحۡمَۃُ اللّٰہِ عَلَیۡہ ફરમાતે હૈં : સિલએ રેહમ કે માના રિશ્તે કો જોળના હૈ, યાની રિશ્તે વાલોં કે સાથ નેકી ઔર સુલૂક કરના, સારી ઉમ્મત કા ઈસ પર ઈત્તેફાક હૈ કે સિલએ રેહમ વાજિબ હૈ ઔર કતએ રેહમ (યાની રિશ્તા કાટના) હરામ હૈ.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા 16. 3 / 558)

3, 4 **યતીમોં ઔર મોહતાજોં સે હુસ્ને સુલૂક કરના :** યતીમ કે સાથ હુસ્ને સુલૂક યેહ હૈ કે ઉન કી પરવરિશ કરે, ઉન કે સાથ નરમી સે પેશ આએ ઔર ઉન કે સર પર શફ્કત સે હાથ ફેરે.

હઝરતે સહલ બિન સઅદ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ સે મરવી હૈ, રસૂલે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ યતીમ કી કફાલત કરે મૈં ઔર વોહ જન્નત મેં ઈસ તરહ હોંગે. હુઝૂર સૈયદુલ મુર્સલીન صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને કલિમે કી ઉંગલી ઔર બીચ કી ઉંગલી સે ઈશારા કિયા ઔર દોનોં ઉંગલિયોં કે દરમિયાન થોળા સા ફાસિલા કિયા.

(بخاری،3/۴۹۷،حدیث:۵۳۰۴)

ઔર મિસ્કીન સે હુસ્ને સુલૂક યેહ હૈ કે ઉન કી ઈમદાદ કરે ઔર ઉન્હેં ખાલી હાથ ન લૌટાએ. હઝરતે અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ સે રિવાયત હૈ, રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : બેવા ઔર મિસ્કીન કી ઈમદાદો ખબરગીરી કરને વાલા રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં જિહાદ કરને વાલે કી તરહ હૈ. (بخاری،3/۵۱۱،الحدیث:۵۳۵۳)

5 **હમસાયોં સે હુસ્ને સુલૂક કરના :** કરીબ કે હમસાએ સે મુરાદ વોહ હૈ જિસ કા ઘર અપને ઘર સે મિલા હુવા હો ઔર દૂર કે હમસાએ સે મુરાદ વોહ હૈ જો મહલ્લેદાર તો હો મગર ઉસ કા ઘર અપને ઘર સે મિલા હુવા ન હો યા જો પળોસી ભી હો ઔર રિશ્તેદાર ભી વોહ કરીબ કા હમસાયા હૈ ઔર વોહ જો સિર્ફ પળોસી હો, રિશ્તેદાર ન હો વોહ દૂર કા હમસાયા યા જો પળોસી ભી હો ઔર મુસલમાન ભી વોહ કરીબ કા હમસાયા ઔર વોહ જો સિર્ફ પળોસી હો મુસલમાન ન હો વોહ દૂર કા હમસાયા હૈ.

(تفسیرات احمدیہ،النسآء،تحت الآیۃ:۳۶،ص۲۷۵)

ઉમ્મુલ મોમિનીન હઝરતે આઈશા સિદ્દીકા رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہَا સે રિવાયત હૈ, તાજદારે રિસાલત صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જિબ્રઈલ عَلَیْہِ السَّلَام મુઝે પળોસી કે મુતઅલ્લિક બરાબર વસિય્યત કરતે રહે, યહાં તક કે મુઝે ગુમાન હુવા કે પળોસી કો વારિસ બના દેંગે. (بخاری،4/۱۰۴،حدیث:۶۰۱۴)

6 **પાસ બૈઠને વાલોં સે હુસ્ને સુલૂક કરના :** ઈસ સે મુરાદ બીવી હૈ યા વોહ જો સોહબત મેં રહે જૈસે રફીકે સફર, સાથ પઢને વાલા યા મજલિસ વ મસ્જિદ મેં બરાબર બૈઠે હત્તા કે લમ્હા ભર કે લિએ ભી જો પાસ બૈઠે ઉસ કે સાથ ભી હુસ્ને સુલૂક કા હુક્મ હૈ.

7 **મુસાફિર કે સાથ હુસ્ને સુલૂક કરના :** ઈસ મેં મેહમાન ભી દાખિલ હૈ. મુસાફિર કી હાજત પૂરી કી જાએ, રાસ્તા પૂછે તો રેહનુમાઈ કી જાએ ઔર મેહમાન કી ખુશદિલી સે ખિદમત કી જાએ.

હઝરતે અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ સે રિવાયત હૈ, નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા ઔર રોઝે કિયામત પર ઈમાન રખતા હૈ વોહ મેહમાન કા ઈકરામ કરે. (مسلم،ص۴۸،حدیث:۱۷۳)

8 **લૌંડી ગુલામ કે સાથ હુસ્ને સુલૂક કરના :** ઉન સે હુસ્ને સુલૂક યેહ હૈ કે ઉન્હેં ઉન કી તાકત સે ઝિયાદા તકલીફ ન દે, સખ્ત કલામી ન કરે ઔર ખાના કપળા વગૈરા બકદરે ઝરૂરત દે. હદીસ મેં હૈ: હુઝૂરે પુરનૂર صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : ગુલામ તુમ્હારે ભાઈ હૈં અલ્લાહ તઆલા ને ઉન્હેં તુમ્હારે મા તહત કિયા હૈ, તો જો તુમ ખાતે હો ઈસ મેં સે ઉન્હેં ખિલાઓ, જો લિબાસ તુમ પહેનતે હો, વૈસા હી ઉન્હેં પહેનાઓ, ઔર ઉન કી તાકત સે ઝિયાદા ઉન પર બોઝ ન ડાલો ઔર અગર ઐસા હો તો તુમ ભી સાથ મેં ઉન કી મદદ કરો.

(مسلم،ص۷۰۰،حدیث:۴۳۱۳)

﴿ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرَاۙ۝۳۶ ﴾

તર્જમા : બેશક અલ્લાહ ઐસે શખ્સ કો પસન્દ નહીં કરતા જો મુતકબ્બિર, ફખ્ર કરને વાલા હો.

કિસી કો ખુદ સે હકીર સમઝના ઔર હક બાત કબૂલ ન કરના તકબ્બુર હૈ, યેહ ઈન્તિહાઈ મઝમૂમ વસ્ફ ઔર કબીરા ગુનાહ હૈ, હદીસ મેં હૈ: કિયામત કે દિન મુતકબ્બિરી કો ઈન્સાની શક્લોં મેં ચ્યૂંટિયોં કી માનિન્દ ઉઠાયા જાએગા, હર જાનિબ સે ઉન પર ઝિલ્લત તારી હોગી, ઉન્હેં જહન્નમ કે "બૂલસ" નામી કૈદખાને કી તરફ હાંકા જાએગા ઔર બહોત બળી આગ ઉન્હેં અપની લપેટ મેં લે કર ઉન પર ગાલિબ આ જાએગી, ઉન્હેં "તીનતુલ ખબાલ" યાની જહન્નમિયોં કી પીપ પિલાઈ જાએગી. (ترمذی،4/۲۲۱،حدیث:۲۵۰۰)

ઈસ આયતે મુબારકા પર મઝીદ દો એતેબાર સે તદબ્બુર (ગૌરો ફિક્ર) કરેં એક તદબ્બુર યેહ કે ઈસ્લામ કી તાલીમાત કિસ કદર હસીન ઔર જામેઅ હૈં ઔર ઈસ્લામ મેં બન્દોં કે હુકૂક કો કિતની અહમિયત હાસિલ હૈ. દૂસરા તદબ્બુર ઈસ એતેબાર સે કે હમ ઈસ આયત મેં બયાન કર્દા અહકામ પર કિતના અમલ કરતે હૈં. અલ્લાહ કે હક્કે ઈબાદત કી અદાએગી મેં હમારી ક્યા હાલત હૈ ? ઔર બન્દોં કે હુકૂક પૂરા કરને મેં હમારી કૈફિય્યત ક્યા હૈ ? ઔર મુસલમાન હોને કી હૈસિયત સે હમારી ઝિન્દગી હોની કૈસી ચાહિએ ?

બે રેહમ; કાબિલે રેહમ નહીં હો સકતા

મુહમ્મદ નાસિર જમાલ અત્તારી મદની

રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફ઼રમાન હૈ : مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ તર્જમા : જો રેહમ નહીં કરતા, ઉસ પર રેહમ નહીં કિયા જાતા.(1)

અલ્લાહ કે આખરી નબી صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈન્સાન કે ઝાહિર સે મુતઅલ્લિક અહકામ કે સાથ સાથ બાતિન કી અચ્છી બુરી કૈફ઼િયાત કો ન સિર્ફ઼ ખૂબ વાઝેહ ફ઼રમાયા બલ્કે ઈસ કે નતાઈજ ભી બયાન ફ઼રમાએ હૈં, ઈન્હી બાતિની કૈફ઼િયાત મેં સે રેહમ ઔર બે રેહમી ભી હૈ જિસ કા અસર ઈન્સાન કી દાખિલી ઔર ખારજી ઝિન્દગી મેં નઝર આતા હૈ, મઝકૂરા હદીસે પાક કા મૌઝૂઅ "રેહમ કી અહમિયત ઔર બે રેહમી કી મઝમ્મત હૈ" ઈસ મુબારક ફ઼રમાન કા મફ઼હૂમ બહોત વસીઅ હૈ, ઈસ વુસ્અત કા અન્દાઝા લગાને કે લિએ ચન્દ મુરાદી માના મુલાહઝા કીજિએ : ❶ યાની જિસ કા શુમાર રેહમ કરને વાલોં મેં નહીં હોતા અલ્લાહ પાક ઉસ પર રેહમત નહીં ફ઼રમાતા. ❷ જો લોગોં પર એહસાન કર કે રેહમ નહીં કરતા, રહમાન કી જાનિબ સે ઉસે સવાબ નહીં દિયા જાતા. ❸ જિસે દુન્યા મેં રેહતે હુવે "રેહમતે ઈમાન" નસીબ નહીં હુઈ ઉસ પર આખિરત મેં ભી રેહમ નહીં કિયા જાએગા. ❹ જો અહકામે ઈલાહી પર અમલ કર કે ઔર ગુનાહોં સે બચ કર ખુદ પર રેહમ નહીં ખાતા, ઉસ પર અલ્લાહ પાક ભી રેહમ નહીં ફ઼રમાએગા. ❺ પેહલી રેહમત સે "આમાલ" ઔર દૂસરી રેહમત સે "જઝા વ સવાબ" મુરાદ હૈ ઈસ સૂરત મેં મફ઼હૂમ યેહ હોગા કે નેક અમલ કરને વાલે કો હી સવાબ દિયા જાએગા. ❻ પેહલી રેહમત સે સદકા ઔર દૂસરી રેહમત સે બલા મુરાદ હૈ ઈસ સૂરત મેં મફ઼હૂમ યેહ હોગા કે સદકા દેને વાલા હી બલા સે મેહફ઼ૂઝ રહેગા.(2)

હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم તમામ આલમ કે લિએ "રેહમત" બન કર તશરીફ઼ લાએ, રેહમતે મુસ્તફ઼ા હી કી બદૌલત હમ તક ઈસ્લામ પહોંચા ક્યૂંકે સોહબતે મુસ્તફ઼ા કી બદૌલત "રેહમતે મુસ્તફ઼ા" કા ભરપૂર ફ઼ૈઝાન સહાબએ કિરામ કો મિલા, અલ્લાહ કરીમ ને જિસ કા ઝિક્ર કુરઆને પાક મેં યૂં ફ઼રમાયા હૈ : ﴿رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર આપસ મેં નર્મ દિલ.(3)

રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને એક મૌકેઅ પર ફ઼રમાયા : તુમ ઉસ વક્ત તક હરગિઝ મોમિન નહીં હો સકતે જબ તક આપસ મેં રેહમ ન કરને લગો. સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! હમ મેં સે હર એક રેહમ દિલ હૈ. તો આપ ને ઈરશાદ ફ઼રમાયા : અપને દોસ્ત પર રેહમ કરના મુરાદ નહીં બલ્કે આમ રેહમ દિલી મુરાદ હૈ.(4)

સહાબએ કિરામ કે ઝરીએ રેહમ દિલી શફ઼કતો નરમી ઔર ફ઼ઝલો એહસાન કી સૂરત મેં ઢલ કર દુન્યા કે કોને કોને મેં પહોંચી ઔર ઈસ્લામ કે ફ઼ૈલને કા સબબ બની. યાદ રખિએ ! અલ્લાહ કો વોહ બન્દા બહોત પસન્દ હૈ જો ઉસ કી મખ્લૂક કો

ફાઈદા પહોંચાએ ઔર મખ્લૂક કો ફાઈદા પહોંચાને પર રેહમ દિલી કા વસ્ફ હી ઉભારતા હૈ, રેહમ હી કી બદૌલત ઈન્સાન મેં દૂસરે કી ભૂક કા એહસાસ પૈદા હોતા હૈ, રેહમ હી કે ઝરીએ ઈન્સાન ગરીબોં કી માલી મદદ, તબાહ હાલોં કી દાદ રસી, પરેશાન હાલોં કી મુશ્કિલ કુશાઈ કર ગુઝરતા હૈ. ''રેહમ દિલી'' કી બદૌલત બન્દા હર ઉસ ચીઝ સે બચતા હૈ જો દૂસરે કી તકલીફ કા બાઈસ બનતી હો, રેહમ દિલ ઈન્સાન કી ગુફ્તગૂ મેં નરમી પૈદા હો જાતી હૈ ઔર વોહ અખ્લાકો કિરદાર કો દાગદાર કરને વાલી બુરાઈ સે છુટકારા પા લેતા હૈ ઔર ઐસા શખ્સ રેહમતે ઈલાહી કા ભી હકદાર કરાર પાતા હૈ. યેહ ભી ઝેહન મેં રહે કે રેહમ કા તઅલ્લુક સિર્ફ ઈન્સાન કે સાથ નહીં બલ્કે અલ્લાહ પાક કી તમામ મખ્લૂક સે હૈ, ઈન મેં જાનવર ભી શામિલ હૈં. આજકલ દેખા જાતા હૈ કે ગલી મોહલ્લોં મેં બચ્ચે ઔર કઈ નૌજવાન બિલ્લી, કુત્તે, ગધે ઔર દીગર જાનવરોં કો બિલા વજહ માર રહે હોતે હૈં બલ્કે બાઝ અલાકોં મેં ચિડિયા, કબૂતર, તોતે ઔર દીગર છોટી છોટી મખ્લૂક કો બાંધ કર ખૂબ ખેલ તમાશા બનાયા જાતા હૈ, વાલિદૈન કો ચાહિએ કે અપની ઔલાદ કો ઐસે કામ કરને સે મન્અ કરેં. ઈસ સિલસિલે મેં મઝીદ દો રિવાયાત મુલાહઝા કીજિએ ચુનાન્ચે. 1 હિશામ બિન ઝૈદ બિન અનસ કેહતે હૈં કે મૈં અપને દાદા હઝરતે અનસ બિન માલિક رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ કે સાથ હકમ બિન ઐયૂબ કે ઘર આયા, વહાં કુછ લોગ એક મુર્ગી કો બાંધ કર ઉસ પર તીર અન્દાઝી કર રહે થે, હઝરતે અનસ ને ફરમાયા: રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને જાનવરોં કો બાંધ કર મારને સે મન્અ ફરમાયા હૈ.(5)

2 હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُمَا કુરૈશ કે ચન્દ જવાનોં કે પાસ સે ગુઝરે, વોહ લોગ એક પરિન્દે કો બાંધ કર ઉસ પર તીર અન્દાઝી કી મશ્ક કર રહે થે. ઉન્હોં ને પરિન્દે વાલે સે યેહ તૈ કર લિયા થા કે જિસ કા તીર નિશાને પર નહીં લગેગા વોહ ઈસ કો કુછ દેગા, જબ ઉન લોગોં ને આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ કો આતે દેખા તો ઈધર ઉધર હો ગએ. આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ ને ફરમાયા: જો શખ્સ ઐસા કરે ઉસ પર અલ્લાહ કી લાનત હો, જો શખ્સ કિસી જાનદાર કો હદફ બનાએ બિલાશુબા ઉસ પર રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને લાનત કી હૈ.(6)

અલ્લાહ કી મખ્લૂક પર રેહમ હમારી બખ્શિશ કા બહાના ભી બન સકતા હૈ

ઈસ સિલસિલે મેં એક હિકાયત મુલાહઝા કીજિએ ચુનાન્ચે કિસી શખ્સ ને ખ્વાબ મેં ઈમામ ગઝાલી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કો દેખ કર પૂછા: અલ્લાહ પાક ને આપ કે સાથ ક્યા મુઆમલા ફરમાયા ? જવાબ દિયા: અલ્લાહ પાક ને મુઝે બખ્શ દિયા, પૂછા મગફિરત કા ક્યા સબબ બના ? ફરમાયા: એક મખ્ખી રૌશનાઈ Ink) પીને કે લિએ મેરે કલમ પર બૈઠ ગઈ, મૈં લિખને સે રુક ગયા, યહાં તક કે વોહ ફારિગ હો કર ઉળ ગઈ.(7)

ઝમીન પર બસને વાલે ઈન્સાન ને બે રેહમી કે નએ નએ તરીકે ઈજાદ કર રખે હૈં ઔર ઉન તરીકોં પર ''તફરીહ, ખેલ ઔર તરહ તરહ કે કઈ લેબલ'' ચસ્પાં કર રખે હૈં ઔર અલ્લાહ પાક કી મખ્લૂક કો તકલીફો અઝિયત મેં મુબ્તલા કર દિયા હૈ બલ્કે મખ્લૂકે ખુદા કી બહોત બળી તાદાદ ઈસ બે રેહમી કી ભેંટ ચઢ કર અપની જાનોં સે હાથ ધો બૈઠતી હૈ. ઝરૂરત ઈસ બાત કી હૈ કે ઈસ્લામ કા દર્સે રેહમ દિલી ગાઊં ગાઊં, શહર શહર, મુલ્ક મુલ્ક અમલી સૂરત મેં પહોંચાયા જાએ. આશિકાને રસૂલ કી અઝીમ તેહરીક દાવતે ઈસ્લામી સે વાબસ્તા હો કર આપ ભી દર્સે રેહમ દિલી લેને, અમલી તૌર પર અપનાને ઔર દુન્યા ભર મેં ઈસે ફૈલાને કા ઝરીઆ બન સકતે હૈં.

---

(1)بخاری،4/100،حدیث:5997(2)فیض القدیر،6/310،تحت الحدیث:9090 ملخصاً(3)پ26،الفتح:29(4)مجمع الزوائد،8/340،حدیث:13671(5)مسلم، ص832،حدیث:5057(6)مسلم،ص833،حدیث:5062(7)لطائفُ المنن، ص305۔

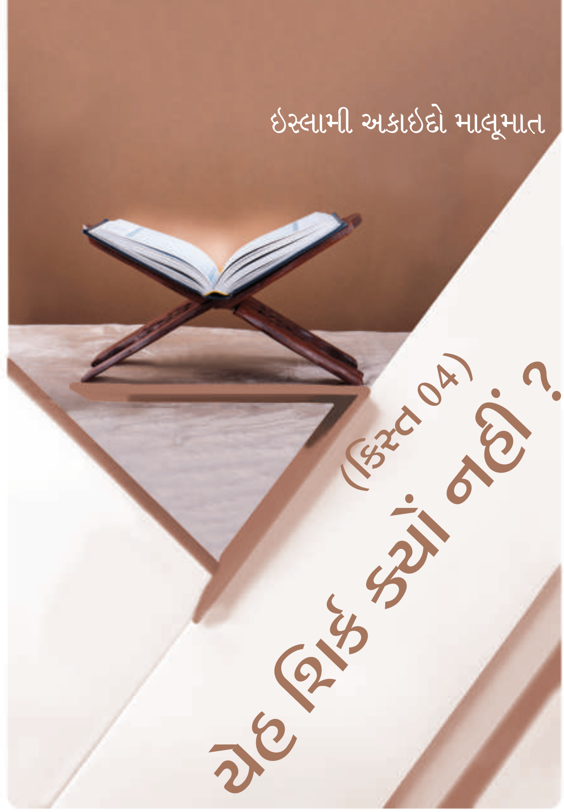

યેહ શિર્ક ક્યોં નહીં ? (કિસ્ત 04)

અદનાન ચિશ્તી અત્તારી મદની

કુરઆને પાક મેં અલ્લાહ કરીમ ને કસીર મકામાત પર જો લફ્ઝ અપને લિએ સિફ્ત કે તૌર પર ઇસ્તેમાલ ફરમાયા હૈ બિલ્કુલ વોહી લફ્ઝ અપને અમ્બિયાએ કિરામ યા ઔલિયાએ ઇઝામ યા સિદ્દીકીન વ સાલેહીન બલ્કે આમ ઇન્સાનોં કે લિએ ભી ઝિક્ર ફરમાયા હૈ જૈસા કે અલ્લાહ પાક ને એક મકામ પર અપની દો સિફ્ાત "રઊફ ઔર રહીમ" કા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ ઔર કુરઆને મજીદ મેં હી દૂસરે મકામ પર હમારે પ્યારે નબી صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો "રઊફ ઔર રહીમ" ફરમાયા.

અલ્લાહ ભી સમીઓ બસીર ઔર બન્દે ભી : અલ્લાહ પાક અપની દો સિફ્ાત યૂં ઝિક્ર ફરમાતા હૈ : ﴿اِنَّهٗ هُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ ۝﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : બેશક વોહ સુનતા દેખતા હૈ.[1] જબકે યેહી દો સિફ્ાત "સમીઓ બસીર" ઇન્સાન કે મુતઅલ્લિક ભી ઝિક્ર ફરમાઈ હૈં જૈસા કે કુરઆને પાક મેં હૈ : ﴿فَجَعَلْنٰهُ سَمِیْعًۢا بَصِیْرًا ۝﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો ઉસે સુનતા દેખતા કર દિયા.[2] ઇન દોનોં આયાત સે એક બાત ખૂબ વાઝેહ હૈ કે અલ્લાહ પાક સમીઅ ઔર બસીર હૈ ઔર ઇન્સાન કો ભી સમીઅ ઔર બસીર કહા ગયા હૈ.

અલ્લાહ ઔર રસૂલ દોનોં કે લિએ લફ્ઝે "શહીદ" કા ઇસ્તેમાલ : અલ્લાહ પાક અપની એક સિફ્ત યૂં બયાન ફરમાતા હૈ :[3] ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ شَهِیْدٌ ۝﴾ અલ્લાહ પાક કી એક સિફ્ત શહીદ હૈ જબકે યેહી સિફ્ત અપને પ્યારે નબી صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે બારે મેં યૂં ઇરશાદ ફરમાઈ : ﴿فَكَیْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍۭ بِشَهِیْدٍ وَّ جِئْنَا بِكَ عَلٰى هٰۤؤُلَآءِ شَهِیْدًا ۝﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો કૈસી હોગી જબ હમ હર ઉમ્મત સે એક ગવાહ લાએં ઔર ઐ મેહબૂબ તુમ્હેં ઇન સબ પર ગવાહ ઔર નિગેહબાન બના કર લાએં.[4]

અલ્લાહ ભી મૌલા ઔર જિબ્રીલ ભી મૌલા કુરઆને પાક મેં હૈ અલ્લાહ મુસલમાનોં કા મૌલા હૈ જૈસા કે ઇરશાદે રબ્બાની હૈ : ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ مَوْلَى الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : યેહ ઇસ લિએ કે મુસલમાનોં કા મૌલા અલ્લાહ હૈ.[5] દૂસરે મકામ પર અલ્લાહ કરીમ ફરમાતા હૈ :

﴿فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ مَوْلٰىهُ وَ جِبْرِیْلُ وَ صَالِحُ الْمُؤْمِنِیْنَ ۚ وَ الْمَلٰٓىٕكَةُ بَعْدَ ذٰلِكَ ظَهِیْرٌ ۝﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો બેશક અલ્લાહ ઇન કા મદદગાર હૈ ઔર જિબ્રીલ ઔર નેક ઈમાન વાલે ઔર ઇસ કે બાદ ફરિશ્તે મદદ પર હૈં.[6] ઇસી તરહ કુરઆને કરીમ ફરમાતા હૈ : ﴿اَنْتَ مَوْلٰىنَا﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તૂ હમારા મૌલા હૈ.[7] યાની મોમિનીન કા તરીકા હૈ કે વોહ અલ્લાહ પાક કી બારગાહ મેં અર્ઝ કરતે હૈં : ﴿اَنْتَ مَوْلٰىنَا﴾ યાની તૂ હમારા મૌલા હૈ. જબકે મુસલમાનોં મેં યેહ બાત રાઇજ હૈ કે ઉલમા એ કિરામ કો દિન રાત "મૌલાના મૌલાના" કેહ કર બુલાતે હૈં. કભી કિસી કો ખયાલ તક નહીં આયા કે મૌલા તો સિર્ફ અલ્લાહ હૈ આલિમે દીન કો મૌલાના કહા તો શિર્ક હો જાએગા. ઇસી તરહ બચ્ચા બચ્ચા જાનતા હૈ કે અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના અલિય્યુલ મુર્તઝા رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ મોમિનોં કે મૌલા હૈં. હઝરત સૈયદના અબૂ બક્ર رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ કો "સિદ્દીકે અકબર" કહા જાતા હૈ જબકે અલ્લાહ કા અકબર હોના કિસે માલૂમ નહીં. નમાઝ કી ઇબ્તેદા હી અલ્લાહુ અકબર સે હોતી હૈ. હઝરતે સૈયદના ઉસ્માન رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ કો "ગની" કહા જાતા હૈ જબકે કુરઆને પાક મેં "ગની" અલ્લાહ પાક કી સિફ્ત બયાન કી ગઈ હૈ : ﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمِیْدُ ۝﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : બેશક અલ્લાહ હી બે નિયાઝ હૈ સબ ખૂબિયોં સરાહા.[8] યેહ સબ મુસલમાનોં મેં રાઇજ હૈં લેકિન કોઈ ભી મુસલમાન ઇસ લફ્ઝી ઇશ્તેરાક કો કુફ્ર યા શિર્ક નહીં સમઝતા ક્યૂંકે યેહ શિર્ક હૈ હી નહીં.

ઇઝ્ઝત અલ્લાહ કે લિએ ઔર રસૂલ વ મોમિનીન કે લિએ ભી : અલ્લાહ પાક કુરઆને પાક મેં ફરમાતા હૈ : ﴿اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِیْعًا﴾ તર્જમએ

કન્ઝુલ ઈમાન : બેશક ઇઝઝત સારી અલ્લાહ કે લિએ હૈ.[9] ઇસ આયત સે પતા ચલતા હૈ કે સારી ઇઝઝત સિર્ફ અલ્લાહ પાક કે લિએ હૈ. જબકે દૂસરી આયતે કરીમા મેં ઇરશાદ હોતા હૈ :

﴿وَ لِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُوْلِهٖ وَ لِلْمُؤْمِنِیْنَ وَ لٰكِنَّ الْمُنٰفِقِیْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ۠﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર ઇઝઝત તો અલ્લાહ ઔર ઉસ કે રસૂલ ઔર મુસલમાનોં હી કે લિએ હૈ મગર મુનાફિકોં કો ખબર નહીં.[10] અલ્લાહ ભી હલીમ હઝરતે ઇબ્રાહીમ વ ઇસ્માઈલ ભી હલીમ. "હલીમ" અલ્લાહ પાક કી સિફ્ત હૈ જૈસા કે કુરઆને પાક મેં હૈ: ﴿وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ حَلِیْمٌ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર અલ્લાહ બખ્શને વાલા હિલ્મ વાલા હૈ.[11] યેહી હલીમ હોને કી સિફ્ત અલ્લાહ પાક ને હઝરતે ઇબ્રાહીમ ઔર હઝરતે ઇસ્માઈલ علیہما السّلام કે લિએ ભી બયાન ફરમાઈ હૈ જૈસા કે ઇસ આયત મેં હૈ: ﴿اِنَّ اِبْرٰهِیْمَ لَحَلِیْمٌ﴾[12] ઔર હઝરતે ઇસ્માઈલ عَلَیْهِ السَّلَام કે લિએ ફરમાયા : ﴿فَبَشَّرْنٰهُ بِغُلٰمٍ حَلِیْمٍ﴾[13] ઔલાદ અતા ફરમાને વાલા કૌન ? સબ જાનતે હૈં ઔલાદ અલ્લાહ પાક અતા ફરમાતા હૈ જૈસા કે કુરઆને પાક મેં હૈ :

﴿یَهَبُ لِمَنْ یَّشَآءُ اِنَاثًا وَّ یَهَبُ لِمَنْ یَّشَآءُ الذُّكُوْرَ ۙ
اَوْ یُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَّ اِنَاثًا ۚ وَ یَجْعَلُ مَنْ یَّشَآءُ عَقِیْمًا ؕ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : જિસે ચાહે બેટિયાં અતા ફરમાએ ઔર જિસે ચાહે બેટે દે યા દોનોં મિલા દે બેટે ઔર બેટિયાં ઔર જિસે ચાહે બાંઝ કર દે.[14] કુરઆને પાક મેં એક દૂસરે મકામ પર બેટા અતા કરને કી નિસ્બત હઝરતે સૈયદના જિબ્રીલે અમીન અપની જાનિબ ફરમા રહે હૈં જૈસા કે: ﴿قَالَ اِنَّمَاۤ اَنَا رَسُوْلُ رَبِّكِ ۖۗ لِاَهَبَ لَكِ غُلٰمًا زَكِیًّا﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : બોલા મૈં તેરે રબ કા ભેજા હુવા હૂં કે મૈં તુઝે એક સુથરા બેટા દૂં.[15] મૌત દેને વાલા કૌન ? છોટે બળે સભી જાનતે હૈં કે મૌત વ હયાત કિસ કે કબ્ઝે મેં હૈં, મારતા કૌન હૈ, ઝિન્દા કૌન કરતા હૈ ? અલ્લાહ પાક. જૈસા કે કુરઆને પાક મેં હૈ: ﴿اَللّٰهُ یَتَوَفَّى الْاَنْفُسَ حِیْنَ مَوْتِهَا﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : અલ્લાહ જાનોં કો વફાત દેતા હૈ ઉન કી મૌત કે વક્ત.[16] દૂસરે મકામ પર મારને કી નિસ્બત ફરિશ્તે કી તરફ કી ગઈ હૈ જૈસા કે અલ્લાહ પાક ફરમાતા હૈ: ﴿قُلْ یَتَوَفّٰىكُمْ مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِیْ وُكِّلَ بِكُمْ﴾ તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : તુમ ફરમાઓ તુમ્હેં વફાત દેતા હૈ મૌત કા ફરિશ્તા જો તુમ પર મુકર્રર હૈ.[17] અલ ગરઝ મિસાલ કે તૌર પર પેશ કી ગઈ ચન્દ આયાત કે ઇલાવા દર્જનોં ઐસી આયાત હૈં કે જિન મેં જિસ લફ્ઝ કે ઝરીએ અલ્લાહ પાક કી સિફ્ત બયાન કી ગઈ હૈ બિલ્કુલ વોહી લફ્ઝ અમ્બિયા એ કિરામ યા ઔલિયા એ ઉઝઝામ યા સાલેહીન ઔર મુત્તકીન કે લિએ ભી ઇસ્તેમાલ હુવા હૈ. કભી ભી કિસી મુસલમાન કો યેહ શક નહીં ગુઝરા કે ઇસ સે શિર્ક લાઝિમ આ ગયા. ક્યૂંકે સબ જાનતે હૈં કે બ ઝાહિર એક લફ્ઝ અલ્લાહ કરીમ કે લિએ બોલા ગયા હૈ વોહી નબિય્યે પાક صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم યા કિસી દૂસરે ઇન્સાન કે લિએ ભી બોલા ગયા હૈ લેકિન માના ઔર મફહૂમ કે એતેબાર સે દોનોં મેં બેશુમાર ફર્ક હૈં, જૈસે અલ્લાહ પાક ગૈબ જાનતા હૈ, નબિય્યે પાક ભી ગૈબ જાનતે હૈં. અલ્લાહ પાક મદદગાર હૈ, નબી, વલી ભી મદદગાર હૈં, નબિય્યે પાક صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم અલ્લાહ પાક કી અતા સે મુખ્તારે કુલ હૈં, નબિય્યે પાક صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم માલિકે જન્નત હૈં, અલ્લાહ પાક કે ખઝાનોં કે માલિક હૈં, ઇન તમામ કો માનને સે કોઈ શિર્ક લાઝિમ નહીં આતા ક્યૂંકે અલ્લાહ પાક કી સિફાત ઔર મખ્લૂક કી સિફાત મેં બેશુમાર ફર્ક હૈં ચન્દ યહાં ઝિક્ર કિએ ગએ હૈં:

અલ્લાહ પાક કી સિફાત	મખ્લૂક કી સિફાત
ઝાતી હૈં	અતાઈ હૈં
કદીમ હૈં	હાદિસ હૈં
ના ઇબ્તેદા હૈ ન ઇન્તેહા	ઇબ્તેદા વ ઇન્તિહા દોનોં હૈં
લા મેહદૂદ (Limitless) હૈં	મેહદૂદ (Limited) હૈં
ઘટતી બઢતી નહીં	ઘટતી બઢતી હૈં
કિસી કી મોહતાજ નહીં	અલ્લાહ કી મોહતાજ હૈં
સિફાત કો ફના નહીં	ફાની હૈં

પ્યારે ઇસ્લામી ભાઇયો! ઇસ કદર ફર્ક પાએ જાને કે બાદ ભી ભલા શિર્ક હો સકતા હૈ ? હરગિઝ નહીં, યકીનન નહીં, ક્યા યેહ એક ફર્ક હી કાફી નહીં કે અલ્લાહ પાક ખાલિક હૈ જબકે નબી, વલી, સાલેહીન સબ મખ્લૂક હૈં. ખાલિક વ મખ્લૂક મેં બરાબરી કૈસી ? ઇસ લિએ હમેશા યેહ બાત ઝેહન નશીન રહે કે અલફાઝ કી ઝાહિરી યકસાનિયત, બરાબરી યા મુમાસલત સે હરગિઝ હરગિઝ શિર્ક નહીં હોતા.

(1)پ15، بنی اسرآءیل:1 (2)پ29، الدھر:2 (3)پ17، الحج:17 (4)پ5، النسآء: 41 (5)پ26، محمد:11 (6)پ28، التحریم:4 (7)پ3، البقرۃ: 286 (8)پ21، لقمٰن:26 (9)پ11، یونس:65 (10)پ28، المنٰفقون:8 (11)پ2، البقرۃ: 225 (12)پ12، ھود:75 (13)پ23، الصّٰفّٰت:101 (14)پ25، الشورٰی:49، 50 (15)پ16، مریم:19 (16)پ24، الزمر:42 (17)پ21، السجدۃ:11۔

મદની મુઝાકરે કે સવાલ જવાબ

શૈખે તરીકત અમીરે એહલે સુન્નત, બાનિએ દાવતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه મદની મુઝાકરોં મેં અકાઈદ, ઈબાદાત ઔર મુઆમલાત કે મુતઅલ્લિક કિએ જાને વાલે સવાલાત કે જવાબાત અતા ફરમાતે હૈં, ઉન મેં સે 11 સવાલાત વ જવાબાત ઝરૂરી તરમીમ કે સાથ યહાં દર્જ કિએ જા રહે હૈં

1 સફ્ફોં મેં કિસ તરહ કુર્સી રખ કર નમાઝ પઢેં ?

સવાલ : બાઝ લોગ અપની કુર્સી સફ્ફોં મેં રખતે હૈં લેકિન મુકમ્મલ નમાઝ ઈસ પર બૈઠ કર પઢને કે બજાએ કિયામ કે લિએ ખળે હો જાતે હૈં ઔર રુકૂઅ કર કે સજદે કે લિએ બૈઠ જાતે હૈં ઔર ઈસ તરહ ખળે હોને કી વજહ સે ઉન કી એળિયાં દીગર નમાઝિયોં સે કાફી આગે નિકલ જાતી હૈં, ઈસ તરહ ઉન કા ખળા હોના કૈસા હૈ ?

જવાબ : યેહ બહોત ગલત તરીકા હૈ, કુર્સી કો સફ મેં ઈસ તરહ રખેં કે દીગર નમાઝિયોં કી એળિયોં કી સીધ મેં ઈસ કા આખરી સિરા (પાયા) આ જાએ, અબ ઈસ પર બૈઠ કર નમાઝ પઢ લેં. ખળે હોને કી ઝરૂરત નહીં હૈ. (કુર્સી પર નમાઝ પઢને કે અહકામ, સ. 7 મદની મુઝાકરા 3 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

(મઝીદ માલૂમાત હાસિલ કરને કે લિએ 36 સફહાત પર મુશ્તમિલ રિસાલા "કુર્સી પર નમાઝ પઢને કે અહકામ" કા મુતાલઆ કીજિએ. ઈસ રિસાલે મેં કુર્સી પર નમાઝ પઢને કે અહકામ, મસ્જિદ મેં દૌરાને નમાઝ કુર્સિયાં કહાં રખની ચાહિએં ? કુર્સી પર નમાઝ પઢને વાલે કે કિયામ ઔર કુર્સી કે આગે લગી હુઈ તખ્તી પર સજદા કરને કે શરઈ અહકામ બયાન કિએ ગએ હૈં.)

2 ક્યા તહજ્જુદ કી કઝા કી જા સકતી હૈ ?

સવાલ : ક્યા તહજ્જુદ કી કઝા કી જા સકતી હૈ ?

જવાબ : પ્યારે આકા صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم પર તહજ્જુદ ફર્ઝ થી, હમ પર તહજ્જુદ ફર્ઝ નહીં હૈ, નફ્લ હૈ. (تفسیرخازن،پ29،المزمل:4، 344/4) ઈસ લિએ ઈસ કી કઝા નહીં હૈ. (ردالمحتار، 567/2) પઢ લી તો પઢ લી, છૂટ ગઈ તો છૂટ ગઈ.

(મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

3 ઉલ્ટી ચટાઈ પર નમાઝ પઢના કૈસા ?

સવાલ : અગર કોઈ શખ્સ ઉલ્ટી ચટાઈ પર નમાઝ પઢ લે તો ક્યા ઉસ કી નમાઝ હો જાએગી ?

જવાબ : જી હાં ! ઉસ કી નમાઝ હો જાએગી.

(મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

4 ક્યા ખાલૂ સે પર્દા હૈ ?

સવાલ : ક્યા ખાલૂ સે પર્દા હૈ ?

જવાબ : જી હાં ! ખાલૂ ઔર ફૂફા, નીઝ બેહનોઈ, જેઠ ઔર દેવર સે ભી પર્દા હૈ. (દેખિએ : ફતાવા રઝવિયા 22/217) અલબત્તા ચચા ઔર મામૂં સે પર્દા નહીં હૈ. (દેખિએ : ફતાવા રઝવિયા 22/ 235) બાઝ અવકાત ઈસ તરહ કે જુમ્લે બોલે જાતે હૈં કે ઈસ સે ક્યા પર્દા યેહ તો ઘર કા આદમી હૈ, ઈસી તરહ પળોસી કો કેહ દિયા જાતા હૈ કે આપ સે ક્યા પર્દા ! આપ તો ઘર કે આદમી હૈં ! તો યૂં અપને બોલ દેને સે પર્દે કા હુક્મ હરગિઝ તબ્દીલ નહીં હો સકતા, યેહ બે તુકી દલીલેં આખેરત મેં ફંસા દેંગી. અલ્લાહ પાક ઔર ઉસ કે આખરી નબી صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને જો કુછ ફરમાયા વોહી હક હૈ.

(મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

5 તૌહીદ કિસે કેહતે હૈં ?

સવાલ : તૌહીદ કિસે કેહતે હૈં ?

જવાબ : તૌહીદ યાની અલ્લાહ પાક કો એક માનના. ફિર ઇસ કી ભી તફસીલાત હૈં. અલ્લાહ પાક કે સાથ ઉસ કી ઝાતો સિફાત મેં કિસી કો શરીક ન કરના ભી તૌહીદ મેં શામિલ હૈ. (تفسیرصاوی،پ30،الاخلاص:1، 6/2451)

(મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

6 અન્સાર સહાબા કૌન થે ?

સવાલ : અન્સાર સહાબએ કિરામ رَضِیَ اللہُ عَنْھُم કૌન થે ?

જવાબ : યેહ વોહ થે જો મદીને શરીફ મેં પેહલે સે મૌજૂદ થે ઔર ઇન્હોં ને મક્કએ મુકર્રમા સે હિજરત કર કે આને વાલે મુહાજિર સહાબએ કિરામ رَضِیَ اللہُ عَنْھُم કી મદદ કી થી, ઇસી લિએ ઇન્હેં "અન્સાર" યાની મદદ કરને વાલે કા લકબ મિલા. (تفسیرنسفی، ص422)

(મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

7 ઘર કે આસેબ કા ઇલાજ ?

સવાલ : બાઝ અવકાત નએ ઘરોં મેં આસેબ ઔર જિન્નાત કા મુઆમલા હોતા હૈ, ઇસ કા ક્યા હલ હૈ ?

જવાબ : જિસ ઘર મેં નમાઝેં પઢી જાએં, તિલાવતેં ઔર ઝિક્રો અઝકાર હોં તો વોહ ઘર બહોત સારી બલાઓં ઔર આફતોં સે બચા રેહતા હૈ. જબકે જિસ ઘર મેં ગાને બાજે, ફિલ્મેં ડ્રામે, ગાલી ગલોચ ઔર લળાઈ ઝગળે નીઝ શરાબ પીને પિલાને જૈસે ગુનાહ હોં ઉસ મેં બલાઓં કા ઝિયાદા આના જાના રેહતા હૈ. ઇસ લિએ અપને ઘર કો પ્યારે આકા صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી સુન્નતોં સે સજાએં, નાત શરીફ ઔર તિલાવત કી આવાઝેં આએં, اِنْ شَآءَ اللہ શૈતાન ભાગ જાએંગે. શાહ વલિય્યુલ્લાહ મોહદ્દિસે દેહલવી رَحْمَۃُ اللہِ عَلَیْہ ફરમાતે હૈં : અસ્હાબે કહફ કે નામ અગર લિખ કર લગા દિએ જાએં તો શરીર (શરારત કરને વાલે) જિન્નાત ઘર મેં નહીં આતે ઔર અગર હોં તો ભાગ જાતે હૈં. (شفاء العلیل مع القول الجمیل، ص162) ઇસ કે કઈ ઔર ભી રૂહાની ઈલાજ હૈં.

(મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

8 અલ્લાહ પાક કે દોસ્ત કૌન ?

સવાલ : અલ્લાહ પાક કે દોસ્ત કૌન લોગ હોતે હૈં ?

જવાબ : અલ્લાહ પાક જિસે ચાહતા હૈ અપના દોસ્ત બના લેતા હૈ. નેક નમાઝી, મુત્તકી, પરહેઝગાર, માં બાપ કે ફરમાંબરદાર, સચ બોલને વાલે, ઝૂટ, ગીબત ઔર ચુગલી વગૈરા ગુનાહોં સે બચને વાલે અલ્લાહ પાક કે દોસ્ત હોતે હૈં. (મદની મુઝાકરા 4 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી બ તગય્યુર)

9 ક્યા જન્નત મેં ઔરતોં કો દીદારે ઇલાહી હોગા ?

સવાલ : ક્યા ઔરતોં કો ભી જન્નત મેં અલ્લાહ પાક કા દીદાર હોગા

જવાબ : બિલકુલ હોગા.[1]

(મદની મુઝાકરા 5 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

10 ક્યા સબ આસ્માની કિતાબેં અરબી મેં નાઝિલ હુઈ હૈં ?

સવાલ : ક્યા સબ આસ્માની કિતાબેં અરબી મેં નાઝિલ હુઈ હૈં ?

જવાબ : જી નહીં ! ઇબરાની ઔર સુરયાની મેં ભી નાઝિલ હુઈ હૈં. (મદની મુઝાકરા 6 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

11 આબે ઝમઝમ સે ચાએ બનાના કૈસા ?

સવાલ : આબે ઝમઝમ સે યા દમ કિએ હુવે પાની સે ચાએ બના સકતે હૈં !

જવાબ : سُبْحٰنَ اللہ ! બિલકુલ બના સકતે હૈં, اِنْ شَآءَ اللہ બરકત બઢ જાએગી. ઐસી ચાએ કી પત્તી પકને કે બાદ કચરે કે ડિબ્બે કે બજાએ અદબ કી જગહ ડાલની (રખની) મુનાસિબ હૈ. લોગ ખાને કી ચીઝોં પર ભી તો દમ કરતે હૈં. (મદની મુઝાકરા 6 રબીઉલ આખર 1441 હિજરી)

ગુર્બત ઔર તંગદસ્તી કા ઈલાજ

હઝરતે સય્યિદુના સહલ બિન સાદ સાઇદી رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہ બયાન કરતે હૈં કે એક શખ્સ ને હુઝૂરે અક્દસ, શફીએ રોઝે મેહશર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમતે બા બરકત મેં હાઝિર હો કર અપની ગુર્બત ઔર તંગદસ્તી કી શિકાયત કી. નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : જબ તુમ અપને ઘર મેં દાખિલ હો તો સલામ કરો અગર્ચે કોઈ ભી ન હો, ફિર મુઝ પર સલામ ભેજો ઔર એક બાર قُلْ ھُوَ اللہ શરીફ પઢો. ઉસ શખ્સ ને ઐસા કી કિયા તો **અલ્લાહ** પાક ને ઉસે ઇતના માલદાર કર દિયા કે ઉસ ને અપને હમસાયોં ઔર રિશ્તેદારોં મેં ભી તક્સીમ કરના શુરૂઅ કર દિયા. (تفسیر قرطبی، 10/183)

દારુલ ઈફતા એહલે સુન્નત

દારુલ ઈફતા એહલે સુન્નત (દાવતે ઈસ્લામી) મુસલમાનોં કી શરઈ રાહનુમાઈ મેં મસરૂફે અમલ હૈ. તહરીરી, ઝબાની, ફોન ઔર દીગર ઝરાએઅ સે મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક સે હઝારહા મુસલમાન શરઈ મસાઈલ દરયાફત કરતે હૈં, જિન મેં સે તીન મુન્તખબ ફતાવા ઝૈલ મેં દર્જ કિએ જા રહે હૈં.

1 અંગૂઠી પર તાવીઝ, નાદે અલી યા દીગર મુતબર્રક કલેમાત લિખવા કર પહેનના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે બાઝ લોગ અંગૂઠી પર તાવીઝ, નાદે અલી યા દીગર મુતબર્રક કલેમાત લિખવા કર ઉસે પહેનતે હૈં તાકે બીમારી વગૈરા સે હિફાઝત રહે, અબ માલૂમ યેહ કરના હૈ કે ઇસ તરહ કી અંગૂઠી પહેનના જાઇઝ હૈ યા નહીં ?

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

اَلۡجَوَابُ بِعَوۡنِ الۡمَلِكِ الۡوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الۡحَقِّ وَالصَّوَابِ

અંગૂઠી કે નગીને પર તાવીઝ, નાદે અલી યા દીગર મુતબર્રક કલેમાત નકશ કરવા કર ઉસે પહેનના જાઇઝ હૈ, હુઝૂરે અકરમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને અપને લિએ જો અંગૂઠી બનવાઈ ઉસ પર "મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ" નકશ થા ઇસી તરહ ખુલફાએ રાશિદીન વ દીગર સહાબએ કિરામ عَلَیۡہِمُ الرِّضۡوَان કી અંગૂઠિયોં પર ભી મુખ્તલિફ ઇબારાત નકશ થીં. અલબત્તા યેહ ખયાલ રહે કે જવાઝ (જાઇઝ હોને) કા હુક્મ ઇસ સૂરત મેં હૈ જબ કે મર્દ કી અંગૂઠી ચાંદી કી હો, ઉસ કા વઝન સાઢે ચાર માશા સે કમ હો, બગૈર નગીને કે ન હો ઔર ફકત એક હી નગીના લગા હો.

બાઝ લોગ મુખ્તલિફ નગીને પહેનને કે શૌક મેં અપની અંગૂઠી મેં એક સે ઝાઇદ નગીને લગવાતે હૈં યા એક સે ઝાઇદ અંગૂઠિયાં પહેનતે હૈં ઇસી તરહ અંગૂઠી પર ઇબારત નક્શ કરવાને કે લિએ યા ઉસ કે ઇલાવા હી સાઢે ચાર માશા સે ઝાઇદ વઝન કી યા બગૈર નગીને કી અંગૂઠી બનવાતે હૈં, યાદ રહે ! યેહ તમામ સૂરતેં મર્દોં કે લિએ નાજાઇઝો હરામ હૈં ઔર ઇન સે બચના હર મર્દ પર લાઝિમ હૈ લેહાઝા જો શરાઇત ઊપર બયાન કી ગઈ હૈં ઇન્હી કે મુતાબિક અંગૂઠી બનવા કર પહેની જાએ.

નીઝ જિસ અંગૂઠી પર અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ યા હુઝૂરે અકરમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા મુબારક નામ યા કુરઆની અલફાઝ યા મુતબર્રક કલેમાત મૌજૂદ હોં ઉસે પહેન કર બૈતુલ ખલા જાના મકરૂહ વ મમનૂઅ (મનઅ) હૈ લેહાઝા ઐસી અંગૂઠી કો બૈતુલ ખલા (ટોયલેટ) જાને સે પેહલે ઉતાર કર બાહર કિસી મેહફૂઝ જગહ રખ દિયા જાએ યા જેબ મેં રખ લિયા જાએ તાકે બે અદબી ન હો.

وَاللّٰہُ اَعۡلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوۡلُہٗ اَعۡلَم صلَّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

2 મુકતદી કા "સના" કે બાદ "તઅવ્વુઝ ઔર તસ્મિયા" પઢના કૈસા હૈ ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે ક્યા મુકતદી સના કે બાદ તઅવ્વુઝ વ તસ્મિયા (યાની અઊઝુ ઔર બિસ્મિલ્લાહ) ભી પઢેગા યા નહીં ? અગર પઢ લે તો ક્યા ઉસ કી નમાઝ હો જાએગી ?

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

اَلۡجَوَابُ بِعَوۡنِ الۡمَلِكِ الۡوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الۡحَقِّ وَالصَّوَابِ

ઇમામ ઔર મુન્ફરિદ (યાની અકેલે નમાઝ પઢને વાલે) કે લિએ સના કે બાદ કિરાઅત સે પેહલે તઅવ્વુઝો તસ્મિયા પઢના સુન્નત હૈ જબકે મુકતદી કે લિએ ઇમામ કે પીછે તઅવ્વુઝો તસ્મિયા પઢના સુન્નત નહીં ક્યૂંકે તઅવ્વુઝો તસ્મિયા કિરાઅત કે તાબેઅ હૈં ઔર મુકતદી પર કિરાઅત (પઢના) નહીં લેહાઝા મુકતદી તઅવ્વુઝો તસ્મિયા નહીં પઢેગા.

યાદ રહે કે જબ ઇમામ જેહરન (બુલન્દ આવાઝ સે) કિરાઅત ન કર રહા હો તો ઉસ વક્ત મુકતદી કા તઅવ્વુઝો તસ્મિયા પઢના ફકત ખિલાફે સુન્નત કરાર પાએગા ઔર અગર ઇમામ ને જેહરન કિરાઅત શુરૂઅ કર દી તો અબ મુકતદી કે લિએ તઅવ્વુઝો તસ્મિયા પઢના જાઇઝ હી નહીં હોગા જિસ તરહ જેહરી કિરાઅત શુરૂઅ હોને પર મુકતદી કે લિએ સના પઢના ભી જાઇઝ નહીં હૈ ક્યૂંકે અબ ઇસ પર ખામોશી સે તિલાવત સુનના વાજિબ હૈ.

હાં, મસ્બૂક ઇમામ કે સલામ કે બાદ જબ અપની ફૌતશુદા (છૂટ જાને વાલી) રકઅત પઢે તો અબ ઇસ પર કિરાઅત લાઝિમ હૈ લેહાઝા અબ ઇસ કે લિએ કિરાઅત સે પેહલે તઅવ્વુઝો તસ્મિયા પઢના સુન્નત હોગા.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

3 ઔરાદો વઝાઇફ મેં મસરૂફ શખ્સ કો સલામ કરના

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે બાઝ અવકાત ઐસા હોતા હૈ કે હમ મસ્જિદ મેં બૈઠ કર વઝાઇફ પઢ રહે હોતે હૈં યા ઝિક્ર કર રહે હોતે હૈં તો કોઈ આ કર સલામ કરતા હૈ, ક્યા હમ પર ઉસ કે સલામ કા જવાબ દેના વાજિબ હોતા હૈ ?

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْم

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

સલામે તહિય્યત યાની વોહ સલામ જો મુલાકાત કા સલામ કેહલાતા હૈ ઉસ સલામ કા જવાબ દેના વાજિબ હૈ. જૈસે કોઈ શખ્સ કિસી જગહ મુલાકાત કે લિએ બૈઠા હો ઔર આને વાલે ને ઉસે સલામ કિયા યા કિસી કો ખત લિખા ગયા ઔર ઉસ મેં સલામ લિખા હો તો યેહ ભી મુલાકાત હી કા સલામ કેહલાતા હૈ ઇન કા જવાબ વાજિબ હોતા હૈ. મુલાકાત કે ઇલાવા કિસી ઔર મૌકેઅ કે સલામ કા જવાબ વાજિબ નહીં હૈ, લેહાઝા અગર વઝાઇફ યા ઝિક્ર કે લિએ બૈઠે હૈં ઔર ઇન મેં મશ્ગૂલિયત કી વજહ સે જવાબ ન દિયા તો વાજિબ કા તર્ક ન હોગા, લેકિન અગર કોઈ ઔર વજહ ન હો તો બેહતર હૈ કે જવાબ દે દેં કે ઇસ સે મુસલમાન કી દિલજોઈ હોગી.

કુતુબે ફિકહ મેં ઇસ બાત કી સરાહત મૌજૂદ હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ તિલાવત કરને, તસ્બીહ વ દુરૂદ પઢને મેં મશ્ગૂલ હો યા નમાઝ કે ઇન્તેઝાર મેં હો યા દર્સ વ તદરીસ મેં યા ઇલ્મી ગુફ્તગૂ મેં મશ્ગૂલ હો યા સબક કી તકરાર કર રહા હો તો ઉન કો સલામ ન કરેં અગર કિસી ને કિયા તો ઉન લોગોં પર જિન્હેં સલામ કિયા ગયા સલામ કા જવાબ વાજિબ નહીં. વજહ ઇસ કી યેહ હૈ કે યેહ હઝરાત ઇસ લિએ નહીં બૈઠે કે મુલાકાત કરેં બલ્કે ઇન કે બૈઠને કે મકાસિદ દૂસરે હૈં ઔર સલામ ઉસ કો કરના સુન્નત હૈ જો મુલાકાત કે લિએ બૈઠા હો ઔર ઇસી સલામ કા જવાબ દેના વાજિબ હોતા હૈ. લેહાઝા (મસલન) કિસી મકામ પર કોઈ આલિમે દીન બયાન કે લિએ આતે હૈં ઔર બયાન કે બાદ જા રહે હોતે હૈં તો લોગ ઉન કો સલામ કરતે હૈં ઇસ મેં હરજ નહીં, સલામ કા સવાબ મિલેગા લેકિન ઇસ કા જવાબ દેના ઉન પર વાજિબ નહીં, ક્યૂંકે યેહ મુલાકાત કે લિએ નહીં આએ યા વહાં મુલાકાત કે લિએ ખળે નહીં રહે. ઇસી વજહ સે ફુકહાએ કિરામ ને યેહ લિખા હૈ કે અગર કાઝી કિસી જગહ ફૈસલા કરને કે લિએ બૈઠા હૈ, ફરીકૈન ને ઉસે સલામ કિયા તો ઉસ પર સલામ કા જવાબ દેના વાજિબ નહીં ક્યૂંકે વોહ ફૈસલા કરને કે લિએ બૈઠા હૈ ન કે સલામ કા જવાબ દેને કે લિએ, ઇસી તરહ આલિમે દીન તદરીસ કર રહા હૈ તો ઉસ કો સલામ કરને વાલે કા જવાબ દેના વાજિબ નહીં ક્યૂંકે યેહ તાલીમો તદરીસ કે લિએ બૈઠા હૈ ન કે સલામ કા જવાબ દેને કે લિએ.

યાદ રહે કે ખત મેં લિખે હુવે સલામ કા જવાબ ભી વાજિબ હૈ, યહાં જવાબ દેને કી દો સૂરતેં હૈં, ઝબાન સે ઇસ કા જવાબ દેના યા લિખ કર જવાબ ભેજના. લેકિન ચૂંકે સલામ કા જવાબ દેના ફૌરન વાજિબ હોતા હૈ, ઔર લિખને મેં ચૂંકે ઉમૂમી તૌર પર તાખીર હો જાતી હૈ ઇસ લિએ જિસ વક્ત લિખે હુવે સલામ કો પઢેં તો ઝબાન સે ઉસી વક્ત જવાબ દે દેં. યેહી આલા હઝરત ઇમામે એહલે સુન્નત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَۃُ اللہِ عَلَیْہ કા તરીકએ કાર થા.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

મૌલાના મુહમ્મદ ઇમરાન અત્તારી

મુઆશરે કા હર ફર્દ દૂસરે કે સાથ કિસી ન કિસી તઅલ્લુક ઔર રિશ્તે કે ઝરીએ જુળા હોતા હૈ, ઇન રિશ્તોં મેં એક અહમ તરીન રિશ્તા ઝૌજિયત યાની મિયાં બીવી કા હૈ. ઇસ રિશ્તે કી અહમિયત કા અન્દાઝા ઇસ બાત સે લગાયા જા સકતા હૈ કે યેહી રિશ્તા કૌમોં કી બકા વ આબાદી ઔર નસ્લ બઢને કા સબબ બના ઔર બન રહા હૈ. યેહ રિશ્તા બહોત તવજ્જોહ ઔર એહતિયાત કા તકાઝા કરતા હૈ મગર બદ કિસ્મતી સે આજ કલ ઝૌજૈન કા અન્દાઝે ઝિન્દગી ઐસા બન ચુકા હૈ કે એક કા દૂસરે પર એતેમાદ વ ભરોસા ઉઠતા જા રહા હૈ ઔર આપસ કી મહબ્બત ખત્મ હોતી નઝર આ રહી હૈ, હોના તો યેહ ચાહિએ થા કે ઝૌજૈન કે આપસી તઅલ્લુક કી રસ્સી ઇતની મઝબૂત હોતી કે આપસ કી વક્તી રન્જિશેં યા બદ ખ્વાહોં (બુરા ચાહને વાલોં) કી ભારી તાદાદ મિલ કર ભી ઝોર લગાતી તો વોહ ન ટૂટતી મગર આજ કલ ઇસ અહમ રિશ્તે કી ડોર ઇતની કમઝોર હો ચુકી હૈ કે ઝરા સી હાલાત કી આંધી ઇસે તોળ કર બિખેર દેતી હૈ.

મિયાં બીવી મેં ઉમૂમી તૌર પર કિસી બાત પર ઇખ્તેલાફ હો જાતા હૈ ઔર રફઅ દફઅ ભી હો જાતા હૈ લેકિન એક મુઆમલા ઐસા હૈ કે જિસ કા રફઅ દફઅ હોના બહોત મુશ્કિલ હોતા હૈ ઔર વોહ યેહ હૈ : "એક દૂસરે પર શક હોના". યેહ એક ઐસા મરઝ હૈ કે અગર બર વક્ત ખત્મ ન હો યા ઇસ કા મુનાસિબ હલ ન ઢૂંડા જાએ તો બિલ આખિર ઘર તક બરબાદ કર દેતા હૈ. બગૈર કિસી વજહ ઔર સબબ કે શક કરના નિહાયત હી બુરી આદત હૈ, અલબત્તા અગર કોઈ ઐસા સબબ વાકેઅ હો જિસ કી વજહ સે શક હો ઔર બન્દે કી ગૈરત ઉસે શક કરને ઔર ઇસ કા હલ તલાશ કરને પર મજબૂર કરે તો યેહ અચ્છી બાત હૈ.

અલ્લાહ પાક કે આખરી નબી صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : "કુછ ગૈરતેં વોહ હૈં જિન્હેં અલ્લાહ કરીમ પસન્દ ફરમાતા હૈ ઔર જબકે કુછ ગૈરતેં વોહ હૈં જિન્હેં વોહ નાપસન્દ ફરમાતા હૈ. વોહ ગૈરત જિસે અલ્લાહ પાક પસન્દ ફરમાતા હૈ વોહ મશ્કૂક ચીઝોં મેં ગૈરત કરના હૈ ઔર જિસે નાપસન્દ ફરમાતા હૈ વોહ ગૈર મશ્કૂક ચીઝોં મેં ગૈરત કરના હૈ." (سنن نسائی، ص420، حدیث:2555)

ઇસ હદીસે મુબારકા કી શર્હ કરતે હુવે હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رَحْمَۃُ اللہِ عَلَیْہ લિખતે હૈં : મોમિન કી બાઝ શર્મોં હયા રબ કો પ્યારી હૈં ઇસ પર ઉસે સવાબ મિલેગા ઔર બાઝ ગૈરતેં રબ તઆલા કો નાપસન્દ હૈં જિન સે બન્દા અઝાબ કા મુસ્તહિક હોગા. મઝીદ ફરમાતે હૈં : ગૈર મર્દ કા ઘર મેં આના અપની બીવી કો ઇસ સે કલામ કરતે દેખના ઇસ પર ગૈરત ખા જાના કુવ્વતે ઈમાની કી દલીલ હૈ ઇસી તરહ ખુદ અજનબી ઔરત સે ખલ્વત (અલાહદગી ઇખ્તેયાર) કરને પર ગૈરત કરના કે ઇસ સે દૂસરોં કો હમ પર શુબા હો સકતા હૈ યેહ ગૈરત ખુદા કી પ્યારી હૈ. બિલા વજહ કિસી પર બદ ગુમાની કરના ગૈરત નહીં બલ્કે ફિત્ના ઓ ફસાદ કી જળ હૈ, બાઝ ખાવન્દોં કો અપની બીવિયોં પર બિલા વજહ બદ ગુમાની રેહતી હૈ જિસ સે ઉન કે ઘરોં મેં દિન રાત ઝગળે હોતે રેહતે હૈં યેહ ગૈરત રબ તઆલા કો નાપસન્દ હૈ. (મિરઆતુલ મનાજીહ 5/142،143 મુલ્તકતન)

બાઝ શૌહર ઐસે શક્કી મિઝાજ હોતે હૈં કે વોહ અપને ઘર મેં છુપ કર દાખિલ હોતે હૈં, ઘર કા દરવાઝા આહિસ્તા સે ખોલતે હૈં તાકે દેખેં કે બીવી ઘર મેં અકેલે ક્યા કર રહી હૈ, બિલા વજહ મોબાઇલ, મેસેજિઝ, વોટ્સ એપ વગૈરા ચેક કરેંગે, અન્જાન નમ્બર સે અગર કોલ આ જાએ તો ફૌરન લળાઈ કે અન્દાઝ મેં પૂછેંગે કે કૌન હૈ ? ક્યૂં હૈ ? થોળી દેર કે લિએ બીવી ફોન ન ઉઠાએ તો ભી શક મેં મુબ્તલા હો જાતે હૈં, હાલાંકે વોહ બાથરૂમ મેં હો સકતી હૈ, નમાઝ મેં મસરૂફ હો સકતી હૈ, ઐસે અફરાદ કો સોચ સમઝ સે કામ લેના ચાહિએ ઔર અગર કિસી મુઆમલે મેં વાકેઈ શક પૈદા હોતા હો તો બાહમી રઝામન્દી સે ઇસ મુઆમલે કો સુલઝાના ચાહિએ.

મેરી તમામ આશિકાને રસૂલ સે ફરિયાદ હૈ કે બિલા વજહ કી શક્કી ઔર બદ ગુમાની વાલી તબીઅત કો અપને અન્દર સે નિકાલ ફેંકિએ, અપને ઘર કે સુકૂન કો અપને હી હાથોં બરબાદ મત કીજિએ. અલ્લાહ પાક હમેં અપની પસન્દ કા ગૈરત મન્દ બનાએ ઔર બિલા વજહ શક્કી મિઝાજ સે હમેં અપના પીછા છુળાને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

દૂસરોં કો હકીર સમઝના

મુહમ્મદ આસિફ અત્તારી મદની

બની ઇસરાઈલ કા એક શખ્સ જો બહોત ગુનાહગાર થા એક મરતબા બહોત બળે આબિદ (યાની ઇબાદત ગુઝાર) કે પાસ સે ગુઝરા જિસ કે સર પર બાદલ સાયા કિયા કરતે થે. ગુનાહગાર શખ્સ યેહ સોચ કર ઉસ આબિદ કે પાસ બૈઠ ગયા કે મૈં ગુનાહગાર ઔર યેહ બળે ઇબાદત ગુઝાર હૈં, અગર મૈં ઉન કે પાસ બૈઠૂં તો ઉમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહ કરીમ મુઝ પર ભી રેહમ ફરમા દે. આબિદ કો ઉસ કા બૈઠના બહોત ના ગવાર ગુઝરા કે કહાં મુઝ જૈસા ઇબાદત ગુઝાર ઔર કહાં યેહ પરલે દર્જે કા ગુનાહગાર ! યેહ મેરે સાથ કૈસે બૈઠ સકતા હૈ ! ચુનાન્ચે ઉસ ને બળી હકારત સે ઉસ શખ્સ કો કહા : ઉઠો યહાં સે ! ઇસ પર અલ્લાહ પાક ને ઉસ ઝમાને કે નબી عَلَیْہِ السَّلَام પર વહી ભેજી કે ઉન દોનોં સે કહો કે અપને અમલ નએ સિરે સે શુરૂઅ કરેં, મૈં ને ઉસ ગુનાહગાર કો બખ્શ દિયા ઔર ઇબાદત ગુઝાર કે અમલ ઝાએઅ કર દિએ.(1)

માહનામા ફૈઝાને મદીના કે કારેઈન ! જિસ તરહ ઇન્સાન કા ઝાહિર બહોત સી ખૂબિયોં ઔર ખામિયોં કા મજમૂઆ હોતા હૈ ઇસી તરહ ઇન્સાન કા બાતિન ભી અચ્છાઇયોં ઔર બુરાઇયોં કા મુરક્કબ (Compound) હોતા હૈ. મુસ્કુરાહટ, જિસ્માની હરકાતો સકનાત કા બાવકાર હોના, નર્મ અન્દાઝે ગુફ્તગૂ, સાફ સુથરે કપળે, સલીકે સે સંવારે હુવે બાલ, નાખુન ઔર દાંતોં કા સાફ હોના, જિસ્મ પર મૈલ કુચૈલ કા ન હોના ઔર દીગર બહોત સી ચીઝેં ઇન્સાન કે ઝાહિર કો અચ્છા બનાતી હૈં જબકે ગાલમ ગલોચ, ફોહશ કલામી, ઝૂટ, ગીબત, તોહમત લગાને, ચુગલી ખાને, ચોરી કરને ઔર ઝુલ્મ કરને જૈસે ઔસાફ હમારે ઝાહિરી કિરદાર (Character) કો દાગદાર કર દેતે હૈં. ઇસી તરહ મુસલમાનોં સે હમદર્દી વ ખૈર ખ્વાહી કા જઝબા, ઉન સે મહબ્બત રખના, આજિઝી, ઇખ્લાસ જૈસે જઝબાત હમારે બાતિન કો ચમકા દેતે હૈં જબકે કિસી સે હસદો જલન રખના, બુગ્ઝો કીના રખના ઔર રિયાકારી જૈસી બહોત સી બુરાઇયાં હમારે બાતિન કો આલૂદા કર દેતી હૈં. બાતિન કી અચ્છાઇયાં ઔર બુરાઇયાં ઝાહિર પર ભી અસર અન્દાઝ હોતી હૈં મસલન દિલ મેં નર્મી હોગી તો ઇસ કી મિઠાસ ઝબાન પર ભી આએગી.

હમારે બાતિન કો ગન્દા કરને વાલી સિફાત મેં સે એક સિફત યેહ ભી હૈ કે હમ તકબ્બુર કરેં, કિસી શખ્સ કો ઘટિયા ઔર હકીર જબકે ખુદ કો ઇસ સે અફઝલ ઔર બેહતર જાનેં. ઇસ બાત મેં કોઈ શક નહીં કે તમામ લોગ અમીરી, ગરીબી, બીમારી વ તન્દુરુસ્તી, સુસ્તી, ચુસ્તી, તરક્કી, નાકામી, કામયાબી, કમઝોરી, તાકતવરી, ઝઈફી, જવાની વગૈરા કે એતેબાર સે બરાબર નહીં હોતે બલ્કે ઉન મેં ફર્ક હોતા હૈ જિસ કી વજહ સે એક શખ્સ દૂસરે સે બરતર યા બરાબર યા કમતર હોતા હૈ. અબ રહા યેહ સવાલ કે હમ ખુદ કો દૂસરોં કે મુકાબલે મેં ક્યા સમઝેં, બરતર, બરાબર યા કમતર ? તો ગુઝારિશ હૈ કે ખુદ કો કિસી કે બરાબર સમઝને મેં બઝાહિર કોઈ હરજ નહીં ઔર અગર હમ ખુદ કો દૂસરોં સે હકીર સમઝેં તો યેહ આજિઝી હૈ જો કે અચ્છી બાત હૈ ઔર બાઇસે સવાબ હૈ, લેકિન હમ કિસી કો અપને સે ઘટિયા, હકીર ઔર કમતર સમઝેં તો યેહ બુરી બાત હૈ ઇસી કો તકબ્બુર કેહતે હૈં જો હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ.

કૈદખાના : તકબ્બુર કરને વાલોં કો કિયામત કે દિન ઝિલ્લતો રુસ્વાઈ કા સામના હોગા, ચુનાન્ચે રસૂલે પાક صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા મુબારક ફરમાન હૈ : કિયામત કે દિન મુતકબ્બિરીન કો ઇન્સાની શક્લોં મેં ચ્યૂંટિયોં કી માનિન્દ ઉઠાયા જાએગા, હર જાનિબ સે ઉન પર ઝિલ્લત તારી હોગી, ઉન્હેં જહન્નમ કે "બૂલસ" નામી કૈદખાને કી તરફ હાંકા જાએગા ઔર બહોત બળી આગ ઉન્હેં અપની લપેટ મેં લે કર ઉન પર ગાલિબ આ જાએગી, ઉન્હેં તીનતુલ ખબાલ યાની જહન્નમિયોં કી પીપ પિલાઈ જાએગી.(2)

તકબ્બુર કે અસરાત : તકબ્બુર ઐસી હલાકત ખેઝ બાતિની બીમારી હૈ કે અપને સાથ દીગર કઈ બુરાઇયોં કો લાતી હૈ ઔર અચ્છાઇયોં સે મેહરૂમ કર દેતી હૈ, ચુનાન્ચે, ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه લિખતે હૈં : મુતકબ્બિર શખ્સ જો કુછ અપને લિએ પસન્દ કરતા હૈ અપને મુસલમાન ભાઈ કે લિએ પસન્દ નહીં કર સકતા, ઐસા શખ્સ આજિઝી પર ભી કાદિર નહીં હોતા જો તક્વા ઓ પરહેઝગારી કી જળ હૈ, કીના ભી નહીં છોળ સકતા, અપની ઇઝઝત બચાને કે લિએ ઝૂટ બોલતા હૈ, ઇસ ઝૂટી ઇઝઝત કી વજહ સે ગુસ્સા નહીં છોળ સકતા, હસદ સે નહીં બચ સકતા, કિસી કી ખૈરખ્વાહી નહીં કર સકતા, દૂસરોં કી નસીહત કબૂલ કરને સે મેહરૂમ રેહતા હૈ, લોગોં કી ગીબત મેં મુબ્તલા હો જાતા હૈ અલ ગરઝ મુતકબ્બિર આદમી અપના ભરમ (ભ્રમ) રખને કે લિએ હર બુરાઈ કરને પર મજબૂર ઔર હર અચ્છે કામ કો કરને સે આજિઝ હો જાતા હૈ.(3)

તકબ્બુર કી વુજૂહાત : ઇન્સાન ઉમૂમન 9 વુજૂહાત કી બિના પર ખુદ કો અફઝલ ઔર દૂસરોં કો મફ્ઝૂલ (ઘટિયા) સમઝતા હૈ :

1 ઇલ્મ : બારિશ અગર ઝરખેઝ ઝમીન પર બરસે તો વહાં હરિયાલી (Greenery) હો જાતી હૈ, ફસ્લ અચ્છી હોતી હૈ ઔર ફલોં મેં લઝઝત બઢ જાતી હૈ ઔર અગર કચરે ઔર કૂળે કર્કટ વાલી ઝમીન પર બરસે તો ગન્દગી મેં ઇઝાફા હોતા હૈ, બિલ્કુલ ઇસી તરહ ઇલ્મ જહાં બહોત સારોં કો નિખાર ઔર સંવાર દેતા હૈ ઉન કી ઇબાદત, ખૌફો ખશિય્યત ઔર પરહેઝગારી મેં ઇઝાફા હો જાતા હૈ વહીં ઇલ્મ કી વજહ સે ખ્વાહિશાતે નફસ મેં ગિરફ્તાર ઇન્સાન કા દિમાગ આસ્માન પર ચઢ જાતા હૈ ઔર વોહ દૂસરોં કો જાહિલ ઔર ગંવાર સમઝને લગતા હૈ.

ઐસોં કો "મુઅલ્લિમુલ મલકૂત" કે મન્સબ તક પહોંચને વાલે શૈતાન કા અન્જામ યાદ રખના ચાહિએ જિસ ને અપને આપ કો તો હઝરતે સૈયદના આદમ عَلَيْهِ السَّلَام સે અફઝલ કરાર દિયા થા મગર ઉસે ઇસ તકબ્બુર કે નતીજે મેં ક્યા મિલા ! ડરના ચાહિએ કે કહીં યેહ તકબ્બુર ઉન કો ભી અઝાબે જહન્નમ કા હકદાર ન બના દે.

2 ઇબાદત : ફરાઇઝો વાજિબાત કી પાબન્દી કે સાથ સાથ નફલી ઇબાદાત મસલન તહજ્જુદ, ઇશરાકો ચાશ્ત, અવ્વાબીન કે નવાફિલ, તિલાવતે કુરઆન, નફલી રોઝે, ઝિક્રો અઝકાર ઔર દીગર વઝાઇફ કી કસરત બહોત હી ઉમ્દા આદત હૈ લેકિન ઇસ કી વજહ સે નફલી ઇબાદત ન કરને વાલોં કો ઘટિયા ઔર હકીર સમઝના જાઇઝ નહીં.

3 દૌલત : હલાલ ઝરાએઅ સે કમાઈ હુઈ દૌલત બુરી ચીઝ નહીં, બાત તબ બિગળતી હૈ જબ ગુર્બત મેં રેહને વાલે અફરાદ કીળે મકોળોં કી તરહ હકીર દિખાઈ દેને લગેં. યાદ રખિએ ! દૌલત મેં વફા નહીં, આજ ઇસ કે પાસ તો કલ ઉસ કે પાસ. કલ કા અમીર આજ કા ગરીબ ઔર કલ કા ગરીબ આજ અમીર હો સકતા હૈ તો ઐસી આરઝી શૈ કી વજહ સે કિસી મુસલમાન કો ક્યૂં હકીર સમઝા જાએ ?

4 સેહતો તાકત : તન્દુરુસ્ત તવાના જિસ્મ, કાબિલે રશ્ક સેહત અલ્લાહ કી દેન હૈ લેકિન ઇસ વજહ સે કમઝોરોં, બીમારોં ઔર છોટે કદ વાલોં કો હકીર સમઝના જાઇઝ નહીં હૈ. ઝરા ગૌર કિયા જાએ તો હમારે જિસ્મ કી નાતુવાની કા તો યેહ હાલ હૈ કે અગર એક દિન બુખાર આ જાએ તો તાકતો કુવ્વત કા સારા નશા ઉતર જાતા હૈ, મામૂલી સી ગર્મી મેં ઝરા પૈદલ ચલના પળે તો પસીને સે શરાબોર હો કર નિઢાલ હો જાતે હૈં, સર્દ હવા ચલે તો કપકપાને લગતે હૈં, અગર ઇન્સાન કી દાઢ મેં દર્દ હો જાએ તો ઉસ વક્ત ખૂબ અન્દાઝા હો જાતા હૈ કે ઉસ કી તાકતો કુવ્વત કી હૈસિયત ક્યા ઔર કિતની હૈ ! ફિર જબ મૌત આએગી તો યેહ સારી તાકતો કુવ્વત ધરી કી ધરી રેહ જાએગી ઔર બેબસી કા

આલમ યેહ હોગા કે અપની મર્ઝી સે હાથ તો ક્યા ઉંગલી ભી નહીં હિલા સકેંગે. લેહાઝા ઐસી આરઝી કુવ્વતો પર નાઝાં હોના હમેં ઝેબ નહીં દેતા.

5 શોહરત : બાઝોં કો જબ કિસી હવાલે સે થોળી બહોત શોહરત (Popularity) મિલ જાતી હૈ તો વોહ અપની આંખેં માથે પર રખ લેતે હૈં જિસ કી વજહ સે ઉન્હેં દૂસરે લોગ છોટે ઔર હકીર લગને લગતે હૈં. યાદ રખિએ કે હર ઉરૂજ કો ઝવાલ હૈ, ઇસી તરહ શોહરત કે આસ્માન પર ચમકને વાલે સિતારે ભી ગુમનામી કે અન્ધેરોં મેં ખો જાતે હૈં, લેહાઝા શોહરત કી વજહ સે દૂસરોં કો હકીર સમઝના છોળ દીજિએ.

6 ઓહદા વ મન્સબ : ઊંચા મન્સબ, બળા ઓહદા ભી ઐસી ચીઝ હૈ જિસ કે પાસ આ જાએ ઉસે અપને આપ કો સંભાલના મુશ્કિલ હો જાતા હૈ, અપને સે છોટે મન્સબ વાલે ઉસે હકીર લગને લગતે હૈં. ઐસે લોગોં કો ચાહિએ કે અપના ઝેહન બનાએં કે ફાની પર ફખ્ર નાદાની હૈ, ઇઝઝતો મન્સબ કબ તક સાથ દેંગે, જિસ મન્સબ કે બલબૂતે પર આજ અકળતે હૈં કલ કલાં કો છિન ગયા તો શાયદ ઉન્હી લોગોં સે મુંહ છુપાના પળે જિન સે આજ તેહકીર આમેઝ સુલૂક કરતે હૈં.

7 હુસ્નો જમાલ : બાઝ અવકાત ઇન્સાન અપની ખૂબ સૂરતી (Beauty) કી વજહ સે મુતકબ્બિર હો જાતા હૈ, કિસી કા રંગ ગોરા હૈ તો વોહ કાલે રંગ વાલે કો, કોઈ કદ આવર હૈ તો વોહ છોટે કદ વાલે કો, કિસી કી આંખેં બળી બળી હૈં તો વોહ છોટી આંખોં વાલે કો હકીર સમઝના શુરૂઅ કર દેતા હૈ, ઉમૂમન યેહ બીમારી મર્દોં કી નિસ્બત ઔરતોં મેં ઝિયાદા પાઈ જાતી હૈ. યાદ રખિએ : ઉમ્ર કે હર દૌર મેં હુસ્ન યકસાં નહીં રેહતા બલ્કે વક્ત ગુઝરને કે સાથ સાથ માંદ પળ જાતા હૈ, કભી કોઈ હાદસા ભી ઇસ હુસ્ન કે ખાતમે કા સબબ બન જાતા હૈ, ખૌલતા હુવા તેલ તો બળી ચીઝ હૈ, ઉબલતા હુવા ગર્મ દૂધ ભી સારે હુસ્ન કો ગારત કરને કે લિએ કાફી હૈ. યેહ ભી પેશે નઝર રહે કે ઇન્સાન જબ તક દુન્યા મેં રેહતા હૈ અપને જિસ્મ કે અન્દર મુખ્તલિફ ગન્દગિયોં મસલન પેટ મેં ગલાઝત ઔર બદબૂદાર હવા, નાક મેં રીંઠ, મુંહ મેં થૂક, કાનોં મેં બદબૂદાર મૈલ, નાખુનોં મેં મૈલ, આંખોં મેં કીચળ લિએ ફિરતા હૈ, રોઝાના કઈ કઈ બાર ઇસ્તેન્જા ખાને (Toilet) મેં ખુદ અપને હી હાથ સે ગન્દગી ધોતા હૈ, ક્યા ઇન સબ ચીઝોં કે હોતે હુવે ફકત ગોરી રંગત, ડીલડોલ ઔર કદો કામત વગૈરા પર તકબ્બુર કરના ઝેબ દેતા હૈ !!! યકીનન નહીં.

8 હસબ નસબ : બાઝ લોગ અપને ઊંચે હસબ નસબ કી વજહ સે ભી દૂસરોં કો હકીર સમઝતે હૈં. દૂસરોં કે કારનામોં પર ઘમન્ડ કરના જેહાલત હૈ. યહાં તકબ્બુર કરને વાલા ગૌર કરે કે અગર કુછ કમાલ થા ભી તો વોહ આબાઓ અજ્દાદ મેં થા ખુદ ઇસ મેં ક્યા કમાલ હૈ જો દૂસરોં કો ઘટિયા સમઝ રહા હૈ.

9 કામયાબિયાં : જબ મુસલસલ કામયાબિયાં બાઝ લોગોં કે કદમ ચૂમતી હૈં તો શુક્ર ગુઝાર બન્દે બનને કે બજાએ વોહ પૈ દરપૈ નાકામિયોં કે શિકાર હોને વાલે દુખ્યારોં કો હકીર સમઝના શુરૂઅ કર દેતે હૈં. ઉન્હેં બે વુકૂફ, નાદાન, ગધા ઔર ન જાને કૈસે કૈસે અલ્કાબાત સે નવાઝતે હૈં. કામયાબિયોં પર ફૂલે ન સમા કર જામે સે બાહર હોને વાલોં કો યેહ નહીં ભૂલના ચાહિએ કે વક્ત હમેશા એક સા નહીં રેહતા, બુલન્દિયોં પર પહોંચને વાલોં કો અક્સર વાપસ પસ્તી મેં ભી આના પળતા હૈ, હર કમાલ કો ઝવાલ હૈ. આપ કો કામયાબી મિલી ઇસ પર અલ્લાહ પાક કા શુક્ર કીજિએ ન કે અપના કમાલ તસવ્વુર કર કે નાશુક્રોં કી સફ મેં ખળે હોને કી જસારત.

માહનામા ફૈઝાને મદીના કે કારેઈન ! ઝરા સોચિએ કે ઇસ તકબ્બુર કા ક્યા હાસિલ ! મહઝ લઝઝતે નફસ, વોહ ભી ચન્દ લમ્હોં કે લિએ ! જબકે ઇસ કે નતીજે મેં અલ્લાહ વ રસૂલ કી નારાઝી, મખ્લૂક કી બેઝારી, મૈદાને મેહશર મેં ઝિલ્લતો રુસ્વાઈ જૈસે બળે બળે નુક્સાનાત કા સામના હૈ ! અબ ફૈસલા હમારે હાથ મેં હૈ કે ચન્દ લમ્હોં કી લઝઝત ચાહિએ યા હમેશા કે લિએ જન્નત ! મૈદાને મેહશર મેં ઇઝઝત ચાહિએ યા ઝિલ્લત ! યકીનન હમ ખસારે (યાની નુક્સાન) મેં નહીં રેહના ચાહેંગે લેહાઝા હમેં ચાહિએ કે અપને અન્દર ઇસ મરઝે તકબ્બુર કી મૌજૂદગી કા પતા ચલાએં ઔર ઇસ કે ઇલાજ કે લિએ કોશાં હો જાએં.

(તકબ્બુર કે બારે મેં મઝીદ માલૂમાત કે લિએ મકતબતુલ મદીના કી કિતાબ "તકબ્બુર" કા મુતાલઆ [study] ફરમા લીજિએ)

(કિસ્ત : 01)

રિઝક બઢાને વાલી નેકિયાં

મુહમ્મદ અફઝલ અત્તારી મદની

અલ્લાહ રબ્બુલ ઇઝઝત કે હબીબ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઉમ્મતિયોં કે લિએ કઈ તરહ સે રેહમતોં ઔર વુસઅતોં કે દરવાઝે ખોલે હૈં, અહાદીસે મુબારકા કા મુતાલઆ કરને સે પતા ચલતા હૈ કે બ ઝાહિર છોટી છોટી નેકિયોં પર બળે બળે સવાબોં કી બિશારતેં હૈં, ઇસી તરહ કઈ ઐસે આમાલ ભી ઇરશાદ ફરમાએ કે જિન કા સવાબ તો હૈ હી સાથ હી રિઝક મેં વુસઅત, બરકત ઔર કુશાદગી ભી મિલતી હૈ, ચુનાન્ચે

1 વોહ તસ્બીહ જિસ કી બરકત સે રોઝી દી જાતી હૈ : એક સહાબી رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ હુઝૂર صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમતે અક્દસ મેં હાઝિર હુવે ઔર (રિઝક કી તંગી કે બારે મેં બતાતે હુવે) અર્ઝ કી : દુન્યા ને મુઝ સે પીઠ ફેર લી હૈ. આપ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : ક્યા વોહ તસ્બીહ તુમ્હેં યાદ નહીં જો ફરિશ્તોં કી તસ્બીહ હૈ ઔર જિસ કી બરકત સે રોઝી દી જાતી હૈ. તુલૂએ ફજ્ર કે સાથ સૌ બાર કહા કર "سُبْحٰنَ اللّٰہِ وَبِحَمْدِہٖ سُبْحٰنَ اللّٰہِ الْعَظِیْمِ وَبِحَمْدِہٖ اَسْتَغْفِرُ اللّٰہ" દુન્યા તેરે પાસ ઝલીલો ખ્વાર હો કર આએગી, વોહ સહાબી رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ ચલે ગએ ઔર ફિર કુછ દિન કે બાદ હુઝૂર صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમત મેં હાઝિર હો કર અર્ઝ કરને લગે : યા રસૂલલ્લાહ ! દુન્યા મેરે પાસ ઇસ કસરત સે આઈ કે મૈં હૈરાન હૂં કે કહાં ઉઠાઊં ? ઔર કહાં રખૂં ?(1)

2 રિઝક મેં બરકત કા બેહતરીન ઝરીઆ : હઝરતે સૈયદના અનસ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ સે રિવાયત હૈ : હુઝૂર નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે ઝમાનએ અક્દસ મેં દો ભાઈ થે, એક બારગાહે નબવી મેં હાઝિર રેહતા ઔર દૂસરા કામ-કાજ કરતા થા, કામ કરને વાલે ને હુઝૂર صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે અપને (ભાઈ કે કામ ન કરને) કી શિકાયત કી તો આપ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : "શાયદ તુઝે ઉસ કી બરકત સે હી રિઝક દિયા જા રહા હો !"(2)

મોહક્કિક અલલ ઇત્લાક, શૈખ અબ્દુલ હક મોહદ્દિસે દેહલવી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ ફરમાતે હૈં : ઇસ શખ્સ ને હુઝૂર નબિય્યે કરીમ, રઉફુર્રહીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં અપને ભાઈ કી શિકાયત કરતે હુવે કહા કે ઉસ ને સારા બોઝ મુઝ પર ડાલ દિયા હૈ ઉસે મેરી મદદ કરની ચાહિએ તો આપ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇસ શખ્સ કો ભાઈ કી કફાલત કરને પર સબ્રો હિમ્મત કી તલ્કીન કરતે હુવે ફરમાયા કે જો કુછ તૂ કમા કર અપને ભાઈ પર ખર્ચ કરતા હૈ, હો સકતા હૈ કે યેહ સબ રિઝક તુઝે ઉસી કી બરકત સે દિયા જાતા હો. હદીસે મઝકૂર ઇસ બાત પર વાઝેહ દલીલ હૈ કે ફુકરા બિલ ખુસૂસ અપને કરીબી રિશ્તેદારોં કી કફાલત કરના રિઝક મેં બરકત કા બેહતરીન ઝરીઆ હૈ.(3)

3 આયતુલ કુર્સી : કિસી ચીઝ પર લિખ કર ઉસ કા કત્બા મકાન મેં કિસી ઊંચી જગહ પર આવેઝાં કર દિયા જાએ તો اِنْ شَآءَ اللّٰہ ઉસ ઘર મેં કભી ફાકા ન હોગા. બલ્કે રોઝી મેં બરકત ઔર ઇઝાફા હોગા ઔર ઉસ મકાન મેં કભી ચોર ન આ સકેગા.(4)

નોટ : હમેશા યાદ રખિએ કે બગૈર વુઝૂ કુરઆને પાક છૂના ઔર લિખના નાજાઇઝ હૈ ઇસ લિએ આયતુલ કુર્સી લિખને સે પેહલે વુઝૂ ઝરૂર કીજિએ ઔર મુકમ્મલ દુરુસ્ત લિખના આતા હો તો હી લિખિએ વગરના કિસી અચ્છા લિખને વાલે સે લિખવા લીજિએ.

(બકિય્યા અગલે માહ કે શુમારે મેં . . . . ان شاء اللہ تعالی)

---

(1)لسان المیزان،4/303،حدیث:5100،ملفوظات اعلیٰ حضرت، ص128 ملخصًا (2)ترمذی،4/154،حدیث:2352(3)اشعۃ اللمعات،4/262 ملخصًا(4)جنتی زیور، ص589 ملخصًا۔

મુબારક આવાઝ કા એજાઝ

કાશિફ શેહઝાદ અત્તારી મદની

રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ચૂંકે અલ્લાહ પાક કી સારી મખ્લૂક મેં સબ સે અફઝલ, આલા ઔર મુમતાઝ હૈં લેહાઝા આપ પર અલ્લાહ કરીમ કી ખુસૂસી અતાએં ઔર નવાઝિશેં ભી બેશુમાર હૈં. રસૂલે ખુદા صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઇન બેશુમાર ખુસૂસી શાનોં મેં સે 4 કા મુતાલઆ ફરમા કર અપના ઈમાન તાઝા કીજિએ.

1 સબ સે આસાન શરીઅત અતા કી ગઈ : અલ્લાહ પાક ને અપને આખરી નબી صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો સબ સે આસાન શરીઅત અતા ફરમાઈ.[1]

કુરઆને કરીમ મેં રેહમતે આલમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી એક સિફત યેહ બયાન કી ગઈ હૈ :

﴿وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ وَالْاَغْلٰلَ الَّتِیْ كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઇરફાન : ઔર ઉન કે ઊપર સે વોહ બોઝ ઔર કૈદેં ઉતારતે હૈં જો ઉન પર થીં.[2]

બની ઇસરાઈલ કે લિએ ચન્દ સખ્ત અહકામ : બદન યા કપડે પર પેશાબ વગૈરા નજાસત લગ જાએ તો વોહ ધોને સે પાક નહીં હોતા થા બલ્કે ઉસે કાટના ઝરૂરી થા. શિર્ક કી તૌબા મેં અપને આપ કો કત્લ કરને કા હુક્મ દિયા ગયા. જિન આઝા (Body Parts) સે ગુનાહ સાદિર હોં ઉન કો કાટ ડાલને કા હુક્મ થા. તયમ્મુમ કી સહૂલત હાસિલ ન થી. મસ્જિદ કે ઇલાવા કિસી ઔર જગહ નમાઝ પઢને કી ઇજાઝત ન થી. માલે ગનીમત હલાલ નહીં થા. હફ્તે કે દિન શિકાર કરને કી ઇજાઝત ન થી વગૈરા.[3]

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હૈ :

بُعِثْتُ بِالْحَنِيفِيَّةِ السَّمْحَةِ યાની મુઝે ઐસે દીન કે સાથ ભેજા ગયા હૈ જો બાતિલ સે જુદા ઔર આસાન હૈ.[4]

2 4 હઝાર મર્દોં કે બરાબર કુવ્વત : સરકારે દો આલમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો 4 હઝાર મર્દોં કે બરાબર કુવ્વત અતા કી ગઈ થી.[5]

પ્યારે ઇસ્લામી ભાઇયો ! અલ્લાહ પાક ને અપને પ્યારે હબીબ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો 40 જન્નતી મર્દોં કે બરાબર તાકત અતા ફરમાઈ[6] ઔર એક જન્નતી મર્દ કી તાકત દુન્યા કે 100 મર્દોં કે બરાબર હોતી હૈ.[7] નતીજા યેહ નિકલા કે હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો 4 હઝાર મર્દોં જિતની તાકત હાસિલ થી.

વોહ હૈ ઝોરે યદુલ્લાહી કે હમસર દોનોં આલમ મેં
ન કોઈ ઉન કી કુવ્વત કા ન કોઈ ઉન કી તાકત કા[8]

3 સારી ઝમીન કો મસ્જિદ બના દિયા ગયા : સરકારે દો આલમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે લિએ ઔર આપ કે તુફૈલ આપ કી ઉમ્મત કે લિએ સારી ઝમીન મસ્જિદ (યાની નમાઝ પઢને કી જગહ) ઔર પાક કરને વાલી બનાઈ ગઈ હૈ.[9]

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم હૈ : أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ اَحَدٌ قَبْلِى યાની મુઝે 5 ઐસી ચીઝેં દી ગઈ હૈં જો મુઝ સે પેહલે કિસી કો નહીં દી ગઈ. (ઉન 5 મેં સે એક બાત યેહ બયાન ફરમાઈ) جُعِلَتْ لِىَ الْاَرْضُ مَسْجِدًا وَّطَهُوْرًا فَاَيُّمَا رَجُلٍ مِّنْ اُمَّتِىْ اَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ યાની તમામ રૂએ ઝમીન કો મેરે લિએ સજ્દાગાહ ઔર પાક કરને વાલા બના દિયા ગયા હૈ. મેરી ઉમ્મત કે જિસ શખ્સ પર જહાં નમાઝ કા વક્ત આ જાએ વહીં નમાઝ પઢ લે.(10)

મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه ઇસ કે તહત ફરમાતે હૈં : દૂસરે નબિયોં કે દીનોં મેં નમાઝ સિર્ફ ઉન કે ઇબાદત ખાનોં મેં હોતી થી ગિરજોં (Churches) વગૈરા મેં, મેરી ઉમ્મત (મમનૂઆ મકામાત કે ઇલાવા) તમામ રૂએ ઝમીન પર જહાં ચાહે નમાઝ પઢ સકતી હૈ. નીઝ કિસી દીન મેં તયમ્મુમ ન થા યેહ સિર્ફ મેરે દીન મેં હૈ, ગુસ્લ ઔર બે વુઝૂઈ દોનોં કા તયમ્મુમ ઝમીન પર હો સકતા હૈ યેહ હમારી ખુસૂસિયાત મેં સે હૈ.(11)

4 આવાઝ મુબારક કા દૂર તક પહોંચના : હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી આવાઝ મુબારક ઇતની દૂર તક પહુંચતી થી જહાં તક કિસી દૂસરે કી આવાઝ ન પહુંચતી થી.(12)

અપને ખૈમોં મેં ખુત્બા મુબારક સુન લિયા : હઝરતે સૈયદના અબ્દુર્રહમાન બિન મુઆઝ رَضِىَ اللهُ عَنْه ફરમાતે હૈં : (હિજ્જતુલ વિદાઅ કે મૌકઅ પર) રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મિના મેં ખુત્બા ઇરશાદ ફરમાયા તો અલ્લાહ પાક ને હમારી સમાઅત (યાની સુનને કી તાકત) કો ખોલ દિયા યહાં તક કે હમ આપ કે ફરામીન કો અપની અપની જગહ પર સુનતે રહે.(13)

હિજ્જતુલ વિદાઅ કે મૌકેઅ પર સહાબએ કિરામ કી તાદાદ : **ઐ આશિકાને રસૂલ !** હિજ્જતુલ વિદાઅ કે મૌકેઅ પર સરકારે દો આલમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે સાથ હજ કી સઆદત પાને વાલે ખુશ નસીબોં કી તાદાદ કે બારે મેં હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ હાશિમ ઠઠવી رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه ફરમાતે હૈં : એક લાખ તીસ હઝાર સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنھم કા જમ્મે ગફીર આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે સાથ મક્કએ મુકર્રમા મેં દાખિલ હુવા. યેહ તાદાદ ઉન સહાબએ કિરામ કે ઇલાવા થી જો મક્કએ મુકર્રમા મેં થે ઔર યમન સે હઝરતે અલિય્યુલ મુર્તઝા رَضِىَ اللهُ عَنْه ઔર હઝરતે અબૂ મૂસા અશઅરી رَضِىَ اللهُ عَنْه કે સાથ આએ થે.(14)

હુક્મે નબવી પર અમલ કા જઝ્બા : અલ્લાહ કે હબીબ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم એક દફઆ જુમુ તુલ મુબારક કે દિન (મસ્જિદે નબવી શરીફ કે) મિમ્બર પર જલ્વા અફરોઝ હુવે ઔર હાઝિરીન સે ઇરશાદ ફરમાયા : બૈઠ જાઓ. હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા رَضِىَ اللهُ عَنْه ઉસ વક્ત અન્સાર કે કબીલે બની ગનમ મેં મૌજૂદ થે. ઉન્હોં ને વહાં પર યેહ ઇરશાદ સુના ઔર હુક્મે નબવી કી તામીલ મેં જહાં થે વહીં બૈઠ ગએ.(15)

તિલાવત કી આવાઝ ઘર મેં સુન લેના : હઝરતે ઉમ્મે હાની رَضِىَ اللهُ عَنْهَا કા બયાન હૈ કે સરકારે દો આલમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم આધી રાત કો ખાનએ કાબા કે પાસ કુરઆને કરીમ કી તિલાવત ફરમાતે તો મૈં અપને ઘર કે તખ્ત પર સુનતી થી.(16)

હઝરતે ઉમ્મે હાની رَضِىَ اللهُ عَنْهَا કા તિલાવત કે મકામ સે દૂર અપને ઘર કે અન્દરૂની હિસ્સે મેં તખ્ત પર હોને કે બા વુજૂદ તિલાવત સુન લેના આવાઝ મુબારક કી કુવ્વત પર દલીલ હૈ.(17)

ઔરતોં કા ઘરોં મેં ખુત્બા સુન લેના : સરકારે દો આલમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જબ ખુત્બા ઇરશાદ ફરમાતે તો પર્દા નશીન ઔરતેં અપને ઘરોં મેં ખુત્બા મુબારક સુન લિયા કરતી થીં.(18)

દૂર ને નઝદીક ને, આવાઝ યકસાં હી સુની
જબ હુવે બાલાએ મિમ્બર રેહમતુલ્લિલ આલમીન (19)

---

(1)شرف المصطفیٰ،4/212(2)پ9،الاعراف:157(3)جواہر البحار،1/168، خزائن العرفان وغیرہ(4)مسندِ احمد،8/303،حدیث:22354(5)سبل الھدی والرشاد،10/450(6)عمدۃ القاری،3/41(7)مسند احمد،7/84،حدیث:19333 (8)قبالۂ بخشش، ص42 (9)مواھب لدنیہ، 2/281 (10)بخاری،1/133، حدیث:335 (11)مراٰۃ المناجیح،8/9 ملتقطاً(12)مواھب لدنیہ،2/275 (13)نسائی، ص487، حدیث:2993 (14)سیرتِ سید الانبیاء،ص562 (15)زرقانی علی المواھب، 5/445 (16)ابن ماجہ، 2/136،حدیث:1349، مسند احمد، 10/261، حدیث:26960 (17)زرقانی علی المواھب، 5/446 (18)خصائص کبریٰ،1/113(19)قبالۂ بخشش،ص193۔

મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કો (કિસ્ત 2) કૈસા હોના ચાહિએ ?

અબુન્નૂર રાશિદ અલી અત્તારી મદની

મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કે ઔસાફ વ ઝિમ્મેદારિયોં કો 7 હિસ્સોં મેં તકસીમ કિયા જા સકતા હૈ : 1 મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કા ઈન્તેખાબ ઔર ઈન્ફિરાદી ઔસાફ 2 મસ્જિદ કે અમલે (ખતીબ, ઈમામ, મોઅઝ્ઝિન ઔર ખાદિમ) કા ઈન્તેખાબ 3 મસ્જિદ કે અમલે કે સાથ ઈન્તેઝામિયા કા બરતાવ 4 તામીરાતી કામોં મેં એહતિયાતેં 5 મસાજિદ કે ઉમૂમી મસાઈલ (ઈલેક્ટ્રિક, સેનિટરી, માઈક વ સ્પીકર વગૈરા) પર તવજ્જોહ ઔર ઉન કા હલ 6 મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કા મહલ્લે વાલોં ઔર અલાકે વાલોં કે સાથ રવૈયા 7 મસ્જિદ કી આબાદકારી મેં ઈન્તેઝામિયા કે લિએ ચન્દ અહમ મદની ફૂલ.

1 મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કા ઈન્તેખાબ ઔર ઈન્ફિરાદી ઔસાફ

જૈસા કે પેહલી કિસ્ત મેં સૂરતુત્તૌબહ કી આયત નંબર 18 કે હવાલે સે બયાન હુવા કે "અલ્લાહ કી મસ્જિદેં વોહી આબાદ કરતે હૈં જો અલ્લાહ ઔર કિયામત પર ઈમાન લાતે ઔર નમાઝ કાઈમ રખતે ઔર ઝકાત દેતે હૈં ઔર અલ્લાહ કે સિવા કિસી સે નહીં ડરતે" ચુનાન્ચે, ઝરૂરી હૈ કે મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કે અફરાદ ઈન્ફેરાદી તૌર પર ભી ચન્દ અહમ ઔર ઝરૂરી સિફ઼ાત કે માલિક હોં તાકે મસ્જિદ કી આબાદ કારી કુરઆની ઉસૂલોં કી રૌશની મેં હો સકે. ◉ મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કે ઈન્તેખાબ કે મુઆમલે મેં એહલે અલાકા કો હમેશા મસ્જિદ ઔર તાલીમાતે ઈસ્લામિયા કો તરજીહ દેની ચાહિએ, મસ્જિદ કે લિએ ઉન હી અફરાદ કો મુન્તખબ કિયા જાએ જો રબ્બે કરીમ કે ફરમાન પર પૂરે ઉતરતે હોં. અલ્લાહ વ રસૂલ પર ઈમાન રખને વાલે ઔર પક્કે સહીહુલ અકીદા સુન્ની હોં, બદ મઝહબોં સે દૂર રેહને વાલે ઔર અકાઈદે એહલે સુન્નત જાનને ઔર સમઝને વાલે ઔર બાશર્અ હોં. હર મુસલમાન કી તરહ મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા પર ભી પંજગાના નમાઝ ફ઼ર્ઝ હૈ, લેહાઝા ઉન્હેં ભી પંજગાના નમાઝ કા પાબન્દ હોના ચાહિએ ઔર મુમ્કિના સૂરત મેં હર નમાઝે બાજમાઅત મેં લાઝિમી શરીક હોં. ◉ ઈસી તરહ રમઝાનુલ મુબારક મેં રોઝોં કા એહતેમામ બ હૈસિયતે મુસલમાન તો ફ઼ર્ઝ હૈ હી જબ કે મસ્જિદ કા નુમાઈન્દા હોને કે નાતે ઈસ ફરીઝે કી અહમિયત મઝીદ બઢ જાતી હૈ ક્યૂંકે અવામુન્નાસ નમાઝ, રોઝે કે પેહલૂ સે મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા પર બહોત તવજ્જોહ રખતે ઔર કમી કી સૂરત મેં એતેરાઝાત કરતે હૈં, બાઝ લોગ તો મસાજિદ હી મેં મહાફિલ લગા લેતે હૈં કે ઈન્તેઝામિયા કૈસી હૈ ! ન નમાઝ પઢતે હૈં ન રોઝા રખતે હૈં વગૈરા. ◉ અખ્લાકે હસના એક મુસલમાન કા લાઝિમી વ કીમતી ઝેવર હૈ, હુસ્ને અખ્લાક રસૂલે કરીમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم કા પ્યારા બનને ઔર ઉન કા કુર્બ પાને કા ઝરીઆ હૈ, અલ્લાહ કે પ્યારે નબી صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : "તુમ મેં સે મેરે નઝદીક સબ સે ઝિયાદા મેહબૂબ ઔર બરોઝે મેહશર મેરે ઝિયાદા કરીબ વોહ લોગ હોંગે જો તુમ મેં અચ્છે અખ્લાક વાલે હોં, વોહ લોગોં સે ઉલ્ફત રખતે હોં ઔર લોગ ભી ઉન સે મહબ્બત કરતે હોં. ઔર તુમ મેં સે મેરે લિએ સબ સે ઝિયાદા કાબિલે નફરત ઔર કિયામત કે દિન મેરી મજલિસ મેં મુઝ સે ઝિયાદા દૂર વોહ લોગ હોંગે જો બાતિલ ચીઝોં મેં ઝિયાદા ગુફ્તગૂ કરતે હોંગે, લોગોં કે સાથ બદ કલામી વ બદ ઝબાની કરતે હોંગે ઔર તકબ્બુર કરતે હોંગે" (مکارم الاخلاق للطبرانی، ص314، حدیث:6) ચુનાન્ચે મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કો ભી હુસ્ને અખ્લાક વાલા, નર્મ ખૂ ઔર પ્યારો મહબ્બત ઔર અપનાઈયત વાલા હોના ચાહિએ, મસ્જિદ મેં કિસી મુકતદી યા અમલે સે વાસ્તા હો યા બાહર કિસી ઝાતી મુઆમલે મેં મસરૂફ હોં હર જગહ હુસ્ને અખ્લાક કા મુઝાહરા કરના ચાહિએ. ◉ ગાલી ગલોચ તો કિસી પાગલ સે ભી લોગ બરદાશ્ત નહીં કરતે, મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા મેં સે કિસી કા ઈસ કબીહ ફેલ મેં મુબ્તલા હોના ઈન્તેહાઈ તશવીશનાક હૈ, ઐસા અન્દાઝ મસાજિદ કી આબાદકારી કી તરક્કી કા બાઈસ કભી નહીં હો સકતા, બલ્કે ખુદા ના ખ્વાસતા અગર મસ્જિદ ઈન્તેઝામિયા કા એક ફ઼ર્દ ભી ગાલી ગલોચ વાલા રવૈયા રખતા હૈ તો ઈમામ, મોઅઝ્ઝિન, મુકતદી બલ્કે એહલે મહલ્લા ભી ઉન્હેં સપોર્ટ કરને ઔર મસ્જિદ કી બેહતરી કે લિએ કામ કરને સે કતરાતે હૈં જો કે સરાસર મસ્જિદ બલ્કે દીને ઈસ્લામ કે લિએ નુક્સાનદેહ હૈ. ઐસે અફરાદ કો ડરના ચાહિએ કે ગાલી ગલોચ કરને કો હદીસે પાક મેં પક્કે મુનાફિક કી નિશાની બતાયા ગયા હૈ. (بخاری، 1/25، حدیث:34) અલ્લાહ કરીમ હમારી મસાજિદ કી ઈન્તેઝામિયા કો કુરઆનો સુન્નત કી તાલીમાત કા પાબન્દ બનાએ ઔર ઉન્હેં ખિદમતે મસ્જિદ કે સબબ બરકતેં નસીબ ફરમાએ. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلّم

(બકિય્યા અગલે માહ કે શુમારે મેં...اِنْ شَآءَ اللہ)

નાપ તોલ મેં કમી સે બચના

મુહમ્મદ હામિદ સિરાજ અત્તારી મદની

ઇન્સાન ઝરૂરિયાતે ઝિન્દગી કે લિએ બાહમી તઆવુન કા મોહતાજ હૈ. લેન દેન ઔર તિજારત ભી ઇસી તઆવુન કી એક અમલી સૂરત હૈ. લેન દેન કા નિઝામ જિતની મઝબૂત બુન્યાદોં પર કાઇમ હોગા ઉતના હી મુઆશરા પુર અમ્ન ઔર પુર બહાર હોગા. ઇસ્લામ કી તાલીમાત પર કુરબાન જાઈએ કે ઝિન્દગી કે ઇસ શોબે મેં ભી ઇસ કી રૌશન તાલીમાત અપની રૌશની બિખેર રહી હૈં. ઇન તાલીમાત પર અમલ જહાં તિજારત કો બેહતરીન બનાતા હૈ વહીં આખેરત કી કઈ મુસીબતોં સે ભી બચાતા હૈ. નાપ તોલ મેં કમી ન કરના ભી ઇસ્લામી તાલીમાત કા હિસ્સા હૈ. **ઇસ્લામી તાલીમાત ઔર નાપ તોલ મેં કમી :** ઇસ્લામી તરીકે કે મુતાબિક ખરીદો ફરોખ્ત કા મુઆહદા હો જાને કે બાદ તૈ શુદા માલ લે કર ચીઝ કામિલ વ મુકમ્મલ દેના અદલ હૈ, જબકે ઇસ્લામ તો ઇસ સે ભી અગલે દરજે યાની એહસાન કી તરગીબ દેતા હૈ, વોહ શખ્સ કિતના બદ નસીબ હૈ જો એહસાન તો ક્યા અદલ ભી ન કર સકે. નાપ તોલ મેં કમી ન કરના તિજારતી અમલ કો બઢાને મેં રીઢ કી હડ્ડી (Backbone) કી હૈસિયત રખતા હૈ, અલ્લાહ કરીમ ને ભી ઇસ કા હુક્મ ઇરશાદ ફરમાયા હૈ, ચુનાન્ચે ઇરશાદ હુવા : ﴿وَ اَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَ زِنُوْا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيْمِ﴾ **તર્જમએ કન્ઝુલ ઇરફાન :** ઔર જબ માપ કરો તો પૂરા માપ કરો ઔર બિલ્કુલ સહી તરાઝૂ સે વઝન કરો.[1] **અહાદીસે મુબારકા :** રસૂલે ખુદા صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ભી કઈ મકામાત પર નાપ તોલ મેં કમી પર વઈદાત ઇરશાદ ફરમાઈ હૈં : (1) જહન્નમ મેં એક ઐસી વાદી હૈ જિસ મેં ઇતની તપિશ હૈ કે ઉસ મેં પહાળ ભી પિઘલ જાએં, જહન્નમ ખુદ ઇસ સે પનાહ માંગતા હૈ, નમાઝ મેં સુસ્તી ઔર નાપ તોલ મેં કમી કરને વાલોં કો ઇસ મેં કૈદ કિયા જાએગા.[2] (2) કિયામત મેં કમ તોલને વાલે કા ચેહરા સિયાહ, ઝબાન તોતલી ઔર આંખેં નીલી હોંગી. ઉસ કી ગર્દન મેં આગ કા તરાઝૂ ડાલ કર કહા જાએગા કે યહાં સે યહાં તક તોલો. દો પહાળોં કે દરમિયાન પચાસ હઝાર સાલ તક ઉસે ઐસે હી અઝાબ દિયા જાએગા.[3] **નાપ તોલ મેં કમી કા મતલબ :** નાપ તોલ મેં કમી સે હર વોહ કમી મુરાદ હૈ જો કારોબાર મેં મુમકિન હૈ. જૈસે કપળા નાપતે વક્ત લચકદાર કપળે કો ખીંચ કર નાપના, ઇલાસ્ટિક કો ખીંચ કર નાપના, બાટ કમ રખના, બાટ તો પૂરા હો લેકિન તોલને મેં ડંડી માર દેના, ચીઝ કો ઝોર સે તરાઝૂ મેં રખ કર ફૌરન ઉઠા લેના, તરાઝૂ કે પલળોં મેં ફર્ક રખના, વઝન કે ઇલેક્ટ્રોનિક આલાત કી સેટિંગ યા મીટર મેં તબ્દીલી કર કે કમ તોલ કર દેના વગૈરા વગૈરા. ઇસ મેં શક નહીં કે દુન્યાવી માલ કી હિર્સ વ લાલચ ને જિન અખ્લાકી બુરાઇયોં કો પૈદા કિયા હૈ ઉન મેં સે એક નાપ તોલ મેં કમી ભી હૈ. **નાપ તોલ મેં કમી કે નુકસાનાત :** નાપ તોલ મેં કમી કરને વાલા કુછ રુપૈ બચા કર સમઝતા હૈ કે ઉસે બહોત ફાઇદા હો ગયા લેકિન દીને ઇસ્લામ યેહ સોચ દેતા હૈ કે ઉસ ને ફાઇદે નહીં બલ્કે નુકસાન કે દરવાઝે ખુદ પર ખોલે હૈં. હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه ફરમાતે હૈં : કમ તોલને કી નુહૂસત સે રોઝી કી બરકત ઉળ જાતી હૈ યા ઉસ ઝરીએ સે કમાયા હુવા માલ કિસી ન કિસી વજહ સે આખિરે કાર હલાક હો જાતા હૈ. ઇસ કા મુશાહદા હોતા રેહતા હૈ મગર લોગ ઇબ્રત નહીં પકળતે. હરામ કમાઈ, હાકિમ હકીમ, વકીલ હી ખાતે હૈં, હલાલ મેં બરકત હૈ હરામ મેં બે બરકતી[4] નાપ તોલ મેં કમી કે દુન્યા મેં ભી કઈ નુકસાનાત સામને આતે હૈં, મસલન લોગ ઐસોં પર એતેબાર નહીં કરતે. લોગોં કા એતેમાદ ઐસે દુકાનદાર પર સે ખત્મ હો જાતા હૈ. હુકૂકુલ ઇબાદ કી પામાલી કે સબબ સે ઐસા કરને વાલા બળી મુશ્કિલાત મેં મુબ્તલા હો સકતા હૈ. હરામ ખાને કી નુહૂસતેં ભી ગલે પળતી હૈં. સબ સે બઢ કર યેહ કે ઐસા શખ્સ અઝાબે ઇલાહી મેં મુબ્તલા હો સકતા હૈ. યાદ રખિએ ! નાપ તોલ મેં જિતના માલ બે ઈમાની સે કમ કર દિયા ઉસ કા કિયામત કે દિન હિસાબ દેના હોગા. કિતની બળી નાદાની હૈ કે ચન્દ રુપૈ કે ઇવઝ જન્નત ઔર ઇસ કી અનમોલ નેમતોં કો દાવ પર લગાયા જાએ ઔર જહન્નમ પર ખુદ કો પેશ કિયા જાએ. અલ્લાહ કરીમ હમેં અકલે સલીમ અતા ફરમાએ ઔર નાપ તોલ મેં હર તરહ કી કમી કરને સે મેહફૂઝ ફરમાએ. આમીન

(1)پ15، بنی اسراءیل:35 (2)قرۃ العیون، ص391 ملخصاً (3)سابقہ حوالہ، ملخصاً (4)مراٰۃ المناجیح،7/175۔

(કિસ્ત 1)

શાને હબીબ બ ઝબાને હબીબ

અબુલ હસન અત્તારી મદની

અલ્લાહ રબ્બુલ ઇઝ્ઝત ને અપને હબીબે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો વોહ રફીઓ અઝીમ મર્તબા અતા ફરમાયા કે કિસી ઔર કે હિસ્સે મેં ન આયા, ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝﴾[1] કા સેહરા અપને હબીબ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે સરે અન્વર પર સજાયા ઔર રેહતી દુન્યા તક કે લિએ આપ કે મુબારક ઝિક્ર કો બુલન્દો બાલા ફરમા દિયા, હર મકબૂલે બારગાહ કો ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ۝﴾[2] સે અપને હબીબ કી મેહબૂબિયત કા પૈગામ દે દિયા. કુરઆને કરીમ મેં રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી તારીફો તૌસીફ જગહ જગહ મઝકૂર હૈ, બલ્કે હકીકત તો યેહ હૈ કે કુરઆને કરીમ કી એક એક આયત રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી શાનો અઝમત કો બયાન કરતી હૈ, કુરઆને કરીમ કી તરહ અહાદીસે મુબારકા મેં ભી પ્યારે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી શાને રફીઅ કા બયાન હૈ ઔર બહોત હી દિલચસ્પ ઔર ઉશ્શાક કી આતિશે ઇશ્ક કો ગર્મા દેને વાલે તો વોહ ફરામીન હૈં જિન મેં મેહબૂબે રબ્બુલ ઇઝ્ઝત, સાહિબે ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى ۝﴾[3] અપની શાને અક્દસ કા બયાન અપની હી મુબારક ઝબાન સે ફરમાતે હૈં, ઇન મેં સે ચન્દ રિવાયાત મઅ તૌઝીહ વ લતીફ નિકાત યહાં ઝિક્ર કી જાતી હૈં :

મેહબૂબે કિબ્રિયા :

1 اَنَا حَبِيْبُ اللهِ، وَلَا فَخْرَ તર્જમા : મૈં અલ્લાહ પાક કા મેહબૂબ હૂં ઔર ફખ્ર સે નહીં કેહતા.[4]

રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم બિલાશુબા અલ્લાહ કરીમ કે સબ સે પ્યારે ઔર મેહબૂબ નબી હૈં, આપ અલ્લાહ કરીમ કે કૈસે હબીબ વ મેહબૂબ થે ઉસ કા બયાન અઝીમ આશિકે રસૂલ, રઈસુલ મુતકલ્લિમીન મુફ્તી નકી અલી ખાન رحمۃ اللہ علیہ કે કલમ સે મુલાહઝા કીજિએ : (આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા એક ખાસ્સા હૈ) "મેહબૂબિયતે મુત્લકા" કે આપ બ એતેબારે જુમ્લા સિફાતો જિહાત કે હર ઝમાને મેં તમામ ખલાઇક બલ્કે ખુદ ખાલિક કે મેહબૂબ હૈં મસલન આલિમ સે બ સબબ ઇલ્મ કે ઔર ઝાહિદ સે બ સબબ ઝોહદ કે ઔર હસીન સે બ સબબ હુસ્ન કે ઔર આદિલ સે બ સબબ અદલ કે મહબ્બત હોતી હૈ ઔર આપ કે જુમ્લા સિફાત ઝાહિરી ઓ બાતિની વ ઇખ્તેયારી ઓ ગૈર ઇખ્તેયારી મુતસાવિયતુલ ઇકદામ હૈં (યાની સબ ઔસાફ કામિલ હૈં, કિસી ભી વસ્ફ મેં કમી નહીં). હસીન સે ઉસ વક્ત તક મહબ્બત રેહતી હૈ જબ તક હુસ્ન બાકી હૈ, જબ હુસ્ન જાતા રેહતા હૈ મહબ્બત ભી જાતી રેહતી હૈ ઔર આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી હર સિફતો કમાલ, ઝવાલ સે મુનઝ્ઝા વ મુબર્રા (યાની કિયામત તક કાઇમ રેહને વાલી બલ્કે મૈદાને હશ્ર ઔર જન્નત મેં મઝીદ બઢ કર હોગી) બલ્કે يَوْمًا فَيَوْمًا (યાની રોઝ બરોઝ, દિન બ દિન તરક્કી પર હૈ : ﴿وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى ۝﴾[6]-[5]

શાને ઇસ્મે મુહમ્મદ :

2 اَنَا مُحَمَّدٌ، وَاَنَا اَحْمَدُ તર્જમા : મૈં મુહમ્મદ હૂં ઔર મૈં અહમદ હૂં. (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم)[7]

નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા મુબારક વ મુકદ્દસ નામ "મુહમ્મદ" બહોત હી બરકતોં ઔર

રેહમતોં વાલા હૈ, આપ કે મુબારક નામ કે બારે મેં કઈ અહાદીસે કરીમા મેં ફ઼ઝાઇલ મરવી હૈં, એક હદીસ મેં હૈ જો મેરી મહબ્બત કી વજહ સે અપને લળકે કા નામ મુહમ્મદ યા અહમદ રખેગા અલ્લાહ પાક બાપ ઔર બેટે દોનોં કો બખ્શેગા.[8]

એક ઔર રિવાયત મેં હૈ કે કિયામત કે દિન દો બન્દે અલ્લાહ પાક કી બારગાહ મેં ખળે હોંગે, અલ્લાહ પાક ઉન સે ફરમાએગા : જન્નત મેં દાખિલ હો જાઓ, વોહ અર્ઝ કરેંગે : ઐ હમારે રબ ! હમ ને ઐસા કોઈ અમલ નહીં કિયા જો હમેં જન્નત મેં લે જાએ, અલ્લાહ પાક ફરમાએગા કે મૈં ને અપને આપ સે અહદ કિયા હૈ કે જિસ કા નામ અહમદ ઔર મુહમ્મદ હો વોહ દોઝખ મેં દાખિલ ન હો.[9]

ઉશ્શાકે રસૂલ કે અન્દાઝ ભી નિરાલે હોતે હૈં, શૈખ અબ્દુલ કાદિર બિન મુહમ્મદ બિન નસ્ર હનફી رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه (વફ઼ાત : 775 હિજરી) લિખતે હૈં કે સમરકન્દ કે એક અલાકે મેં એક કબ્રિસ્તાન કા નામ "તુર્બતુલ મુહમ્મદીન" હૈ, ઇસ કી ખાસ બાત યેહ હૈ કે ઇસ મેં મદફૂન હર શખ્સ વોહ હૈ જિસ કા નામ મુહમ્મદ હૈ ઔર યહાં 400 સે ઝાઇદ ઐસે અઝીમ લોગ મદફૂન હૈં જિન કા નામ મુહમ્મદ હૈ ઔર વોહ સબ સાહિબે તસ્નીફ઼, ફ઼તવા ઔર દર્સ થે જિન સે ખલ્કે કસીર ને ફ઼ૈઝ પાયા.[10]

શાને નબુવ્વત :

3 اَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ، اَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ

તર્જમા : મૈં નબી હૂં યેહ કોઈ ઝૂટ નહીં, મૈં અબ્દુલ મુત્તલિબ કા બેટા હૂં.[11]

લફ્ઝ "નબી" ભી અપને ઝિમ્ન મેં બળે અઝીમ મઆની વ અસરાર લિએ હુવે હૈ. લુગવી તૌર પર ઇસ કે માના ગૈબ બતાને વાલે, ખબરેં દેને વાલે કે હૈં. જંગે હુનૈન મેં દુશ્મન ને બહોત ખતરનાક હમ્લા કિયા, લેકિન રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને કમાલે શુજાઅત વ બહાદુરી કા મુઝાહરા ફરમાયા, ઉસ વક્ત આપ સફેદ ખચ્ચર પર સવાર દુશ્મન કે ઐન સામને થે ઔર ઝબાને મુબારક પર જારી થા[12] "اَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ، اَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ"

રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે વાલિદે માજિદ કા નામ અબ્દુલ્લાહ થા, યહાં આપ ને ખુદ કો અપને દાદાજાન અબ્દુલ મુત્તલિબ કા બેટા ઇરશાદ ફરમાયા, ચૂંકે આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે વાલિદે માજિદ આપ કી વિલાદત સે પેહલે હી વફ઼ાત પા ગએ થે ઔર અક્સર એહલે અરબ આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો દાદાજાન કી નિસ્બત સે જાનતે થે ઇસ લિએ આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને "اَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ" ફરમાયા :

ઘરાના મેરે હુઝૂર કા :

4 اَنَا اَشْرَفُ النَّاسِ حَسَباً وَلَا فَخْرَ، وَاَكْرَمُ النَّاسِ قَدْراً وَلَا فَخْرَ તર્જમા : મૈં હસબો નસબ મેં સબ લોગોં સે ઝિયાદા ઇઝ્ઝત વાલા હૂં, મગર ફ઼ખ્ર નહીં ઔર મૈં કદ્રો મન્ઝિલત મેં સબ લોગોં સે ઝિયાદા હૂં, લેકિન ફ઼ખ્ર નહીં.[13]

5 اَنَا خَيْرُهُمْ نَفْسًا، وَخَيْرُهُمْ بَيْتًا તર્જમા : મૈં હી ઇન સબ મેં અચ્છી ઝાત વાલા ઔર અચ્છે ખાનદાન વાલા હૂં.[14]

ઇન દોનોં ફ઼રામીન મેં ઝબાને અક્દસ સે આલી વ રફીઅ ખાનદાન મુબારક સે હોને કા બયાન હૈ, યેહી વસ્ફ઼ે અક્દસ મઝીદ તફ઼સીલ કે સાથ એક રિવાયત મેં યૂં ઇરશાદ ફરમાયા :

اِنَّ اللهَ خَلَقَ خَلْقَهٗ فَجَعَلَهُمْ فِرْقَتَيْنِ، فَجَعَلَنِىْ فِىْ خَيْرِ الْفِرْقَتَيْنِ، ثُمَّ جَعَلَهُمْ قَبَائِلَ، فَجَعَلَنِىْ فِىْ خَيْرِهِمْ قَبِيلًا، ثُمَّ جَعَلَهُمْ بُيُوتًا، فَجَعَلَنِىْ فِىْ خَيْرِهِمْ بَيْتًا، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَنَا خَيْرُكُمْ قَبِيلًا وَخَيْرُكُمْ بَيْتًا

યાની અલ્લાહ પાક ને મખ્લૂક કો બનાને કે બાદ દો ફરીક કિયા, મુઝે બેહતર ફરીક મેં રખા, ફિર ઉન કે કબીલે કબીલે જુદા કિએ, મુઝે સબ સે બેહતર કબીલે મેં રખા, ફિર કબીલોં મેં ખાનદાન બનાએ, મુઝે સબ સે બેહતર ખાનદાન મેં રખા, પસ મૈં તુમ સબ સે બેહતર કબીલે ઔર બેહતર ઘરવાલા હૂં.[15]

(બકિય્યા અગલે માહ કે શુમારે મેં.....اِنْ شَآءَ الله)

(1) તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર હમ ને તુમ્હારે લિએ તુમ્હારા ઝિક્ર બુલન્દ કર દિયા. (پ30، الم نشرح:4) (2) તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર બેશક કરીબ હૈ કે તુમ્હારા રબ તુમ્હેં ઇતના દેગા કે તુમ રાઝી હો જાઓગે.(پ30، الضحٰی:5) (3) તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર વોહ કોઈ બાત અપની ખ્વાહિશ સે નહીં કરતે. (پ27، النجم:3) (4)ترمذی، 5/354، حدیث:3636 (5) તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર બેશક પિછલી તુમ્હારે લિએ પેહલી સે બેહતર હૈ.(پ30، الضحٰی:4) (6)سرور القلوب فی ذکر المحبوب، ص232 (7)بخاری، 2/484، حدیث:3532 (8)کنز العمال، جز:16، 8/175، حدیث:45215 (9)فردوس الاخبار، 2/503، حدیث:8515 ملتقطاً (10)الجواہر المضیہ فی طبقات الحنفیہ، جز:1، ص4 (11)بخاری، 2/272، حدیث:2864 (12)بخاری، 2/272، حدیث:2864 (13)فردوس الاخبار، 1/45، حدیث:111 (14)ترمذی، 5/350، حدیث:3627 (15)مستدرک حاکم، 4/272، حدیث:5126۔

મઝહબ ઔર અકલ

મુફ્તી મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

બાઝ લોગ યેહ તાસ્સુર દેને કી કોશિશ કરતે હૈં કે મઝહબ ઔર અકલ એક દૂસરે કે મુખાલિફ હૈં. અગર આપ મઝહબ પર ચલના ચાહતે હૈં, તો આપ કો અકલ કો છોળના હોગા ઔર અગર અકલ કી પૈરવી કરની હૈ, તો મઝહબ કો છોળે બગૈર નહીં હો સકતી. યેહ સોચ કિસ હદ તક દુરુસ્ત હૈ ? આઈએ ! ઇસ કા તજઝિયા કરતે હૈં :

યેહ કેહના કે ઇસ્લામ અકલ કી મુખાલફત કરતા હૈ, ઐસે હી હૈ, જૈસે યેહ કહા જાએ કે માલો દૌલત કા સબ સે બળા મુખાલિફ કારૂન થા યા યેહ કે ટેલીફોન કા સબ સે બળા મુખાલિફ ગ્રાહમ બેલ (Graham Bell) થા યા સ્માર્ટ ફોન કા સબ સે બળા મુખાલિફ સ્ટીવ જૉબ્ઝ (Steve Jobs) થા યા યેહ કે સાઇન્સ કે સબ સે બળે મુખાલિફ ન્યૂટન ઔર આયન સ્ટાઇન થે. યેહી મુઆમલા ઇસ્લામ કો અકલ કા મુખાલિફ કરાર દેને કા હૈ. યેહ બાત વોહી શખ્સ કેહ સકતા હૈ, જિસ ને કુરઆને પાક કો તવજ્જોહ સે તો દૂર કી બાત હૈ, સરસરી ભી નહીં પઢા, ક્યૂંકે અગર કોઈ કુરઆને પાક કો મામૂલી સી તવજ્જોહ સે ભી પઢે, તો ચન્દ ચીઝેં ઇતની વાઝેહ, ગૈર મુબહમ ઔર નુમાયાં અન્દાઝ મેં ઉસ કે સામને આએંગી કે વોહ કભી યેહ બાત કેહ હી નહીં સકતા કે ઇસ્લામ અકલ કે ખિલાફ હૈ.

લફ્ઝ ''અકલ'' ઔર ઇસ કે ખાનદાની અલ્ફાઝ (Derived Words) કુરઆને પાક મેં બળી કસરત સે ઝિક્ર કિએ ગએ હૈં જિન સે અકલો ફહેમ ઔર તફક્કુરો તદબ્બુર કી અહમિયત માલૂમ હોતી હૈ. આઇએ ઇન કી કુછ તફસીલ જાનતે હૈં. કુરઆને મજીદ કી તિલાવત કરતે હુવે લફ્ઝ عَلِمَ، يَعْلَمُ، يَعْلَمُوْنَ، تَعْلَمُ، تَعْلَمُوْنَ، عَالِمٌ، عَالِمِيْنَ، عَالِمُوْنَ، عَلِيْمٌ મિલેંગે, જિન સબ કા બુન્યાદી માદ્દા ''ઇલ્મ'' બનતા હૈ. કુરઆને મજીદ ને પૂરી સરાહત કે સાથ ફરમા દિયા : ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِى الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَالَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ؕ﴾ ક્યા ઇલ્મ વાલે ઔર બેઇલ્મ બરાબર હૈં ? (پ23، الزمر:9) મુરાદ યેહ હૈ કે આલિમ વ જાહિલ બરાબર નહીં હૈં.

દૂસરા લફ્ઝ ''અકલ'' લે લેં, કુરઆને પાક મેં લફ્ઝ ''અકલ'' મુખ્તલિફ સીગોં કી સૂરત મેં તકરીબન ઉન્ચાસ મરતબા મઝકૂર હુવા હૈ ઔર બાર બાર لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ، اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ، لِقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ، فَهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ، اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْن સે અકલ કે ઇસ્તેમાલ કી અહમિયત બયાન ફરમાઈ હૈ.

તીસરા લફ્ઝ ‘‘તફક્કુર’’ હૈ, જિસ કા માના ‘‘ગૌરો ફિક્ર કરના, કુવ્વતે ફિક્રિયા કા ઇસ્તેમાલ કરના, હકીકત માલૂમ કરને કે લિએ છાનબીન કરના’’ હૈ, કુરઆને પાક મેં કસરત સે મૌજૂદ હૈ, બાર બાર ફરમાયા ‘‘ગૌરો ફિક્ર કરો, કાઇનાત મેં તફક્કુર કરો, આસ્માનો ઝમીન મેં તફક્કુર કરો,’’ શજરો હજર મેં તફક્કુર કરો, ઇન્સાનોં, જાનવરોં કી પૈદાઇશ મેં તફક્કુર કરો. ગૌરો ફિક્ર કરના ક્યા હૈ ? અકલ હી કા તો ઇસ્તેમાલ હૈ.

ચૌથા લફ્ઝ ‘‘ફહેમ’’ હૈ, જિસ કી કુરઆન ને તારીફ ફરમાઈ ઔર અપને પ્યારે બન્દોં કો ‘‘ફહેમ’’ અતા કરને કો અપની નેમત ઔર એહસાન કે તૌર પર બયાન કિયા.

પાંચવાં લફ્ઝ ‘‘તદબ્બુર’’ હૈ. તદબ્બુર કા મતલબ ભી ગૌરો ફિક્ર કર કે સમઝના, કિસી શૈ કી હકીકત તક પહોંચના હૈ. યેહ ભી અકલ હી કા ઇસ્તેમાલ હૈ.

છટા લફ્ઝ ‘‘નઝર’’ હૈ. કુરઆને પાક મેં લફ્ઝ ‘‘નઝર’’ ગૌરો ફિક્ર ઔર અકલ ઇસ્તેમાલ કરને કે લિએ મૌજૂદ હૈ, જૈસે ફરમાયા : ﴿اَفَلَا یَنْظُرُوْنَ اِلَى الْاِبِلِ كَیْفَ خُلِقَتْ﴾ તો ક્યા વોહ ઊંટ કો નહીં દેખતે કે કૈસા બનાયા ગયા હૈ. (پ30، الغاشية:17)

ઇસ કે ઇલાવા સાતવાં લફ્ઝ ‘‘તઝક્કુર’’ કુરઆને પાક મેં બાર બાર આયા હૈ. ‘‘તઝક્કુર’’ કા મતલબ હોતા હૈ, નસીહત હાસિલ કરના ઔર નસીહત હાસિલ હોતી હૈ જબ બન્દા કિસી ચીઝ કો સોચતા હૈ ઔર ઉસ કે મુતઅલ્લિક ગૌરો ફિક્ર કરતા હૈ.

આઠવાં લફ્ઝ ‘‘ઇબ્રત’’ હૈ ફરમાયા : ﴿فَاعْتَبِرُوْا یٰۤاُولِی الْاَبْصَارِ﴾ તો એ આંખોં વાલો ! ઇબ્રત હાસિલ કરો. (پ28، الحشر:2) ‘‘ઇબ્રત’’ કા મતલબ યેહ હોતા હૈ, કિસી શૈ કા મુશાહદા કર કે અપની અકલ સે નતીજા વ નસીહત હાસિલ કરના.

ઇન અલ્ફાઝ પર મુશ્તમિલ આયાત કી તાદાદ સૈંકળોં મેં હૈ જિસ સે યકીની તૌર પર માલૂમ હોતા હૈ કે ઇલ્મો ફહેમ, અકલો શુઊર ઔર તફક્કુરો તદબ્બુર કી ઇસ્લામ મેં કિસ કદર અહમિયત હૈ. ઇન ઉમૂર કી બાર બાર તરગીબ ઔર મુખ્તલિફ અન્દાઝ મેં ફઝીલત કા બયાન કલામે ઇલાહી મેં ઇતની કસરત સે હૈ કે અગર કોઈ કુરઆને પાક કો સરસરી ભી પઢ લે તો કભી સોચ ભી નહીં સકતા કે ઇસ્લામ અકલ કે ખિલાફ હૈ. ઇસ્લામ તો અકલ કે ઇસ્તેમાલ કી તરગીબ દેતા હૈ, ઇસ કી તારીફ બયાન કરતા હૈ, ઇસ કી તરફ રાગિબ કરતા હૈ, બલ્કે જો લોગ અકલ ઇસ્તેમાલ નહીં કરતે, કાઇનાત મેં ફૈલે તખ્લીકે ખુદાવન્દી કે મઝાહિરો અલામાત કે મુતઅલ્લિક અકલ ઇસ્તેમાલ ન કર કે ખાલિક કી મારેફત સે મેહરૂમ રેહતે ઔર ઉસ કી કુદરતેં દેખ કર કાદિરે મુતલક કે વુજૂદ પર ઇસ્તેદલાલ કરને કે લિએ અકલ ઇસ્તેમાલ નહીં કરતે, ઐસે લોગોં કે મુતઅલ્લિક કુરઆન બતાતા હૈ કે યેહ ઇન્સાન કેહલાને કે લાઇક હી નહીં, ક્યૂંકે ઇન્સાન તો હૈ હી વોહ, જો અકલ ઇસ્તેમાલ કરે, સમઝ બૂઝ સે મેહરૂમી તો જાનવરોં કી ખસ્લત હૈ, ઇસ લિએ અકલ કા માદ્દા મૌજૂદ હોને કે બાવજૂદ ઉસે ઇસ્તેમાલ ન કરને વાલે સિર્ફ શક્લો સૂરત મેં ઇન્સાન હૈં લેકિન જાનવરોં સે ભી બદતર હૈં, ચુનાન્ચે ઐસોં કે બારે મેં ફરમાયા ગયા : ﴿اُولٰٓىٕكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ﴾ યેહ લોગ જાનવરોં કી તરહ હૈં, બલ્કે ઉન સે ભી ઝિયાદા ભટકે હુવે. (پ9، الاعراف: 179) અબ બતાઇએ ! દીને ઇસ્લામ કી સબ સે બુન્યાદી કિતાબ કુરઆન તો અકલ ઇસ્તેમાલ ન કરને વાલોં કો જાનવરોં સે બદતર કરાર દે રહા હૈ, તો ક્યા ઇસ્લામ અકલ કે ખિલાફ હો સકતા હૈ ? હરગિઝ નહીં.

અબ રહી યેહ બાત કે અગર કોઈ કહે કે જનાબ, દીન ફુલાં ફુલાં બાત સે મનઅ કરતા હૈ ઔર યેહ અકલ કે ખિલાફ હૈ. ઇસ કા જવાબ યેહ હૈ કે ઐસી જગહ યેહ દેખેં કે વહાં બુન્યાદી તૌર પર અકલ કી મઝમ્મત કી જા રહી હૈ યા ઉસ કે ગલત ઔર મઝમૂમ ઇસ્તેમાલ કી ? ઐસી કિસી ભી જગહ મઝમ્મત સિર્ફ અકલ કે ઇસ્તેમાલ કી હોગી. ઇસ તરહ કી દલીલોં સે

ઈસ્તેદલાલ કરના ઐસે હી હૈ, જૈસે કુરઆને પાક મેં એક મસ્જિદ કી મઝમ્મત બયાન કી ગઈ હૈ, ફરમાયા :

﴿وَالَّذِیْنَ اتَّخَذُوْا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَّ كُفْرًا وَّ تَفْرِیْقًۢا بَیْنَ الْمُؤْمِنِیْنَ وَ اِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللّٰهَ وَ رَسُوْلَهٗ مِنْ قَبْلُؕ﴾

જિન્હોં ને નુક્સાન પહોંચાને કે લિએ ઔર કુફ્ર કે સબબ ઔર મુસલમાનોં મેં તફરકા ડાલને કે લિએ ઔર ઉસ શખ્સ કે ઈન્તેઝાર કે લિએ મસ્જિદ બનાઈ, જો પેહલે સે અલ્લાહ ઔર ઉસ કે રસૂલ કા મુખાલિફ હૈ. (پ11، التوبۃ:107) યેહ ઉસ મસ્જિદ કે મઝમૂમ ઈસ્તેમાલ કી મઝમ્મત હૈ કે વોહ મસ્જિદે ઝિરાર હૈ, યાની મુસલમાનોં કો નુક્સાન પહોંચાને, જુદાઈયાં ડાલને, કુફ્ર ફૈલાને ઔર ખુદા વ રસૂલ સે દુશ્મની કે કામ કરને કે લિએ હૈ. અબ કોઈ અગર કુરઆને પાક કી યેહ આયત પઢ કર કહે કે ઈસ્લામ મસ્જિદોં કે ખિલાફ હૈ, તો ઉસે ક્યા કહા જાએગા ? યેહી કે ભાઈ ! ઈસ્લામ મસ્જિદોં કે ખિલાફ નહીં, બલ્કે ઈસ્લામ તો મસ્જિદેં બનાને કા હુક્મ દેતા હૈ. વોહ જો મઝમ્મત હૈ, વોહ એક ઐસી જગહ કી હૈ, જો મસ્જિદ કા નામ લે કર ઈન્તેશાર, તફરીક, નફરત, મુનાફેકત ઔર કુફ્ર ફૈલાને કે લિએ બનાઈ ગઈ થી. મસ્જિદેં તો ઈસ્લામ કી નિશાનિયાં ઔર મરાકિઝ હૈં.

યૂંહી કિસી હસ્પતાલ મેં ઑપ્રેશન કે દૌરાન મરીઝોં કે ગુર્દે નિકાલને કા મકરૂહ ધન્દા શુરૂઅ હો જાએ ઔર લોગ ઉસ હસ્પતાલ કે ખિલાફ એહતેજાજ કરેં ઔર એક દૂસરે કો ઉસ હસ્પતાલ મેં જાને સે રોકેં, તો ક્યા કોઈ અકલમન્દ યેહ કેહ સકતા હૈ કે ફુલાં શેહર કે લોગ મેડીકલ કે ખિલાફ હૈં, વોહ ઈલાજ મુઆલજે ઔર સેહત કે દુશ્મન હૈં ? હરગિઝ નહીં. યેહ મેડીકલ ઔર સેહત કી મુખાલફત નહીં, બલ્કે હસ્પતાલ ઔર નિઝામે સેહત કો ગુર્દે ચોરી કરને કે મકરૂહ ધન્દે મેં ઈસ્તેમાલ કરને કી મુખાલફત હૈ.

એક ઔર મિસાલ લેં, અગર કિસી સ્કૂલ કે નિસાબ મેં વોહ કિતાબેં રખી જાએં, જો ઉસ મુલ્ક સે નફરત સિખાતી, તારીખ કો મસ્ખ કરતી ઔર સૂબાઈ યા લિસાની તાઅસ્સુબ ફૈલાતી હોં ઔર ઈસ વજહ સે અગર વહાં ક્રેક ડાઉન કિયા જાએ, ઐસે સારે સ્કૂલ બઝોરે બાઝૂ બન્દ કર દિએ જાએં ઔર ઉન કી કિતાબેં ઝબ્ત કર લી જાએં ઔર ઈસ પર સ્કૂલ માલિકાન શોર મચાએં કે દેખો, યેહ હુકૂમત તાલીમ કી દુશ્મન હૈ, તો ક્યા યેહ એતેરાઝ માન લિયા જાએગા ? હરગિઝ નહીં, ક્યૂંકે રિયાસત કા એક્શન, ઈલ્મ દુશ્મની કી વજહ સે નહીં, બલ્કે સ્કૂલ વ તાલીમ કે ગલત નિસાબો અન્દાઝ ઔર વતન દુશ્મની કી હરકતોં કે ખિલાફ હૈ.

યેહી મુઆમલા અકલ કા હૈ કે ઈસ્લામ અકલ કે ગલત ઈસ્તેમાલ સે મનઅ કરતા હૈ. યેહ અકલ કી મુખાલફત નહીં, બલ્કે અકલ કે મનફી ઈસ્તેમાલ કી મુખાલફત હૈ. અબ બાત યેહ હૈ કે જો અકલ મુલ્કો મિલ્લત કે ખિલાફ ઈસ્તેમાલ હો, બલ્કે વતન સે દુશ્મની સિખાતી હો, અગર વોહ અકલ મઝમૂમ હૈ, તો જો અકલ અહકમુલ હાકિમીન સે બાગી બનાતી, ખાલિકે કાઈનાત કે વુજૂદ કે ઈન્કાર કી તરફ લે જાતી ઔર માલિકે હકીકી કે અહકામ સે દુશ્મની સિખાતી હો, વોહ ભી યકીનન મઝમૂમો મર્દૂદ હૈ ઔર ઐસી અકલ કી ઝરૂર મઝમ્મત કી જાએગી ઔર યેહ હકીકતન અકલ કી નહીં બલ્કે અકલ કે ગલત ઈસ્તેમાલ કી મઝમ્મત હૈ.

તલફ્ફુઝ દુરુસ્ત કીજિએ

Correct Your Pronunciation

ગલત તલફ્ફુઝ		સહીહ તલફ્ફુઝ	
તર્જુમા	تَرجُمہ	તર્જમા	تَرجَمہ
તલ્ફ	تَلْف	તલફ	تَلَف
જિસારત	جِسارَت	જસારત	جَسارَت
જુસ્તજૂ	جُستَجو	જુસ્તુજૂ	جُستُجو
જિહાલત	جِہالَت	જહાલત	جَہالَت

(ઉર્દૂ લુગત, જિલ્દ 5,6)

જંગે મૌતા

અબુલ હુસૈન અત્તારી મદની

આજ નિગાહે ફલક એક અજબ મન્ઝર દેખ રહી થી, દો લાખ કે ઝાલિમ ઔર મુતકબ્બિર દુશ્મન કે મુકાબલે કે લિએ 3 હઝાર કા મુખ્તસર મુઠ્ઠી ભર દસ્તા દીને મુસ્તફવી કી ખાતિર રવાં દવાં થા, ઉન કે હર ઉઠતે કદમ પર વક્ત અંગુશ્ત બદન્દાં થા, આખિર યેહ કૌન હૈં જિન્હેં અપની જાનોં કી પરવાહ નહીં, ન તો બહોત ઝિયાદા અસ્લહે પાસ હૈ ઔર ન હી ઘોળોં ઔર સવારિયોં કી કસરત, અપને ઘરોં સે એક હઝાર કિલો મીટર સે ભી ઝિયાદા ફાસલે કી દૂરી પર જાનોં કે નઝરાને રાહે ખુદા મેં દેને કે લિએ બે તાબ ચલતે જા રહે હૈં. આસ્માં કી આંખેં ભી ખુલી કી ખુલી રેહ ગઈ હોંગી કે ગઝવએ બદ્ર મેં 1000 કે મુકાબલે મેં 313 તો દેખે થે, ગઝવએ ઉહુદ મેં 3000 કે મુકાબલે મેં 700 તો દેખે થે, ગઝવએ ખન્દક મેં મદીનએ તૈયબા કે સિર્ફ 3000 મુજાહિદીન પર 10 હઝાર કે લશ્કર કો હમ્લા આવર હોતે તો દેખા થા, લેકિન આજ તો હદ હી હો ગઈ થી, એક કે મુકાબલે મેં 66 દુશ્મન ઔર વોહ ભી અસ્લહે સે લેસ ખળે થે. જી હાં ! યેહ જંગે મૌતા કા મન્ઝર હૈ જહાં રૂમી ઔર અરબ ઈસાઇયોં કે દો લાખ કે લશ્કર કે સાથ સિર્ફ 3 હઝાર મુસલમાન ટકરા ગએ થે.(1)

યેહ લોગ આખિર ઇતની દૂર ક્યૂં આએ થે, જી હાં ! ઇસ કા એક બહોત બળા સબબ ઔર મકસદ થા, હુવા યૂં કે અમ્નો સલામતી કા પૈગામ દેને વાલે રસૂલ જનાબે મુહમ્મદ મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હઝરતે હારિસ બિન ઉમૈર رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ કો સફીર વ કાસિદ બના કર કૈસરે રૂમ કે નામ એક ખત દે કર રવાના ફરમાયા. રાસ્તે મેં કૈસરે રૂમ કે એક અમીર શુરહબીલ બિન અમ્ર ગસ્સાની ને હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ઇસ કાસિદ કો રોક કર પૂછા : "ક્યા તુમ મુહમ્મદ (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) કે કાસિદ હો ?" ઉન્હોં ને હાં મેં જવાબ દિયા તો ઉસ બદ બખ્ત ને કાસિદે રસૂલ કો રસ્સિયોં મેં બાન્ધ કર નિહાયત બે દર્દી કે સાથ શહીદ કર દિયા. ઇસ હાદિસે સે રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો બહોત સદમા પહોંચા. આપ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને તીન હઝાર મુસલમાનોં કા લશ્કર તૈયાર ફરમાયા ઔર અપને દસ્તે મુબારક સે સફેદ રંગ કા ઝંડા બાન્ધ કર હઝરતે ઝૈદ બિન હારિસા رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ કે હાથ મેં દેતે હુવે ઉન્હેં ફૌજ કા સિપેહ સાલાર બના કર રવાના ફરમાયા ઔર ફરમા દિયા થા કે ઉન કી શહાદત હો જાએગી તો કિયાદત હઝરતે જાફર (رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ) કરેંગે ઔર ફિર ઉન કે બાદ હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા (رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ) ઔર ઇન કે બાદ જિસે મુસલમાન મુન્તખબ કર લેં.(2)

ઇસ મુઠ્ઠી ભર લશ્કર કો રુખ્સત કરને કે લિએ જનાબે રેહમતે આલમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ખુદ "સનિય્યતુલ વદાઅ" તક તશરીફ લે ગએ ઔર લશ્કર કે સિપેહ સાલાર કો હુક્મ ફરમાયા કે તુમ હમારે કાસિદ હારિસ બિન ઉમૈર (رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ) કી શહાદત ગાહ મેં જાઓ. પેહલે વહાં કે કુફ્ફાર કો ઇસ્લામ કી દાવત દેના, અગર વોહ લોગ ઇસ્લામ કબૂલ કર લેં તો બેહતર વરના તુમ અલ્લાહ કરીમ કી મદદ તલબ કરતે હુવે ઉન સે જેહાદ કરો. (3)

રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ઇસ ઇકદામ ને રેહતી દુન્યા તક કે લિએ સફીર ઔર કાસિદ કે મન્સબ કી હિફાઝત ફરમા દી. અલ્લાહ કરીમ ને રસૂલે મુકર્રમ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો હર હર વસ્ફ મેં કામિલો અકમલ બનાયા, ઇન્હી ઔસાફ મેં સે એક નિઝામે હુકૂમત ચલાના ઔર કવાનીન વઝઅ કરના ભી હૈ. એક સફીર કે શહીદ કિએ જાને પર દુન્યા કી ઝાહિરી સુપર પાવર કે સાથ ટકરાના ઇસ બાત કા દર્સ થા કે બહાદુરી

ઔર દિલેરી તાદાદ સે નહીં નઝરિયાતો અકાઇદ ઔર કવાનીન સે હોતી હૈ.

સિપેહ સાલારે રસૂલ હઝરતે ઝૈદ બિન હારિસા رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને લળાઈ શુરૂઅ હોને સે પેહલે કુફ્ફાર કો ઇસ્લામ કી દાવત દી તો ઉન્હોં ને જારેહાના હમ્લા શુરૂઅ કર દિયા. યેહ મન્ઝર દેખ કર આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ ઘોળે સે ઉતર કર મૈદાને જંગ મેં કૂદ પળે, ઉન કી દેખા દેખી મુસલમાનોં ને ભી નિહાયત જોશો ખરોશ કે સાથ લળના શુરૂઅ કર દિયા, કાફિરોં ને આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ પર નેઝોં ઔર બરછિયોં કી બરસાત કર દી યૂં આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ જવાં મર્દી સે લળતે હુવે શહીદ હો ગએ. (4)

હઝરતે ઝૈદ બિન હારિસા رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી શહાદત કે બાદ હઝરતે જાફર તય્યાર رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને પરચમ થામા તો શૈતાન ને આપ કે દિલ મેં મૌત સે નફરત ઔર ઝિન્દા રેહને કી મહબ્બત બઢાને કી કોશિશ કી, આપ ને ફરમાયા : મોમિનીન કે દિલોં મેં ઈમાન પુખ્તા હોને કા વક્ત તો અબ હૈ ઔર તૂ મુઝે દુન્યા કી લાલચ દે રહા હૈ.(5) યેહ કેહ કર દુશ્મનોં પર ટૂટ પળે ફિર જઝબએ શહાદત સે સરશાર હો કર ઘોળે સે નીચે ઉતરે ઔર આગે બઢ કર મર્દાના વાર મુકાબલા કરને લગે. એક રૂમી શખ્સ ને આગે બઢ કર આપ કે બાઝૂ પર ઐસા વાર કિયા કે બાઝૂ જિસ્મ સે જુદા હો ગયા, આપ ને ઝંડા દૂસરે હાથ મેં લે લિયા, ઉસ ને દૂસરે બાઝૂ પર વાર કર કે ઉસે ભી જિસ્મ સે જુદા કર દિયા તો આપ ને પરચમ અપની ગોદ મેં રખ કર કટે હુવે બાઝૂઓં સે ઉસે થામે રખા, કુફ્ફારે ના હંજાર ને ઔર વાર કિએ ઔર આપ કા જિસ્મે મુબારક દો હિસ્સે કર દિયા યૂં રસૂલે કરીમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે યેહ અઝીમ મુજાહિદ સિર્ફ 33 સાલ કી જવાં ઉમ્ર મેં જામે શહાદત નોશ કર ગએ. આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કે જિસ્મ કે એક હિસ્સે પર 80 સે ઝિયાદા ઝખ્મોં કે નિશાનાત થે.(6)

અલ્લાહ કરીમ ને ઇન્હેં કટે હુવે બાઝૂઓં કે બદલે દો પર અતા ફરમાએ.(7) ઇસી વજહ સે આપ કો ''જાફરે તય્યાર'' ભી કહા જાતા હૈ.(8)

હઝરતે જાફરે તય્યાર કી શહાદત કે બાદ બ મુતાબિકે ફરમાને નબી કિયાદત કા ઝંડા હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને સંભાલા, જંગ સે પેહલે જબ મુસલમાનોં કો કાફિરોં કી ઇતની ઝિયાદા તાદાદ કા ઇલ્મ હુવા તો આપ ને ફરમાયા : ઐ લોગો ! તુમ શહીદ હોને કે લિએ નિકલે હો, હમ દુશ્મન કી કસરત ઔર તાકત દેખ કર જંગ નહીં કરતે, હમ ઉસ દીન કી ખાતિર લળતે હૈં જિસ કે સબબ અલ્લાહ પાક ને હમેં ઇઝઝત અતા ફરમાઈ, અબ દો અચ્છી બાતોં મેં સે સિર્ફ એક હોગી ફત્હ યા શહાદત !(9)

હઝરતે સૈયદના જાફર رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી શહાદત હો ગઈ તો મુસલમાનોં ને પુકારા ''યા અબ્દલ્લાહ ઇબ્ને રવાહા'' ઉસ વક્ત આપ લશ્કર કી દૂસરી જાનિબ થે ઔર તીન દિન સે ભૂકે થે, ઊંટ કે ગોશ્ત કા એક ટુકળા ખાને કે લિએ હાથ મેં પકળા હી થા કે હઝરતે સૈયદના જાફર رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી શહાદત કા સુન કર બેતાબ હો કર ઉસે છોળ દિયા ઔર યેહ કેહતે હુવે આગે બઢ ગએ : ઐ અબ્દુલ્લાહ, જાફર શહીદ હો ગએ ઔર તેરે પાસ અભી તક દુન્યાવી શૈ હૈ, ફૌરન પરચમે ઇસ્લામ હાથ મેં લિયા ઔર લશ્કર કી કમાન સંભાલ કર બે જિગરી સે દુશ્મનોં પર ટૂટ પળે, લળતે લળતે ઉંગલી કટ ગઈ તો ફરમાયા : અભી સિર્ફ ઉંગલી કટી હૈ ઔર યેહ કોઈ બળા કારનામા નહીં હૈ, ઐ નફસ : આગે બઢ વરના મૌત કા ફૈસલા તુઝે કત્લ કર ડાલેગા ઔર તુઝે ઝરૂર મૌત દી જાએગી. ફિર ઇન્તેહાઈ દિલેરી ઔર જાં બાઝી કે સાથ લળને લગે બિલ આખિર ઝખ્મોં સે નિઢાલ હો કર ઝમીન પર ગિર પળે ઔર જામે શહાદત નોશ કર ગએ. (10)

રસૂલે કરીમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને જબ મદીનએ મુનવ્વરા સે રવાના ફરમાયા થા ઔર એક કે બાદ દૂસરે કો કિયાદત કરને કી વસિય્યત ફરમાઈ થી તો વહીં એક ''નોમાન'' નામ કા યહૂદી ભી યેહ સબ સુન રહા થા, ઉસ ને કહા : ''ઐ અબુલ કાસિમ ! અગર આપ સચ્ચે નબી હૈં તો યેહ તીનોં ઝરૂર શહીદ હોંગે, ક્યોંકે બની ઇસરાઈલ કે નબી જબ યૂં કિસી કા નામ લેતે થે અગર સૌ અફરાદ કા નામ ભી લે દેતે તો વોહ સભી શહીદ હોતે થે.'' (11)

ચશ્મે ફલક ને દેખા કે રસૂલે સાદિકો અમીન જનાબે સૈયદુલ મુર્સલીન صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી નબુવ્વત કી સદાકત એક યહૂદી કે કેહને સે ભી વાઝેહ હો ગઈ ઔર યેહ તીનોં અઝીમ સિપેહ સાલાર મૈદાને મૌતા મેં શહીદ હો ગએ. તીનોં મોઅઝઝઝ સહાબા કી શહાદત કે બાદ હઝરતે સૈયદના સાબિત બિન અરકમ رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને ઝંડા ઉઠા લિયા ઔર મુસલમાનોં કો આવાઝ દે કર

ફરમાયા કે અપને મેં સે કિસી કો સિપેહ સાલાર ચુન લો તો મુસલમાનોં ને ફૌરન હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ કો ચુન લિયા ઔર લશ્કર કી કિયાદત ઉન કે સિપુર્દ કર દી.'' (12)

ઇધર હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ ને ઝંડા થામા ઔર ઉધર ગૈબ કી ખબરેં દેને વાલે રસૂલે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم ને યહાં સે એક હઝાર કિલોમીટર સે ભી ઝિયાદા દૂરી પર મદીનએ તૈયબા મેં મિમ્બરે મસ્જિદે નબવી પર બૈઠે હુવે ફરમાયા : ''અબ ઝંડા અલ્લાહ કી તલવારોં મેં સે એક તલવાર યાની ખાલિદ બિન વલીદ કે હાથ મેં હૈ.'' (13)

હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ ને બિખરે હુવે મુસલમાનોં કો જમઅ કિયા, લશ્કર કી તરતીબ તબ્દીલ કરતે હુવે દાએં, બાએં ઔર આગે પીછે કે મુજાહિદીન કી આપસ મેં જગહ બદલ દી, દુશ્મન ને સમઝા શાયદ મુસલમાનોં કો મઝીદ મદદ મિલ ગઈ હૈ જિસ સે ઉન કે દિલોં મેં રોબ બૈઠ ગયા ઔર વોહ શિકસ્ત ખાતે હુવે પીછે હટને લગે.(14)

મુસલમાનોં ને શદીદ લળાઈ લળી, યહાં તક કે સિર્ફ હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ કે હાથ મેં ઉસ દિન નૌ તલવારેં ટૂટીં(15) ઔર યેહ જંગ સાત દિન તક જારી રહી.(16) દો લાખ કે મુકાબલે મેં સિર્ફ તીન હઝાર કા લશ્કર સાત દિન તક ડટા રહા ઔર સિર્ફ તેરહ મુજાહિદીન શહીદ હુવે. સાત દિન કે બાદ જબ દુશ્મન કા લશ્કર હઝીમત ઉઠાતા હુવા પીછે હટને લગા તો હઝરતે સૈયદના ખાલિદ બિન વલીદ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ ને ભી કમાલે હિક્મતો દાનાઈ સે કામ લેતે હુવે લશ્કર કો પીછે હટાના શુરૂઅ કિયા, દુશ્મન કી ખુદ સે 66 ગુના ઝિયાદા તાદાદ કે સાથ ટકરાના, સાત દિન તક ડટે રેહના, સિર્ફ 13 મુજાહિદીન કા શહીદ હોના, ફિર દુશ્મને લશ્કર કા પલટ કર હમ્લા કરને કી જુરઅત ન કર સકના ઔર હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ કા અપને લશ્કર કો સહીહ વ સલામત મદીનએ તૈયબા લે આના કિસી વાઝેહ વ બૈન ફત્હ વ કામયાબી સે કમ નહીં હૈ.(17)

નીઝ ઇસ ફત્હ કા એલાન તો મદીને કે સુલ્તાન صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم ને જંગ કે હાલાત બતાતે હુવે ખુદ હી ફરમા દિયા થા કે ''અબ ઝંડા અલ્લાહ કી તલવારોં મેં સે એક તલવાર ને પકળ લિયા હૈ યહાં તક કે અલ્લાહ ને ફત્હ અતા ફરમાઈ.'' (18)

---

(1) معجم کبیر، 13/132، رقم:428، سیرت ابنِ ہشام، ص457، دلائل النبوۃ للبیہقی، 4/360 (2) سیرت حلبیہ، 3/96، مواھب لدنیہ، 1/301 (3) مواھب لدنیہ، 1/301 (4) شرح ابی داوٗد للعینی، 6/41 تا 42، تحت الحدیث:1557 ملخصًا، سیرتِ مصطفٰی، ص404 (5) دلائل النبوۃ لابی نعیم، جز2، 1/316 (6) مواھب لدنیہ، 1/301، تاریخ الخمیس، 2/459 (7) معجمِ اوسط، 5/164، حدیث:6932 (8) الترغیب والترھیب، 2/206 (9) دلائل النبوۃ للبیہقی، 4/360، سیرت ابنِ ہشام، ص457 (10) تاریخ الخمیس، 2/459 (11) دلائل النبوۃ لابی نعیم، جز2، 1/316 (12) سیرت حلبیہ، 3/97 (13) بخاری، 3/96، حدیث:4262، مسند احمد، 37/257، حدیث:22566 (14) دلائل النبوۃ للبیہقی، 4/370 (15) بخاری، 3/97، حدیث:4265 (16) سبل الھدیٰ والرشاد، 6/151 (17) زرقانی علی المواھب، 3/348 ملخصًا (18) بخاری، 3/96، حدیث:4262۔

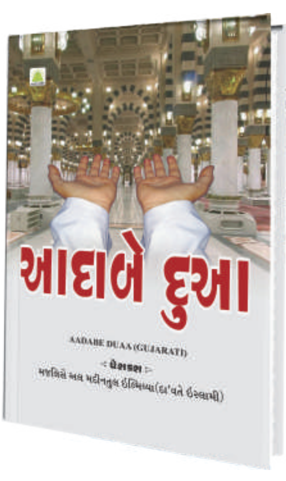

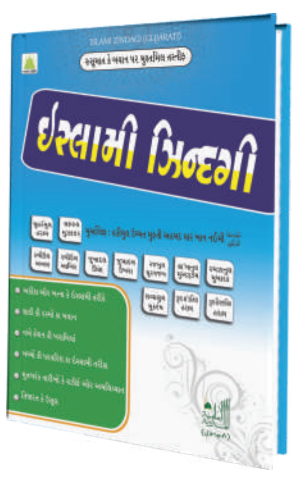

બુઝુર્ગાને દીન કે મુબારક ફરામીન

The Blessed quotes of the pious predecessors

બાતોં સે ખુશ્બૂ આએ

⋙ બે અકલ કૌન ? ⋘

આદમી કે બે અકલ હોને કે લિએ ઇતના હી કાફી હૈ કે ઉસે જબ ભી કિસી ચીઝ કે ખાને કી ખ્વાહિશ હો તો ઉસે ખા લે.

(ઇરશાદ : અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના ઉમર ફારૂકે આઝમ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ) (الزھد للامام احمد بن حنبل، ص151)

ઇલ્મ ઝિયાદા ઔર ઉમ્ર થોળી હૈ

બેશક ઇલ્મ બહોત ઝિયાદા ઔર ઉમ્ર બહોત થોળી હૈ લેહાઝા દીન કા ઝરૂરી ઇલ્મ હાસિલ કરો ઔર ઇસ કે માસિવા (યાની ઇસ કે ઇલાવા ચીઝોં) કો છોળ દો ક્યોંકે ઇસ પર તુમ્હારી મદદ નહીં કી જાએગી.

(ઇરશાદ : હઝરતે સૈયદના સલમાન ફારસી رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ)

(حلیۃ الاولیاء، 1/246، رقم:606)

⋙ ચ્યૂંટી કી તરહ હરીસ ન હો ⋘

ચ્યૂંટી એક સાલ મેં ગંદુમ કા એક દાના ખાતી હૈ લેકિન હિર્સ કે સબબ રાત દિન સરગર્દાં (યાની પરેશાન) રેહતી હૈ ઔર આરામ નહીં કરતી સાલિક (યાની કુરબતે ઇલાહી ચાહને વાલે) કો ચાહિએ કે કાનેઅ ઔર શાકિર રહે (યાની જો મિલા ઉસ પર કનાઅત કરે ઔર શુક્રે ઇલાહી બજા લાએ) ચ્યૂંટી કી તરહ હરીસ ન હો. (ઇરશાદ : હઝરતે ખ્વાજા સુલૈમાન તૌંસવી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ) (સરમાયએ આખેરત, સ. 86)

અહમદ રઝા કા તાઝા ગુલિસ્તાં હૈ આજ ભી

⋙ ફરિશ્તોં કી પૈદાઇશ કૈસે હુઈ ⋘

મલાઇકા (ફરિશ્તોં *Angels*) કી પૈદાઇશ આદમિયોં કી તરહ બતદરીજ (યાની દરજા બ દરજા) (*Gradually*) નહીં કે મિટ્ટી ખમીર હુવા કી, ફિર તસ્વીર બની, ફિર રૂહ ડાલી ગઈ યા પેહલે નુત્ફા (*Sperm*) થા, ફિર ખૂન કી બૂંદ, ફિર ગોશ્ત કા ટુકળા, ફિર આઝા (*Body Organs*) કી કલિયાં ફૂટીં, ફિર સૂરત બની, ફિર રૂહ પળી બલ્કે વોહ (યાની ફરિશ્તે) કલ્મએ કુન સે પૈદા કિએ ગએ.

(ફતાવા રઝવિયા, 18/361 મતબૂઆ ઇદારએ એહલે સુન્નત)

⋙ બરકતોં કો ખત્મ કરને વાલી બીમારી ⋘

ઉસ્તાઝ કી નાશુક્રી ખૌફનાક બલા ઔર તબાહકુન બીમારી હૈ ઔર ઇલ્મ કી બરકતોં કો ખત્મ કરને વાલી હૈ. (ફતાવા રઝવિયા, 24/416)

⋙ ઇલ્મે નાફેઅ કૌન સા ઇલ્મ હૈ ? ⋘

ઇલ્મે નાફેઅ વોહ (હૈ) જિસ કે સાથ ફુકાહત (ઝિન્દા દિલી) હો. (મલ્ફૂઝાતે આલા હઝરત, સ 66)

અત્તાર કા ચમન કિતના પ્યારા ચમન

⋙ નએ ઘર મેં સબ સે પેહલે ક્યા રખેં ? ⋘

નએ ઘર મેં સબ સે પેહલે કુરઆને કરીમ રખના અચ્છી બાત હૈ.

(મદની મુઝાકરા, 20 ઝિલ કાદતિલ હરામ 1441 હિજરી)

⋙ ઑપ્રેશન સે પેહલે ⋘

ઑપ્રેશન કરવાના હો તો કમ અઝ કમ દો સર્જનોં સે મશવરા કર લેના ચાહિએ.

(મદની મુઝાકરા, 20 ઝિલ કાદતિલ હરામ 1441 હિજરી)

બચ્ચોં કો સબ સે પેહલે ક્યા તાલીમ દેં ?

વાલિદૈન કો ચાહિએ કે સબ સે પેહલે અપને બચ્ચોં કો દીન કી ઝરૂરી તાલીમ દેં.

(મદની મુઝાકરા, 13 ઝિલ કાદતિલ હરામ 1441 હિજરી)

તાજિર સહાબએ કિરામ
(કિસ્ત 08)

અબ્દુર્રહમાન અત્તારી મદની

હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન હિશામ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ

તાજિર સહાબા મેં હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન હિશામ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ ભી હૈં, આપ કી વાલિદા હઝરતે સૈયદતુના ઝૈનબ બિન્તે હુમૈદ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہَا આપ કો બચપન મેં રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમત મેં લાઈ ઔર અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! ઇસ કો બૈઅત ફરમા લીજિએ. ફરમાયા : યેહ છોટા બચ્ચા હૈ. ફિર આપ કે સર પર હુઝૂરે અકરમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને હાથ ફેરા ઔર આપ કે લિએ (બરકત કી) દુઆ કી. આપ કે પોતે હઝરતે સૈયદના ઝોહરા બિન માબદ رضی اللہ عنہما (જો બ કૌલે ઇમામ દારમી કે અપને વક્ત કે અબ્દાલ થે) ફરમાતે હૈં : મેરે દાદા હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન હિશામ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ મુઝે બાઝાર લે જાતે ઔર વહાં ગલ્લા ખરીદતે તો હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર ઔર હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رضی اللہ عنہما ઉન સે મિલતે ઔર કેહતે : હમેં ભી (અપની તિજારત મેં) શરીક કર લેં ક્યૂંકે રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને આપ કે લિએ દુઆએ બરકત કી હૈ, આપ ઉન્હેં ભી શરીક કર લેતે ઔર બસા અવકાત એક પૂરા ઊંટ નફ્એ મેં મિલ જાતા ઔર ઉસે ઘર ભેજ દિયા કરતે.[1]

અલ્લામા ઐની رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ ફરમાતે હૈં : ઇસ હદીસ સે માલૂમ હુવા કે તલબે મઆશ કે લિએ બાઝાર મેં જાના ચાહિએ ઔર બરકત જહાં સે ભી મિલે ઉસ કો હાસિલ કરના ચાહિએ. નીઝ ઇસ હદીસ મેં તિજારત કો તલબ કરને કા સુબૂત હૈ ઔર શિર્કત (Partnership) કે સવાલ કા ભી સુબૂત હૈ.

મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ (હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન હિશામ કે અપને પોતે કો બાઝાર લે જાને કી વજહ બયાન કરતે હુવે) ફરમાતે હૈં : તાકે ઉન્હેં ખરીદો ફરોખ્ત આ જાએ. માલૂમ હુવા કે ઔલાદ કો જૈસે ઇબાદાત સિખાઈ જાએં વૈસે હી ઉન્હેં મુઆમલાત કી તાલીમ દી જાએ, તજરબા કરાયા જાએ કે મુઆમલાત ભી ઇબાદાત કી તરહ ઝરૂરી હૈં ઇન કે અહકામ સખ્ત હૈં. (નફ્એ મેં એક પૂરા ઊંટ મિલને કી વઝાહત મેં ફરમાતે હૈં :) ઊંટ સે મુરાદ ઊંટ કા બોઝ યાની ગંદુમ કી બોરિયાં હૈં યાની બસા અવકાત એક ઊંટ ગંદુમ કા વ્યાપાર કરતે તો પૂરા ઊંટ નફે મેં બચ રેહતા.

ગઝવએ ખૈબર કે મૌકેઅ પર સહાબા કી તિજારત

સહીહ અહાદીસ કી છે મશ્હૂર કિતાબોં મેં સે એક અબૂ દાઊદ શરીફ કે "بَابٌ فِی التِّجَارَۃِ فِی الْغَزْوِ" મેં હૈ : એક સહાબી એ રસૂલ કા બયાન હૈ કે જબ હમ ને ખૈબર ફત્હ કર લિયા તો લોગ બતૌરે ગનીમત હાસિલ હોને વાલે માલો મતાઅ ઔર કૈદિયોં કી આપસ મેં ખરીદો ફરોખ્ત કરને લગે, રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم જબ નમાઝ સે ફારિગ હુવે તો એક શખ્સ ને આ કર અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! આજ મુઝે ઇતના નફ્આ મિલા હૈ કે ઇસ વાદી મેં ફૈલે હુવે લોગોં મેં સે કિસી કો ભી આજ ઇતના નફ્આ નહીં હાસિલ હુવા હોગા. આપ ને પૂછા : તુમ્હેં કિતના નફ્આ મિલા હૈ ? ઉસ ને કહા : મૈં બરાબર બેચતા ઔર ખરીદતા રહા યહાં તક કે મુઝે તીન સૌ ઊકિયા (યાની 12 હઝાર દિરહમ) કા નફ્આ હુવા. રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : મૈં તુમ્હેં કિસી શખ્સ કા ઇસ સે બેહતર નફ્આ બતાતા હૂં, ઉસ ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! વોહ ક્યા હૈ ? ફરમાયા : નમાઝ કે બાદ દો રકઅત અદા કરના.[4]

---

(1)بخاری،2/145،حدیث:2501(2)عمدۃ القاری،9/291(3)مراٰۃ المناجیح،4/307،308(4)ابوداؤد،3/121،حدیث:2785۔

અહકામે તિજારત

મુફ્તી અબૂ મુહમ્મદ અલી અસગર અત્તારી મદની

અઝાને જુમઆ કે બાદ ચીઝ બેચને કા હુક્મ

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે એક શખ્સ કા જુમઆ કી નમાઝ પઢ કર ઉસ દુકાનદાર સે ખરીદના કૈસા જિસ ને અભી તક જુમઆ કી નમાઝ નહીં પઢી જબકે ઉસ મસ્જિદ મેં અઝાન ભી હો ચુકી હૈ જિસ મેં દુકાનદાર જુમઆ પઢેગા.

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : અગર્ચે ખરીદાર ખુદ જુમઆ પઢ ચુકા હૈ લેકિન પૂછી ગઈ સૂરત મેં ઉસ દુકાનદાર કા ચૂંકે માલ બેચના જાઇઝ નહીં ઔર જુમઆ કી સઈ કરના ઉસ પર વાજિબ હો ચુકા હૈ લેહાઝા ઉસ સે ખરીદારી કરના ઉસ કો ગુનાહ કે કામ મેં મદદ દેના હૈ ઔર ઐસા કરના જાઇઝ નહીં.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى الله عليه واٰلهٖ وسلَّم

પ્રૉડક્ટ કે સાથ આને વાલા ઇનઆમ દુકાનદાર કા ખુદ રખ લેના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે બાઝ અવકાત કંપની કી તરફ સે મુખ્તલિફ પ્રૉડક્ટ્સ પર કોઈ એક્સ્ટ્રા ચીઝ મસલન કૈચપ, જૈમ યા કસ્ટર્ડ વગૈરા કા સાશા લગા હોતા હૈ જો કંપની બતૌરે સ્કીમ ગાહક કો દેને કે લિએ લગાતી હૈ તો હમ વોહ સાશે ઉતાર કર અલાહદા સે અપની દુકાન પર બેચતે હૈં. ક્યા ઐસા કરના હમારે લિએ જાઇઝ હૈ ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : ખરીદો ફરોખ્ત કે બુન્યાદી ઉસૂલોં મેં સે હૈ કે જબ એક આદમી કોઈ ચીઝ ખરીદ લેતા હૈ તો વોહ ઉસ ચીઝ કા માલિક બન જાતા હૈ ઔર ઉસ મેં અપની મર્ઝી સે કોઈ ભી જાઇઝ તસર્રુફ કર સકતા હૈ ઇસ પર વોહ બેચને વાલે કો જવાબ દેહ નહીં હોતા. મિસાલ કે તૌર પર એક શખ્સ ને કોઈ મકાન ખરીદા ઔર મકાન ઉસ કે નામ ટ્રાન્સફર હો ગયા તો અબ બેચને વાલા ઉસે ઇસ બાત કા પાબન્દ નહીં કર સકતા કે યેહ મકાન મેરે ફુલાં રિશ્તેદાર કો હી કિરાએ પર દો યા જબ બેચના હો તો મુઝે હી બેચના, ક્યૂંકે જબ ખરીદો ફરોખ્ત મુકમ્મલ હો ગઈ તો દોનોં લા તઅલ્લુક હો ગએ અબ ખરીદાર પર ઇસ તરહ કે કોઈ હુકૂક આઇદ નહીં હોંગે.

ઇસ ઉસૂલ કી રૌશની મેં દેખેં તો હુક્મ વાઝેહ હો જાતા હૈ કે દુકાનદાર કે પાસ કોઈ પ્રૉડક્ટ આતી હૈ જિસ કે સાથ ઇનઆમ ભી જુળા હુવા હૈ તો જબ દુકાનદાર ને યેહ પ્રૉડક્ટ ખરીદ લી તો ઇનઆમ ઇસ ખરીદારી હી મેં શામિલ એક ચીઝ હૈ ઔર ખરીદને વાલે દુકાનદાર કી મિલ્કિયત મેં વોહ ચીઝ આ જાએગી અબ ઉસ પર લાઝિમ નહીં કે જો ગાહક ઉસ સે વોહ ચીઝ ખરીદે ઉસે ઇનઆમ ભી સાથ દે. અગર વોહ ઇનઆમ અપને ગાહક કો નહીં દેતા તો કિસી શરઈ જુર્મ કા મુર્તકિબ કરાર નહીં પાએગા. લેકિન કારોબારી અખ્લાકિયાત કી રૂ સે દેખા જાએ તો યહાં માર્કેટિંગ ટૂલ્ઝ હોતે હૈં જિન કો ફૉલો કરને મેં દુકાનદાર હી કા ફાઇદા હૈ ક્યૂંકે જબ કંપની કોઈ ઇનઆમી સ્કીમ લૉન્ચ કરતી હૈ તો ઇસ કી ભરપૂર તશ્હીર કરતી હૈ તાકે વોહ ગાહક જો કિસી ઔર કંપની કી ચીઝ ખરીદ રહા હૈ ઇનઆમી સ્કીમ કી વજહ સે હમારી કંપની કી તરફ રાગિબ હો ઔર કંપની કી સેલ મેં ઇઝાફા હો. અબ અગર દુકાનદાર

વોહ ઇનઆમ ગાહક કો ન દે તો કંપની કી સેલ મેં ઇઝાફા નહીં હોગા ઔર વોહ ચીઝ કમ બિકેગી તો દુકાનદાર કો નફઆ ભી કમ હોગા. લેકિન અગર વોહ સ્કીમ કે મુતાબિક ઇનઆમ ભી ગાહક કો સાથ દે તો ન સિર્ફ કંપની કી સેલ મેં ઇઝાફા હોગા બલ્કે ખુદ દુકાનદાર કો ભી ઇસ કા ફાઇદા હોગા કે ઉસ કી ભી આમદની બઢેગી નીઝ કંપની કા વોહ સ્કીમ લૉન્ચ કરને કા મકસદ ભી પૂરા હોગા. લેહાઝા કારોબારી અખ્લાકિયાત કા તકાઝા યેહ હૈ કે કંપની કી તરફ સે જો ચીઝ જિસ હાલત મેં આ રહી હૈ ઉસી હાલત મેં ગાહક કો દી જાએ ઇસી મેં કારોબારી ફાઇદા ભી હૈ.

નોટ : ઇસ જવાબ મેં અસ્લ ચીઝ કે સાથ શામિલ ચીઝ કો ઉર્ફન ઇનઆમ કે ઉન્વાન સે ઝિક્ર કિયા ગયા હૈ લેકિન ફિકહી હકીકત કે તઅલ્લુક સે યેહ ભી મબીઅ હી કા હિસ્સા હૈ લેહાઝા જબ યેહ પતા હો કે ફુલાં ફુલાં ચીઝ ઇતને મેં હૈ તો મજમૂઈ તૌર પર દોનોં કા ખરીદના હી મકસૂદ હોગા ઔર જબ ઇનઆમ વાલી ચીઝ શામિલ ન હો તો મબીઅ એક હી ચીઝ પર મુશ્તમિલ હોગી.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ક્યા કમીશન કા કામ ગલત હૈ ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે કમીશન કા લફ્ઝ તો આમ તૌર પર રિશવત કે લેન દેન મેં ઇસ્તેમાલ હોતા હૈ ક્યા ઇસ કી હલાલ સૂરત ભી હૈ.

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَ الصَّوَابِ

જવાબ : એક લફ્ઝ કઈ મવાકેઅ પર ઇસ્તેમાલ હોતા હો તો હર જગહ ઉસ કા જો માના બનતા હૈ વોહ સામને રખના ઝરૂરી હૈ જૈસા કે લફ્ઝે હરામ, વલદે હરામ (નાજાઇઝ બચ્ચે) કે લિએ ભી બોલા જાતા હૈ ઔર મસ્જિદે હરામ કે લિએ ભી લેકિન મૌકાઅ ઔર પસ મન્ઝર મુતઅય્યન કરતા હૈ કે યહાં ક્યા મુરાદ હૈ. કમીશન યા બ્રોકરી વોહ ઝરીઅએ આમદની હૈ જિસ મેં અપની મેહનત કે ઝરીએ એક સર્વિસ દી જાતી હૈ ઔર શરઈ ઝાબ્તે પૂરે કરતે હુવે ઇસ ઝરીએ સે રોઝી કમાના હલાલ હૈ ઔર યેહ તરીકએ આમદની સદિયોં સે રાઇજ હૈ ઔર કિસી દૌર મેં ભી ઉલમા ને ઇસ કો હરામ નહીં કહા. અલબત્તા રિશવત કો કમીશન કેહને સે રિશવત હલાલ નહીં હોગી બલ્કે વોહ હરામ હી રહેગી.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ચાએ કી પત્તી કો ચમળે કે રંગ સે રંગના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે હમારા ચાએ કી પત્તી કા કારોબાર હૈ, હમ ચાએ કી પત્તી કો ચમળા રંગને કે રંગ સે રંગ કર હોલ સેલર ઔર રીટેલર અફરાદ કો બેચતે હૈં. હમેં મુતઅલ્લિકા શોબા અફસરાન કો બસા અવકાત રિશવત ભી દેની પળતી હૈ. પૂછના યેહ હૈ કે મઝકૂરા બાલા તરીકે કે મુતાબિક કારખાના ચલાના ઔર ચાએ કી પત્તી કી ખરીદો ફરોખત કરના જાઇઝ હૈ ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَ الصَّوَابِ

જવાબ : આપ કા પત્તી કો ચમળે કા રંગ કરના શરઅન જાઇઝ નહીં. ક્યૂંકે ઇસ મેં ધોકાદેહી ઔર મુસલમાન કો ઝરર પહોંચાને કા મુઆમલા મૌજૂદ હૈ નીઝ ઐસા કરના કાનૂની તૌર પર જુર્મ હૈ. નાહક બાત કે લિએ રિશવત દેના હરામ હૈ. ધોકા દેહી ઔર રિશવત દેને કે મુઆમલે પર સચ્ચી તૌબા કરેં.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ગોબર ઔર પાખાને કો બેચના કૈસા ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે ગોબર ઔર પાખાને કી ખરીદો ફરોખ્ત કરના કૈસા હૈ ?

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَ الصَّوَابِ

જવાબ : ગોબર કી બૈઅ કરના સહીહ હૈ. અલબત્તા ઇન્સાન કે પાખાને કી બૈઅ કરના જાઇઝ નહીં હાં અગર ઇસ મેં મિટ્ટી યા રાખ મિલ કર ગાલિબ હો જાએ તો ઇસ કી બૈઅ ભી જાઇઝ હૈ. સદરુશ્શરીઆ علیہ الرَّحمہ ઇરશાદ ફરમાતે હૈં : "ઇન્સાન કે પાખાને કી બૈઅ કરના મમ્નૂઅ હૈ, ગોબર કા બેચના મમ્નૂઅ નહીં. ઇન્સાન કે પાખાને મેં મિટ્ટી યા રાખ મિલ કર ગાલિબ હો જાએ, જૈસે ખાત (ખાદ) મેં મિટ્ટી કા ગલબા હો જાતા હૈ તો બૈઅ ભી જાઇઝ હૈ ઔર ઇસ કો કામ મેં લાના મસલન ખેત મેં ડાલના ભી જાઇઝ હૈ."

(બહારે શરીઅત 3/478)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

હઝરતે ખાલિદ બિન સઈદ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ

અદનાન અહમદ અત્તારી મદની

એક કદીમુલ ઇસ્લામ અઝીમ સહાબી رَضِیَ اللہُ عَنْہُ અપને કબૂલે ઇસ્લામ કા વાકેઆ કુછ યૂં બયાન કરતે હૈં : એક રાત મૈં ને ખ્વાબ દેખા કે મક્કા સખ્ત અંધેરે મેં ડૂબા હુવા હૈ ન કોઈ પહાળ નઝર આ રહા હૈ ન હમવાર જગહ યહાં તક કે કિસી મર્દ કો અપની હથેલી ભી નઝર નહીં આ રહી ફિર મૈં ને ઝમઝમ સે એક નૂર નિકલતે દેખા જો ચરાગ કી રૌશની કે મિસ્લ થા જૈસે જૈસે વોહ નૂર બુલન્દ હુવા, બળા હોતા ઔર ફૈલતા ગયા ઉસ નૂર ને સબ સે પેહલે બૈતુલ્લાહ શરીફ કો મુનવ્વર કિયા ફિર વોહ નૂર ઔર બળા હોતા ગયા યહાં તક કે મૈં ને પહાળોં ઔર મૈદાનોં કો ભી દેખ લિયા ફિર વોહ નૂર આસ્માન પર ફૈલ ગયા ઇસ કે બાદ નીચે કી તરફ આયા ઔર પૂરે મક્કે કો જગમગા દિયા ઇસ કે બાદ નજ્દ ઔર ફિર મદીને કી તરફ ગયા ઔર વહાં કે નખ્લિસ્તાનોં કો ઐસા રૌશન કર દિયા કે મૈં ને દરખ્ત કી ખજૂરેં ભી દેખ લીં, ફિર મેરી આંખ ખુલ ગઈ. પ્યારે હબીબ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં હાઝિર હો કર અપના ખ્વાબ બયાન કિયા તો હબીબે મુકર્રમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : અલ્લાહ કી કસમ ! મૈં વોહી નૂર હૂં ઔર મૈં અલ્લાહ કા રસૂલ હૂં, યેહ સુન કર મૈં હલકા બગોશે ઇસ્લામ હો ગયા.(1)

એક રિવાયત મેં હૈ કે ઇસ્લામ લાને કા સબબ યેહ થા કે ખ્વાબ મેં ઉન સહાબી رَضِیَ اللہُ عَنْہُ કા કાફિર બાપ ઉન્હેં આગ મેં ધકેલ રહા હૈ જબકે હબીબે મોહતરમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઉન કો દોનોં પેહલૂઓં સે પકળ રખા હૈ કે કહીં વોહ આગ મેં ગિર ન જાએં.(2)

પ્યારે ઇસ્લામી ભાઇયો ! ખ્વાબ કી બદૌલત દૌલતે ઈમાન સે સરફરાઝ હોને વાલી યેહ મુઅઝઝઝો મોહતરમ ઔર અઝીમ હસ્તી હઝરતે સૈયદના ખાલિદ બિન સઈદ કરશી ઉમવી رَضِیَ اللہُ عَنْہُ કી હૈ.(3) **દીને ઇસ્લામ કી ખાતિર તકાલીફ બરદાશ્ત કીં :** કાફિર બાપ કો બેટે કે કબૂલે ઇસ્લામ કા ઇલ્મ હુવા તો ઉસ ને દીને ઇસ્લામ છોળને કા કહા મગર આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ને ઇન્કાર કર દિયા જિસ પર ઉસ કાફિર ને આપ કો ઝિળકા ઔર ખૂબ ડાંટા ફિર અપને હાથ મેં પકળી હુઈ લાઠી કો આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ કે સર પર મારના શુરૂઅ કર દિયા ઔર ઉસ વક્ત તક મારતા રહા જબ તક વોહ ટૂટ ન ગઈ ફિર કેહને લગા : મૈં તેરી ખૂરાક રોક દૂંગા, ઇસ પર આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ને કહા : અગર તૂ ને ખૂરાક રોક ભી દી તો (ક્યા હુવા ?) બેશક ! અલ્લાહ મુઝે રિઝક દેતા રહેગા જબ તક મૈં ઝિન્દા હૂં.(4) એક રિવાયત કે મુતાબિક આપ ને યેહ કલેમાત અદા કિએ : મૈં દીને મુહમ્મદ કો નહીં છોળૂંગા યહાં તક કે ઇસ દીન પર હી મરૂંગા(5) ફિર ઉસ કાફિર બાપ ને આપ કો કૈદ મેં ડાલ દિયા ઔર કિસી સે મિલને ન દિયા, ન તો ભૂક મિટાને કે લિએ ખાના દિયા ઔર ન હી પ્યાસ બુઝાને કે લિએ પાની દિયા, મક્કે કી ગર્મી મેં તીન દિન તક આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ને પાની કા કતરા ભી ન ચખા ઇસ હાલ મેં ભી આપ સબ્ર કરતે રહે. **હબ્શા કી જાનિબ હિજરત :** આખિરે કાર મૌકઅ દેખ કર વહાં સે ભાગ નિકલે ઔર મક્કે કે ગિર્દો નવાહ મેં છુપ ગએ. કુછ મુસલમાનોં ને હબ્શા કી જાનિબ દૂસરી હિજરત કી તો આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ને ભી ઉન કે સાથ હબ્શા

કી જાનિબ હિજરત કર લી.[6] **મનાકિબ વ હુલ્યા :** હઝરતે સૈયદના ખાલિદ બિન સઈદ رَضِیَ اللہُ عَنْہ હસીનો જમીલ ઔર ખૂબરૂ (ખૂબ સૂરત) થે,[7] સાબિકીને અવ્વલીન મેં સે થે, ઇસ્લામ લાને વાલોં મેં ચૌથે યા પાંચવેં ખુશ નસીબ થે.[8] આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ બળી શાનો કદ્ર વાલે ઔર મુહાજિરીને હબ્શા મેં સે થે,[9] આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ મક્કે ઔર મદીને દોનોં મુકદ્દસ જગહોં પર કાતિબે નબી કી સઆદત સે બહરા મન્દ હોતે રહે.[10] આપ વોહ અઝીમ હસ્તી હૈં જિન્હોં ને સબ સે પેહલે بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡم લિખને કી સઆદત પાઈ.[11] હઝરતે સૈયદના અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللہُ عَنْہ આપ કી બહોત ઇઝઝત કિયા કરતે થે.[12] **બારગાહે હબીબ મેં હાઝિરી :** આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ હબીબે અકરમ صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ઇઝઝતો તકરીમ કરતે થે ઔર સાથ સાથ રેહતે થે, આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને મક્કે કે ગિર્દો નવાહ મેં અલ્લાહ કે હબીબ صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સાથ નમાઝ અદા કી હૈ કભી ઐસા ભી હોતા કે આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ હબીબે લબીબ صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દરવાઝએ મુબારકા પર બૈઠ જાતે ઔર ઇજાઝત મિલને કા ઇન્તેઝાર કરતે. **અંગૂઠી તોહફે મેં પેશ કી :** આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને એક અંગૂઠી બારગાહે મેહબૂબ મેં તોહફતન પેશ કી થી કે જિસ પર મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ કન્દા થા વોહ અંગૂઠી મુસલસલ હબીબે મોહતશમ صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે દસ્તે અક્દસ મેં રહી ફિર હઝરતે સૈયદના સિદ્દીકે અકબર رَضِیَ اللہُ عَنْہ કે પાસ સે હોતી હુઈ હઝરતે સૈયદના ઉમર ફારૂક ઔર હઝરતે સૈયદના ઉસ્માને ગની કે પાસ પહોંચી. આખિરે કાર હઝરતે ઉસ્માન رَضِیَ اللہُ عَنْہ સે અરીસ નામી કુંવેં મેં ગિર ગઈ.[13] **બાદે હિજરત ખિદમાતે જલીલા :** આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ સર ઝમીને હબ્શા પર 10 સાલ યા ઇસ સે ભી ઝિયાદા કા અરસા ગુઝાર કર સિન 7 હિજરી મેં હબ્શા સે વાપસ લૌટે ઔર જંગે ખૈબર મેં બારગાહે હબીબ મેં હાઝિર હુવે.[14] આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ ઉમરએ કઝા મેં મદની હબીબ صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે સાથ સાથ થે ફિર ફત્હે મક્કા, જંગે હુનૈન, મારિકએ તાઇફ ઔર ગઝવએ તબૂક મેં શરીક રહે.[15] **યમન પર આમિલ રહે :** આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કો પ્યારે મક્કી મદની હબીબ صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને યમન કે અલાકે સનઆ પર આમિલ મુકર્રર કિયા થા.[16] જબ આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કો રવાના ફરમાયા તો યેહ નસીહત ભી ઇરશાદ ફરમાઈ : તુમ અરબ કે જિસ કબીલે કે પાસ સે ગુઝરો ઔર વહાં અઝાન સુનો તો ઉન કે દરપૈ ન હોના ઔર જહાં અઝાન ન સુનો તો ઉન્હેં ઇસ્લામ કી દાવત પેશ કરના.[17] હબીબે અન્વર صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી વફાતે ઝાહિરી તક આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ યમન પર આમિલ રહે.[18] યમન સે વાપસ આ કર હઝરતે અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી બૈઅત કરને કી સઆદત પાઈ.[19] સિન 13 હિજરી મેં હઝરતે અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللہُ عَنْہ ને હઝરતે સૈયદના ખાલિદ બિન સઈદ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કો લશ્કરે ઇસ્લામ કા ઝંડા દિયા ઔર ઉન્હેં મુલ્કે શામ કે બાલાઈ અલાકોં કી તરફ જંગ કરને કા હુક્મ ફરમાયા.[20] **વાકિઅએ શહાદત :** વાકિઅએ અજનાદૈન હઝરતે અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી વફાત સે 24 દિન કબ્લ 13 હિજરી માહે જુમાદલ ઊલા મેં રૂનુમા હુવા થા, એક કૌલ કે મુતાબિક હઝરતે ખાલિદ બિન સઈદ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી શહાદત ઇસી મારિકેઅ મેં હુઈ,[21] ઇસ જંગ મેં આપ કે દોનોં ભાઈ હઝરતે અમ્ર બિન સઈદ ઔર હઝરતે અબાન બિન સઈદ رضی اللہ عنہما ને ભી શરફે શહાદત પાયા થા[22] બ વક્તે શહાદત હઝરતે ખાલિદ બિન સઈદ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કી ઉમ્ર મુબારક તકરીબન 50 સાલ થી.[23] બાદે શહાદત આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કો જિસ શખ્સ ને શહીદ કિયા થા બાદ મેં વોહ મુસલમાન હો ગયા થા ઉસ કા બયાન હૈ કે મૈં ને ઉન સે (બ વક્તે શહાદત) એક નૂર દેખા જો આસ્માન તક બુલન્દ હો ગયા થા.[24]

---

(1) تاریخ ابن عساکر، 16/68 ملخصاً (2) طبقات ابن سعد، 4/71 (3) سیر اعلام النبلاء، 3/163 (4) طبقات ابن سعد، 4/71 (5) طبقات ابن سعد، 4/71 (6) طبقات ابن سعد، 4/71، الاعلام للزرکلی، 2/296 (7) سیر اعلام النبلاء، 3/163 (8) جامع الاصول فی احادیث الرسول، 12/475 (9) سیر اعلام النبلاء، 3/197 (10) الاعلام للزرکلی، 2/296 (11) سیر اعلام النبلاء، 3/162 (12) طبقات ابن سعد، 4/73 (13) معرفۃ الصحابہ، 2/191، طبقات ابن سعد، 4/71 (14) سیر اعلام النبلاء، 3/162، طبقات ابن سعد، 4/72 (15) اسد الغابہ، 2/120 (16) سیر اعلام النبلاء، 3/162 (17) معجم کبیر، 4/194 ملخصاً (18) جامع الاصول فی احادیث الرسول، 12/475 (19) طبقات ابن سعد، 4/73 (20) الکامل فی التاریخ، 2/208، 252 (21) اسد الغابہ، 2/121، تاریخ ابن عساکر، 16/66 (22) تاریخ ابن عساکر، 16/84 (23) جامع الاصول فی احادیث الرسول، 12/476 (24) سیر اعلام النبلاء، 3/163۔

અપને બુઝુર્ગોં કો યાદ રખિયે

અબૂ માજિદ મુહમ્મદ શાહિદ અત્તારી મદની

મઝાર હઝરતે મખ્દૂમ શૈખ સમાઉદ્દીન સોહરવર્દી رحمۃ اللہ علیہ

મઝાર હઝરતે સૂફી શાહ ઇન્આમુર્રહમાન કુદૂસી رحمۃ اللہ علیہ

જુમાદલ ઊલા ઇસ્લામી સાલ કા પાંચવાં મહીના હૈ. ઇસ મેં જિન સહાબએ કિરામ, ઉલમા એ ઇસ્લામ ઔર ઔલિયા એ ઉઝ્ઝામ કા વિસાલ હુવા, ઉન મેં સે 13 કા તઆરુફ મુલાહઝા ફરમાઈએ.

સહાબએ કિરામ علیھم الرضوان : 1 નવાસએ મુસ્તફા હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઉસ્માન رضی اللہ عنھما અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના ઉસ્માને ગની رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ કે બેટે ઔર બિન્તે રસૂલ હઝરતે રુકૈયા رَضِیَ اللّٰہُ عَنْھَا કે નૂરે નઝર હૈં. આપ કી વિલાદત હિજરતે મદીના સે દો સાલ કબ્લ હબ્શા મેં હુઈ. છે સાલ કી ઉમ્ર મેં જુમાદલ ઊલા 4 હિજરી કો મદીનએ મુનવ્વરા મેં વિસાલ ફરમાયા, નબિય્યે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم ને નમાઝે જનાઝા પઢાઈ ઔર આપ કે વાલિદ હઝરતે ઉસ્માને ગની رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ ને કબ્ર મેં ઉતારા.(1) 2 હઝરતે અબૂ મુહમ્મદ ફઝલ બિન અબ્બાસ હાશમી رضی اللہ عنھما રસૂલે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم કે ચચાઝાદ ભાઈ, ઉમ્મુલ મોમિનીન હઝરતે મૈમૂના કે ભાંજે ઔર હઝરતે અબ્બાસ બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ કે સબ સે બળે બેટે થે, આપ બહોત ખૂબ સૂરત ઔર હસીન થે, ફત્હે મક્કા કે મૌકેઅ પર ઇસ્લામ લાએ, ખુત્બા એ હિજ્જતુલ વિદાઅ કે દૌરાન નબિય્યે પાક صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّم કે પીછે ઊંટની પર સવાર થે. આપ علیہ السّلام કે કફનો દફન મેં શરીક હુવે. ગઝવએ હુનૈન સમેત કઈ ઇસ્લામી જંગોં મેં હિસ્સા લિયા, એક કૌલ કે મુતાબિક આપ 27 જુમાદલ ઊલા 13 હિજરી કો જંગે અજનાદૈન મેં શહીદ હુવે.(2)

ઔલિયાએ કિરામ رحمھم اللہ السّلام : 3 ફરઝન્દે ખાનદાને કાઝમિયા હઝરતે મીરાં સૈયદ હુસૈન ઝહીરુદ્દીન ખંગ સવાર તવક્કુલી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ ઝાહિરી ઓ બાતિની ઉલૂમ કે જામેઅ, વલી એ કામિલ ઔર સૈયદુસ્સાદાત થે, આપ ને હિજરત કે બાદ હૈદરાબાદ દક્કન (ઇન્ડિયા) કે અલાકે આલાસ (તાલુકા મિર્ચ મુર્તઝાબાદ) મેં મુસ્તકિલ કિયામ ફરમાયા ઔર 22 જુમાદલ ઊલા 848 હિજરી કો ફૌત હુવે.(3) 4 સૂફી આલિમ હઝરતે મખ્દૂમ શૈખ સમાઉદ્દીન સોહરવર્દી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ 808 હિજરી કો મુલ્તાન મેં પૈદા હુવે ઔર દેહલી મેં 17 જુમાદલ ઊલા 901 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા. આપ કા મઝાર મેહરોલી નઝદ હોઝ શમ્સી પુરાની દેહલી મેં હૈ. આપ ઉલૂમે શરીઅતો તરીકત કે જામેઅ, તકવા ઓ વર્અ કે પૈકર ઔર હકીકી ઝાહિદ થે. આપ ને કઈ કુતુબ કી શર્હ કી ઔર કઈ પર હવાશી લિખે.(4) 5 બાનિએ હલ્કએ રેહમાની હઝરતે સૂફી શાહ ઇનઆમુર્રહમાન કુદૂસી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કી વિલાદત સહારનપુર (ઇન્ડિયા) કે મઝહબી ઘરાને મેં હુઈ ઔર યહીં 28 જુમાદલ ઊલા 1373 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા. મઝાર ગોટે શાહ કબ્રિસ્તાન મેં હૈ. આપ ઝિન્દગી ભર ચિશ્તી સાબરી ફૈઝાન આમ કરતે રહે, શૈખે તરીકત, મેહબૂબે રેહમાની હઝરતે સૂફી શાહ મુહમ્મદ ફારૂક રેહમાની رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ આપ કે હી ખલીફા હૈં.(5) 6 શહનશાહે વિલાયત હઝરતે મૌલાના હાફિઝ પીર સૈયદ વિલાયત શાહ ગુજરાતી જમાતી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કી વિલાદત 1306 હિજરી કો મૌઝએ રાનીવાલ (ગુજરાત પંજાબ) મેં હુઈ ઔર વિસાલ ગુજરાત શેહર મેં બ હાલતે નમાઝ 26 જુમાદલ ઊલા 1390 હિજરી કો ફરમાયા, અપની બનાઈ ગઈ શાહ વિલાયત મસ્જિદ કે ઇહાતે મેં મઝાર બનાયા ગયા. આપ હાફિઝે કુરઆન, ફાઝિલે જામિઆ નોમાનિયા લાહૌર, વાઇઝે ખુશ બયાન, ઉસ્તાઝુલ ઉલમા, મદ્રસએ તાલીમુલ કુરઆન વ મદ્રસએ અન્જુમને ખુદ્દામુસ્સૂફિયા કે બાની, એહલે સુન્નત કે મુતહર્રિક રાહનુમા ઔર સિલસિલએ નક્શબન્દિયા

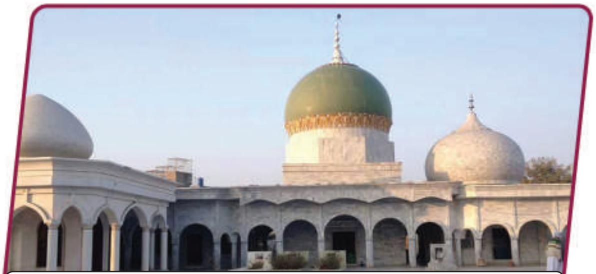

મઝાર હઝરતે મૌલાના હાફિઝ પીર સૈયદ વિલાયત શાહ ગુજરાતી જમાતી رحمۃ اللہ علیہ

મઝાર આફતાબે હિન્દ મખ્દૂમ સૈયદ અસદુદ્દીન સોહરવર્દી رحمۃ اللہ علیہ

જમાઅતિયા કે શૈખે તરીકત થે.(6) 7 પીરે તરીકત મૌલાના હાફિઝ શાહ ગુલામ રસૂલ કાદરી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ કી વિલાદત 1306 હિજરી કો ઇલ્મી સૂફી ખાનદાન મેં હુઈ ઔર યહીં 18 જુમાદલ ઊલા 1391 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝારે મુબારક ખાનકાહે ઇલ્મિયા કાદરિયા મુત્તસિલ કાદરી મસ્જિદ (સોલ્જર બાઝાર) કે ઇહાતે મેં હૈ. આપ જૈયદ વ મશ્હૂર આલિમે દીન, શૈખે તરીકત, બાનીએ અન્જુમને જમઇઅતુલ અહનાફ, નાત ગો શાઇર, 30 કે કરીબ કુતુબ કે મુસન્નિફ ઔર ફઆલ (Active) શખ્સિયત કે માલિક થે, આપ ને બરેલી શરીફ જા કર આલા હઝરત رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ કી ઝિયારત ભી કી ઔર ફિર બ ઝરીઅએ ડાક સવાલાત કર કે ઇસ્તેફાદા ભી કિયા.(7)

ઉલમાએ ઇસ્લામ رحمھم اللہ السّلام 8 શૈખુલ ઇસ્લામ હઝરતે શૈખ અહમદ બિન ઉમર બિન સુરૈજ શાફેઈ رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ કી વિલાદત તીસરી સદી હિજરી મેં હુઈ ઔર 25 જુમાદલ ઊલા 306 હિજરી કો બગદાદ મેં વિસાલ ફરમાયા, તદફીન મોહલ્લા કર્ખ કે કરીબ હુઈ. આપ અઝીમ શાફેઈ ફકીહ, ઇમામુલ મુસ્લિમીન, કાઝિએ વક્ત, કુતુબે કસીરા કે મુસન્નિફ ઔર તીસરી સદી હિજરી કે મુજદ્દિદ થે. "اَجْوِبَۃ فِیْ اُصُوْلِ الدِّیْن" આપ કી તસ્નીફ હૈ.(8) 9 શૈખુલ હનફિયા હઝરતે અલ્લામા અબૂ બક્ર મુહમ્મદ બિન મૂસા ખુવારઝમી બગદાદી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ જૈયદ આલિમે દીન, મુફ્તી એ ઇસ્લામ, બેહતરીન મુદર્રિસ ઔર ઇમામુલ વક્ત થે, આપ કા વિસાલ જુમાદલ ઊલા 403 હિજરી કો બગદાદ મેં હુવા. આપ કા શુમાર ફુકહાએ બગદાદ મેં હોતા હૈ. આપ કો કાઝી બનને કી પેશકશ (Offer) કી ગઈ મગર આપ ને મનઅ ફરમા દિયા.(9) 10 આફતાબે હિન્દ મખ્દૂમ સૈયદ અસદુદ્દીન સોહરવર્દી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ વસ્તે ઇરાક મેં પૈદા હુવે ઔર ઝફરાબાદ ઝિલઅ જૌનપુર યૂપી, ઇન્ડિયા મેં 10 જુમાદલ ઊલા 793 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, આપ હાફિઝે કુરઆન, કારી એ હફ્ત કિરાઅત, ઉલૂમે ઝાહિરી ઓ બાતિની સે માલામાલ, મુજાહિદે ઇસ્લામ, મુસન્નિફે કુતુબ, ખલીફા એ શાહ રુકને આલમ સોહરવર્દી ઔર ઉમરા ઓ ગુરબા સબ કે મર્જઅ થે.(10) 11 ખાનકાહે અજમલિયા ઇલાહાબાદ કે ચશ્મો ચરાગ હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ તાહિર ઇલાહાબાદી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ આલિમે દીન, મુસન્નિફે કુતુબ, મુદર્રિસો શાઇર થે. હવાશિએ તફસીરે બૈઝાવી, તેહકીકુલ હક ઔર શર્હે ફુસૂસ આપ કી તસાનીફ હૈં. 2 જુમાદલ ઊલા 1143 હિજરી કો 34 સાલ કી ઉમ્ર મેં વિસાલ ફરમા ગએ.(11) 12 ઉસ્તાઝુલ ઉલમા હઝરતે મૌલાના બિસ્મિલ્લાહ મુહમ્મદ જમીલ બુરહાનપુરી મુજદ્દિદી અબ્બાસી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ મુદર્રિસે અવ્વલ દારુલ ઉલૂમ હૈદરાબાદ દક્કન ઔર યહાં કે જૈયદો મશ્હૂર આલિમે દીન થે, આપ કા વિસાલ 23 જુમાદલ ઊલા 1274 હિજરી કો હુવા, મઝાર સફદર નવાઝ જંગ મસ્જિદ (મોહલ્લા શુકરગંજ) હૈદરાબાદ દક્કન મેં હૈ.(12) 13 મોહક્કિકે રબ્બાની હઝરતે શૈખ મુહમ્મદ બિન કાસિમ કન્દૌસી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ કી વિલાદત તકરીબન 1201 હિજરી કો કન્દૌસ અલ જઝાઇર (બર્રે આઝમ અફ્રીકા) મેં હુઈ ઔર ફાસ મરાકિશ મેં 12 જુમાદલ ઊલા 1278 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝાર બાબુલ ફુતૂહ કે બાહર રૌઝએ ઔલાદે સિરાજ મેં મારૂફ હૈ. આપ સાહિબે તસ્નીફ આલિમે દીન, સાહિબે કરામત વલિયુલ્લાહ, સિલસિલએ કાદરિયા ઔર સિલસિલએ શાઝલિયા ઝિયાનિયા કે શૈખે તરીકત થે. કઈ ઉલમા ઓ મશાઇખ આપ કે શાગિર્દો ખલીફા હૈં.(13)

---

(1)اسد الغابہ، 3/341، البدایہ والنھایہ، 3/236 (2)الاستیعاب فی معرفۃ الاصحاب، 3/333، البدایہ والنھایہ، 5/170 (3)تذکرۃ الانساب، ص201 (4)اخبار الاخیار (فارسی)، ص211، دلی کے بائیس خواجہ، ص173 (5)ملفوظات خواجہ محبوب رحمانی، ص22 تا 25 (6)تذکرہ خلفائے امیر ملت، ص313 (7)جہانِ امام احمد رضا، 5/283 تا285 (8)وفیات الاعیان، 1/89، تھذیب الاسماء واللغات، 2/530 (9)سیر اعلام النبلاء، 13/144 (10)اسلامی انسائیکلوپیڈیا، 1/69 (11)تذکرہ شعرائے حجاز، ص361، 362 (12)تذکرۃ الانساب، ص255، 256 (13)شراب اھل الصفافی الصلاۃ علی النبی، ص13 تا23۔

અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી સાહબ કી વિલાદત 26 રમઝાન 1369 હિજરી 12 જુલાઈ 1950 ઈસવી કો ઓલ્ડ કરાચી કે એક મૈમન (મેમણ) ઘરાને મેં હુઈ, જબ આપ કી ઉમ્ર એક સાલ ઔર ચન્દ માહ થી તો આપ કે વાલિદ હાજી અબ્દુર્રહમાન કાદરી હજ કે લિએ રવાના હુવે, બાદે હજ ઉન કા મકકએ મુકર્રમા મેં 14 ઝુલ હિજ્જા 1370 હિજરી કો ઇન્તેકાલ હો ગયા, અમીરે એહલે સુન્નત ને મિડલ તક તાલીમ એક ગુજરાતી સ્કૂલ મેં હાસિલ કી ઔર ઇબ્તેદાઈ ઇસ્લામી ઉલૂમ મસલન તજવીદો કિરાઅત, ઇબ્તેદાઈ અરબી ગ્રામર, અકાઇદો મસાઇલ અપને અલાકે ખારાદર કે ઉલમા સે હાસિલ કિએ, ઘરેલૂ મસાઇલો ગુર્બત કી વજહ સે આપ બચપન સે હી મુખ્તલિફ કામકાજ ઔર તિજારત મેં મસરૂફ હો ગએ મગર ઇલ્મે દીન હાસિલ કરને કા સિલસિલા જારી રખા. મુતાલએ કુતુબ ઔર સોહબતે ઉલમા આપ કે રોઝાના કે મામૂલાત કા ખાસ હિસ્સા રહા. આપ ને સબ સે ઝિયાદા ઇસ્તેફાદા મુફ્તી એ આઝમ પાક હઝરતે અલ્લામા મુફ્તી મુહમ્મદ વકારુદ્દીન કાદરી રઝવી رَحْمَةُ اللہِ عَلَیْہ સે કિયા ઔર મુસલસલ 22 સાલ આપ મુફ્તી એ આઝમ પાક કી સોહબતે બાબરકત સે મુસ્તફીઝ હોતે રહે. (વકારુલ ફતાવા, 2/202) હત્તા કે મુફ્તી મુહમ્મદ વકારુદ્દીન કાદરી رَحْمَةُ اللہِ عَلَیْہ ને રજબ 1404 હિજરી મુતાબિક અપ્રેલ 1984 ઈસવી કો આપ કો અપને ઘર સુમનાબાદ ગુલબર્ગ ટાઉન મેં અપની ખિલાફતો ઇજાઝત સે ભી નવાઝા.

ઇન કે ઇલાવા અમીરે એહલે સુન્નત કો કઈ અકાબિર ઉલમા ઓ મશાઇખ સે ખિલાફતેં ઔર ઇજાઝાત હાસિલ હુઈ મસલન શારેહે બુખારી, ફકીહે આઝમે હિન્દ, મુફ્તી શરીફુલ હક અમજદી, ખલીફએ કુત્બે મદીના હઝરતે મૌલાના અબ્દુસ્સલામ કાદરી રઝવી ઔર જાનશીને કુત્બે મદીના હઝરતે મૌલાના હાફિઝ ફઝલુર્રહમાન મદની કાદરી رَحْمَةُ اللہِ عَلَیْہ વગૈરહુમ. હાલ હી મેં ખાનદાને ગૌસિયા (શામ) કે ચશ્મો ચરાગ, રઈસુલ ઉલમાએ અરબ, મુસન્નિફે કુતુબે તસવ્વુફ ફઝીલતુલ શૈખ હઝરતે અલ્લામા ડોક્ટર સૈયદ અબ્દુલ

અઝીઝ અલ ખતીબ હુસૈની દમિશ્કી હફિઝહુલ્લાહ ને સનદે બુખારી સમેત કઈ અસ્નાદ ઔર ઉલૂમ કી ઇજાઝત અતા ફરમાઈ.

(મજમૂએ રસાઇલુશ્શૈખ ઇલ્યાસ અલ અત્તાર, મુકદ્દમા)

સફર કે ઇલાવા આપ કા અચ્છા ખાસા વકત મુતાલએ વ તેહરીરી કામોં મેં સર્ફ (ઇસ્તેમાલ) હોતા હૈ, શૌકે મુતાલઆ, ગૌરો તફક્કુર ઔર જૈયદ ઉલમા એ કિરામ કી સોહબત કી બરકત સે અમીરે એહલે સુન્નત دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ કો મસાઇલે શરીઆ કી કાફી માલૂમાત હૈં. આપ કી તેહરીર કર્દા કુતુબ મસલન ફૈઝાને સુન્નત (જિલ્દ અવ્વલ), નમાઝ કે અહકામ, ઇસ્લામી બહનોં કી નમાઝ, ચન્દે કે બારે મેં સવાલ જવાબ, રફીકુલ હરમૈન, રફીકુલ મોતમિરીન નીઝ કુફ્રિયા કલેમાત ઔર પર્દા વગૈરા કે મૌઝૂઆત પર આપ કી તાલીફાત, તફક્કોહ ફિદ્દીન મેં આપ કે આલા મકામ કા પતા દેતી હૈં. નાતિયા દીવાન વસાઇલે બખ્શિશ સમેત અબ તક આપ 117 સે

ઝાઇદ કુતુબો રસાઇલ લિખ ચુકે હૈં. ફકીહે આઝમે હિન્દ, ઉસ્તાઝુલ ઉલમા, શારેહે બુખારી હઝરતે મુફ્તી મુહમ્મદ શરીફુલ હક અમજદી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ (અલ જામેઅતુલ અશરફિયા મુબારકપુર હિન્દ) તેહરીર ફરમાતે હૈં : મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ કાદરી દાવતે ઇસ્લામી કે બાની زِیۡدَ مَجۡدُھُم ઇન્તેહાઈ ઝહીન, ફતીન, કવિયુલ હાફિઝા ઇન્સાન હૈં ઔર મુતાલએ કે બેહદ શૌકીન વસીઉલ મુતાલઆ બુઝુર્ગ હૈં, અકાઇદો અહકામ કે જુઝઇયાત ઇતને ઝિયાદા ઉન કો યાદ હૈં કે આજ કલ કે દર્સે નિઝામિયા કે ફારિગુત્તેહસીલ ઔર બહોત સે મશહૂર ઉલમા કો ઇસ કા અશરે અશીર ભી મેહફૂઝ નહીં. સહીહુલ અકીદા સુન્ની, પાબન્દે શર્અ, મુજદ્દિદે આઝમ આલા હઝરત قُدِّسَ سِرُّہٗ કે મસ્લક કે પાબન્દ, ઇન્તેહાઈ મુત્તકી ઔર પરહેઝગાર ઇન્સાન હૈં, ઇન્હીં સબ વુજૂહ કી બિના પર અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને ઉન કી ઝબાન મેં તાસીર દી હૈ ઔર ઉન કે કામ મેં બરકત અતા ફરમાઈ હૈ, હઝારોં બદ મઝહબ ઉન કી વજહ સે સહીહુલ અકીદા સુન્ની હુવે, લાખોં લાખ અફરાદ શરીઅત કે પાબન્દ બને, જિસ કી નઝીર ઇસ વક્ત કિસી ભી આલિમ યા પીર કે તલામિઝા યા મુરીદીન મેં નહીં, પગળી બાંધના સુન્નત હૈ, ઉલમા તક ને છોળ દિયા હૈ, પીર સાહિબાન ને છોળ દિયા હૈ ઉન કી તબ્લીગ સે લાખોં અફરાદ હરા ઇમામા બાંધને લગે હૈં, દાઢી મુંડાને ઔર કતરવાને કા રવાજ આમ હૈ બળે બળે પીર સાહિબાન કે ખુસૂસી મુરીદીન દાઢિયાં મુંડાતે હૈં, પીર સાહિબ ઉન સે દાઢી નહીં રખવા સકતે ઉન્હોં ને લાખોં ગ્રેજૂએટ ઔર લખપતિયોં કે બચ્ચોં કો દાઢિયાં રખવા દીં. (ફતાવા શારેહે બુખારી, 3/479 મુલ્તકતન)

ઉસ્તાઝુલ ઉલમા, જામેએ માકૂલો મન્કૂલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ અશફાક અહમદ રઝવી رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡہ (મદ્રસા ગૌસિયા જામેઉલ ઉલૂમ ખાનેવાલ, પંજાબ) લિખતે હૈં આપ (યાની અમીરે એહલે સુન્નત) ને ઝિમ્મેદારી કા કમાલે એહસાસ ફરમાતે હુવે કસરતે મુતાલઆ, બેહસો તમ્હીસ ઔર અકાબિર ઉલમા એ કિરામ સે તેહકીકો તદકીક કે ઝરીએ સે મસાઇલે શરઇયા પર ઉબૂર હાસિલ કર લિયા હૈ. ઇમામે એહલે સુન્નત, આલા હઝરત علیہِ الرَّحمۃ કી કુતુબ કા મુતાલઆ, આલા હઝરત, અઝીમુલ બરકત કે ઇલ્મી ફૈઝાન કા ઝરીઆ હૈ. ઉન કે મસ્લક પર તસલ્લુબ (યાની મઝબૂતી), શરીઅતે મુતહ્હરા કી પાબન્દી, રૂહાની ઉરૂજ કા સબબ હૈ. હજ્જો ઉમરેહ કે મસાઇલ પર આપ કી તેહરીર કર્દા કિતાબ રફીકુલ હરમૈન ઔર રફીકુલ મોતમિરીન ફિકહ મેં આપ કી તેહકીકો તદકીક કી ગમ્માઝ (આઈના દાર) હૈં, ઇસ્લાહો તરબિયત કે લિએ કૌલે હસન ઔર મિસાલી સલાહિયત પર ફૈઝાને સુન્નત શાહિદે અદલ હૈ, ઇલ્મે દીન સે ગાયત દરજે કા શગફ, બા અમલ ઉલમા એ કિરામ કે એહતેરામ ઔર મદારિસે દીનિયા સે લગાવ કા મૂજિબ હૈ. (તઝકિરએ અમીરે એહલે સુન્નત, કિસ્ત 4 સ 25, 37 મુલ્તકતન) અલ્લાહ પાક હમેં ભી શૌકે ઇલ્મ નસીબ ફરમાએ, મુતાલએ કુતુબ, સોહબતે ઉલમા ઔર અમીરે એહલે સુન્નત કે ફુયૂઝો બરકાત સે હિસ્સા અતા ફરમાએ.

اٰمِیۡن بِجَاہِ النَّبِیِّ الۡاَمِیۡن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

કૈલ્શિયમ Calcium

ડોક્ટર ઉમ્મે હૈદર અત્તારિયા

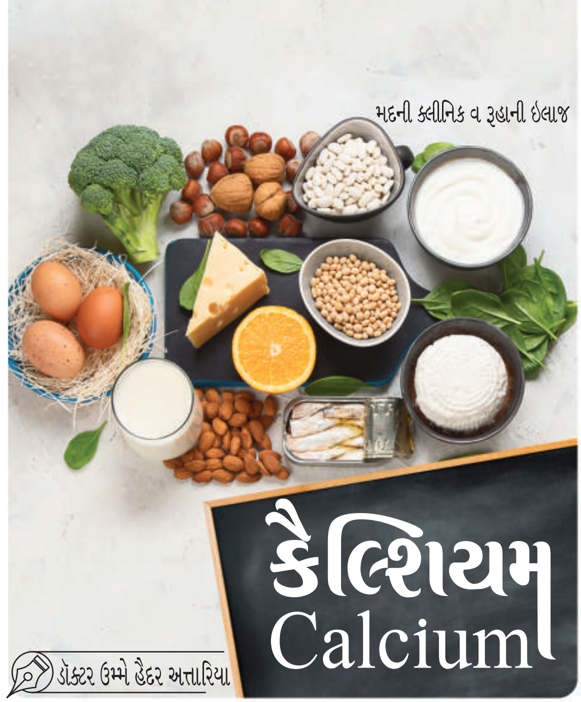

ઇન્સાની જિસ્મ ભી એક મશીન કી તરહ હૈ ઔર ઇન્સાની મશીનરી કો રવાં દવાં રખને કે લિએ બહોત સે અવામિલ કા અમલ દખ્લ હૈ, જિસ્માની સેહત કો બહાલ રખને કે લિએ ઇન મુખ્તલિફ અવામિલ મેં ગિઝા ઔર ગિઝાઇયત સે ભરપૂર અશ્યા કો બહોત અહમિયત હાસિલ હૈ. ઇન ગિઝાઈ અજઝા મેં કૈલ્શિયમ ભી શામિલ હૈ જો કે એક કુદરતી ગિઝા હૈ, સેહતમન્દ, તવાના ઔર ચાકો ચૌબન્દ ઝિન્દગી ગુઝારને કે લિએ યેહ બહોત અહમ ઔર ઝરૂરી હૈ. હડ્ડિયોં કી મઝબૂતી, દિલ કી ધળકન (Heart Beat) કો મામૂલ પર રખને, પઠ્ઠોં કે ફૈલને ઔર સુકળને મેં કૈલ્શિયમ અહમ કિરદાર અદા કરતા હૈ.

દૌરે હાઝિર કી જદીદ (Modern) તર્ઝે ઝિન્દગી મેં જદીદ તર્ઝ કી ગિઝાએં મસલન ચૉકલેટ, સોફ્ટ ડ્રિંક, ફાસ્ટફૂડ અલ ગરઝ ઐસી ખૂરાક જિસ મેં ગિઝાઇયત કમ હો, જિસ્મ મેં કૈલ્શિયમ કી મિકદાર મેં કમી કા બાઇસ બનતી હૈં. અગર્ચે ડોક્ટર કી તજવીઝ કર્દા અદવિયાત જિસ્મ મેં કુછ હદ તક કૈલ્શિયમ કી કમી પૂરા તો કર દેતી હૈં ઔર તવાનાઈ ભી ફરાહમ કર દેતી હૈં, સાથ હી સાથ ઇન કે મન્ફી અસરાત (Side Effects) જિસ્મ કે દીગર આઝા બિલ ખસૂસ ગુર્દોં કો મુતાસ્સિર કરતે હૈં જબકે કુદરતી તૌર પર હાસિલ કર્દા કૈલ્શિયમ બહોત ઝિયાદા મુફીદ ઔર સેહત બખ્શ સાબિત હોતા હૈ.

કૈલ્શિયમ કી કમી કી અલામાત : ચૂંકે હમારે જિસ્મ મેં 99 ફીસદ કૈલ્શિયમ હડ્ડિયોં ઔર દાંતોં મેં પાયા જાતા હૈ, ઇસ લિએ કૈલ્શિયમ કી કમી સે સબ સે ઝિયાદા હડ્ડિયાં ઔર દાંત મુતાસ્સિર હોતે હૈં (1) હડ્ડિયોં ઔર જોળોં મેં દર્દ (2) હાથોં ઔર પૈરોં કા મુળ જાના (3) હડ્ડિયોં કા ચટખના (4) બચ્ચોં મેં કૈલ્શિયમ કી કમી સે ઉન કી ટાંગોં મેં ટેઢેપન કા આના.

કૈલ્શિયમ કી ઝિયાદતી કા સબબ ઔર નુક્સાન : કૈલ્શિયમ સે બના એક મુરક્કબ કૈલ્શિયમ ઓગ્ઝીલેટ હૈ, અગર જિસ્મ મેં ઇસ કી મિકદાર બઢ જાએ તો પેશાબ કી નાલી મેં પથરી કા બાઇસ બનતા હૈ.

કૈલ્શિયમ સે ભરપૂર ગિઝાએં : (1) દૂધ ઔર દૂધ સે બની હુઈ ચીઝેં મસલન મખ્ખન, દહી ઔર ડેરી મસ્નૂઆત (2) ફલ ઔર સબ્ઝિયાં હમારી સેહતો તન્દુરુસ્તી કી ઝામિન હોતી હૈં મસલન સેમ કી ફલી, મટર, ગવાર કી ફલી, લોબિયા કી ફલી ઇન મેં કૈલ્શિયમ કે સાથ સાથ પ્રોટીન વાફિર મિકદાર મેં હોતા હૈ (3) પત્તેદાર સબ્ઝિયાં મસલન ગોભી, સાગ, પાલક, મશરૂમ વગૈરા મેં ભી કૈલ્શિયમ મૌજૂદ હોતા હૈ (4) અંડા, મછલી, ગોશ્ત, પનીર, ખુશ્ક મેવાજાત મસલન પિસ્તા ઔર બાદામ ભી કૈલ્શિયમ હાસિલ કરને કા ભરપૂર ઝરીઆ હૈં.

મશવરા : ખવાતીન સબ્ઝિયોં પર મુશ્તમિલ ગિઝાઈ ચાર્ટ તશ્કીલ દે કર ભરપૂર ફાઇદા ઉઠા સકતી હૈં.

ઝરૂરી અર્ઝ : 19 સે 50 સાલ કી ઉમ્ર કી ખવાતીન રોઝાના 1000 મિલી ગ્રામ કૈલ્શિયમ કા ઇસ્તેમાલ કરેં, જબકે ખવાતીન 50 સાલ ઔર મર્દ 70 સાલ કી ઉમ્ર કે બાદ 1200 મિલી ગ્રામ તક રોઝાના કૈલ્શિયમ ઇસ્તેમાલ કરેં.

કૈલ્શિયમ વાલી અદવિયાત કા તરીકએ ઇસ્તેમાલ : કુદરતી તરીકે સે હાસિલ હોને વાલા કૈલ્શિયમ સેહત કે લિએ ઝિયાદા મુફીદ સાબિત હોતા હૈ લેકિન બાઝ અવકાત કૈલ્શિયમ કી કમી કી નિશાન દેહી હોને કે બાદ ડોક્ટર હઝરાત ઇસ કમી કો પૂરા કરને કે લિએ અદવિયાત તજવીઝ કરતે હૈં, યેહ અદવિયાત ડોક્ટર કી હિદાયત કે મુતાબિક હી ઇસ્તેમાલ કરેં ખુદ સે ન ખાતે રહેં ક્યૂંકે ઇન કા ઝિયાદા ઇસ્તેમાલ ગુર્દોં પર અસર અન્દાઝ હો સકતા હૈ.

અલ્લાહ કરીમ કી અતાકર્દા બેશુમાર નેમતોં કા મુનાસિબ તરીકે સે ઇસ્તેમાલ મુખ્તલિફ કિસ્મ કે અમરાઝ સે નજાત દિલા સકતા હૈ.

અલ્લાહ પાક અપની રેહમત ઔર ફઝલો કરમ સે હમેં તમામ જિસ્માની ઔર રૂહાની બીમારિયોં સે નજાત અતા ફરમાએ. આમીન

નોટ : હર દવા અપને તબીબ (ડોક્ટર યા હકીમ) કે મશવરે સે ઇસ્તેમાલ કીજિએ.

સહાબએ કિરામ કા સુન્નત પર અમલ કા જઝબા

મેહબૂબ કા ખુશદિલી સે હર હુક્મ માનના ઔર હર કિસ્મ કે ઝાતી મફાદાત સે બે ફિક્ર હો કર હર હાલ મેં ઇસ પર અમલ કરના મોહબ્બત કા બુન્યાદી તકાઝા હૈ. હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે સાથ તમામ સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنھم કી અમલી મોહબ્બત કા જાઇઝા લિયા જાએ તો માનના પળેગા કે ઇતાઅતો ફરમાં બરદારી કી ઐસી મિસાલેં તારીખ મેં કહીં ઔર નહીં મિલતીં જિન કા મુઝાહરા સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنھم ને અલ્લાહ પાક કે આખરી રસૂલ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઇતાઅત કી સૂરત મેં કિયા.

ઐસી ચન્દ મિસાલેં મુલાહઝા ફરમાઇએ . . . .

હઝરતે સૈયદના અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللهُ عَنْه ફરમાતે હૈં કે મેરે હબીબ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મુઝે તીન ચીઝોં કી વસિયત ફરમાઈ જિન્હેં મૈં કભી નહીં છોળૂંગા. આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મુઝે હર મહીને તીન રોઝે રખને, ચાશ્ત કી નમાઝ પઢને ઔર સોને સે પેહલે વિત્ર કી નમાઝ પઢ લેને કા હુક્મ દિયા. (بخاری،1/397،حدیث:1178)

હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رضی اللہ عنھما એક જગહ અપની ઊંટની ઘુમા રહે થે, ઇસ પર ઉન સે પૂછા ગયા (કે યેહ બિલા ઝરૂરત મશક્કત ક્યૂં ?) તો ફરમાયા : મૈં ખુદ ઇસ કી વજહ નહીં જાનતા મગર યેહ કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો ઇસી તરહ કરતે (ઊંટની ઘુમાતે) દેખા થા. લેહાઝા મૈં ને ભી યેહ કામ કિયા. (الشفاء،2/15)

હઝરતે સૈયદના રાફેઅ رَضِیَ اللهُ عَنْه ફરમાતે હૈં : અગર તુમ હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رضی اللہ عنھما કો રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે આસાર (સુન્નતોં) કી ઇત્તેબાઅ કરતે હુવે દેખતે તો તુમ કેહ ઉઠતે કે યેહ આદમી મજનૂન હૈ.

(معرفۃ الصحابۃ،3/187، رقم:4312)

હઝરતે સૈયદના અનસ બિન માલિક رَضِیَ اللهُ عَنْه ફરમાતે હૈં કે નબિય્યે અકરમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم દો મેંઢોં કી કુરબાની ફરમાયા કરતે થે ઔર મૈં ભી (આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઇત્તેબાઅ મેં) દો મેંઢોં કી કુરબાની કરતા હૂં. (بخاری،3/573،حدیث:5553)

સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنھم કી ઝિન્દગિયોં સે હમેં જહાં બહોત કુછ સીખને કો મિલતા હૈ વહાં યેહ બાત ભી રોઝે રૌશન કી તરહ વાઝેહ હો જાતી હૈ કે વોહ સુન્નતોં પર અમલ પૈરા હોને મેં કિસ કદર કોશાં થે. હમેં ભી અપની ઝિન્દગિયોં કો સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنھم કે તર્ઝે અમલ કે મુતાબિક પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી સુન્નતોં પર અમલ કરતે હુવે ગુઝારના ચાહિએ. સુન્નતોં પર અમલ કા ઝેહન બનાને ઔર બે શુમાર સુન્નતેં સીખને કે લિએ દાવતે ઇસ્લામી કા મદની માહૌલ નેમતે ઉઝમા સે કમ નહીં.

અલ્લાહ પાક સે દુઆ હૈ કે હમેં પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી પ્યારી પ્યારી સુન્નતોં પર અમલ કરને કા જઝબા અતા ફરમાએ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

અબ્દુલ્લાહ ફરાઝ અત્તારી

સહાબએ કિરામ કા સુન્નત પર અમલ કા જઝબા

હુઝૂરે અક્દસ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી સીરતે મુબારકા ઔર આપ કી સુન્નતે મુક્દ્દસા કી પૈરવી હર મુસલમાન કે લિએ વજહે એઝાઝો ઇકરામ હૈ, અલ્લાહ કરીમ કા ફરમાન હૈ : (તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન) "ઐ મેહબૂબ તુમ ફરમા દો કે લોગો અગર તુમ અલ્લાહ કો દોસ્ત રખતે હો તો મેરે ફરમાં બરદાર હો જાઓ અલ્લાહ તુમ્હેં દોસ્ત રખેગા ઔર તુમ્હારે ગુનાહ બખ્શ દેગા ઔર અલ્લાહ બખ્શને વાલા મેહરબાન હૈ." (پ3، اٰل عمران:31)

આસ્માને હિદાયત કે ચમકતે હુવે સિતારે, રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે પ્યારે સહાબા رضی اللہ عنھم આપ કી હર સુન્નતે કરીમા કી ઇત્તેબાઅ કો અપની ઝિન્દગી કા લાઝમી હિસ્સા બનાએ હુવે થે.

હઝરતે અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ ફરમાતે હૈં કે જિસ અમ્ર પર આકા صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم અમલ કિયા કરતે થે મૈં ઉસે કિએ બગૈર નહીં છોળતા, અગર મૈં આપ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે હાલ સે કિસી અમ્ર કો છોળ દૂં તો મુઝે ડર હૈ કે મૈં સુન્નત સે મુન્હરિફ હો જાઊંગા.

(بخاری، 2/338، حدیث:3093)

અલ્લાહ અલ્લાહ યેહ શૌકે ઇત્તેબાઅ ઔર પૈરવી !
ક્યૂં ન હો ! સિદ્દીકે અકબર થે

હઝરતે ઉમર ફારૂક رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ ને ફરમાયા કે મૈં ને રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કો બિન છાને આટે કી રોટી ખાતે દેખા હૈ, ઇસ લિએ મેરે વાસ્તે આટા ન છાના જાયા કરે. (طبقات ابن سعد، 1/301)

મુસલમાન કો સલામ કરના ભી બળી અઝીમ સુન્નત હૈ ઔર સહાબએ કિરામ ઇસ પર અમલ કા ભી બળા અઝીમ જઝબા રખતે થે. ચુનાન્ચે, હઝરતે સૈયદના તુફૈલ બિન અબી કઅબ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ બયાન કરતે હૈં કે મૈં હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رضی اللہ عنھما કે પાસ જાતા તો વોહ મુઝે સાથ લે કર બાઝાર કી તરફ ચલ પળતે. જબ હમ બાઝાર પહોંચ જાતે તો હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ જિસ રદ્દી ફરોશ, દુકાનદાર ઔર મિસ્કીન યા કિસી શખ્સ કે પાસ સે ગુઝરતે તો સબ કો સલામ કરતે. હઝરતે સૈયદના તુફૈલ رضی اللہ عنہ કેહતે હૈં (એક દિન જબ બાઝાર જાને લગે તો) : "મૈંને પૂછા" આપ બાઝાર જા કર ક્યા કરેંગે ? વહાં ન તો ખરીદારી કે લિએ રુકતે હૈં. ન સામાન કે મુતઅલ્લિક કુછ પૂછતે હૈં. ન ભાવ કરતે હૈં ઔર ન બાઝાર કી કિસી મજલિસ મેં બૈઠતે હૈં. મેરી તો ગુઝારિશ યેહ હૈ કે યહીં હમારે પાસ તશરીફ રખેં. હમ બાતેં કરેંગે. ફરમાયા : "હમ સિર્ફ સલામ કી ગરઝ સે જાતે હૈં. હમ જિસ સે મિલતે હૈં ઉસે સલામ કેહતે હૈં."

(موطا امام مالک، 2/444، حدیث:1844)

અલ્લાહ કરીમ હમેં ભી સહાબએ કિરામ કે જઝબએ ઇત્તેબા એ સુન્નત સે હિસ્સા અતા ફરમાએ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

બિન્તે મુહમ્મદ અસ્લમ

સહાબએ કિરામ عليهمُ الرِّضوان ને ઇત્તેબાએ સુન્નતે મુસ્તફા સે બહોત અઝીમ મકામ પાયા. ઉન કી ઇત્તેબાઅ કા જઝબા ઐસા થા કે નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઐસી કોઈ અદા નહીં છોળી જિસ કો અપની ઝિન્દગી મેં અપનાયા ન હો, આસ્માને હિદાયત કે ઇન દરખ્શન્દા સિતારોં કી ઝિન્દગી સુન્નતોં પર અમલ કી ખુશ્બૂ સે મુઅત્તર હૈ.

ખાતમુન્નબિયીન صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી અદાઓં કો અપનાના, ઉન કે લિએ કારબન્દ રેહના ઉન કી ઝિન્દગી કા "جُزْءِ لَايَنْفَكْ" બન ચુકા થા, સહાબએ કિરામ મેં સુન્નત કી પૈરવી કા જઝબા ઇસ કદર થા કે જિસ મકામ પર જો કામ હુઝૂર صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم ને કિયા થા સહાબએ કિરામ વોહી કામ ઉસી મકામ પર કરને કી કોશિશ કરતે થે.

એક દિન અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના ઉસ્માને ગની رَضِیَ اللهُ عَنْهُ ને મસ્જિદ કે દરવાઝે પર બૈઠ કર બકરી કી દસ્તી કા ગોશ્ત મંગવા કર ખાયા ઔર તાઝા વુઝૂ કિએ બગૈર નમાઝ અદા કી ફિર ફરમાયા કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم ને ભી ઇસી જગહ યેહી ખાયા થા ફિર ઇસી તરહ કિયા થા.

(مسند احمد، 1/137، حدیث:441)

ઇસી તરહ એક મરતબા સૈયદના ઉસ્માને ગની رَضِیَ اللهُ عَنْهُ વુઝૂ કરતે હુવે મુસ્કુરાને લગે લોગોં ને વજહ પૂછી તો ફરમાને લગે : મૈં ને એક મરતબા સરકાર صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કો ઇસી જગહ પર વુઝૂ ફરમાને કે બાદ મુસ્કુરાતે હુવે દેખા થા. سبحٰن الله

વુઝૂ કર કે ખન્દાં હુવે શાહે ઉસ્માં
કહા ક્યૂં તબસ્સુમ ભલા કર રહા હૂં
જવાબે સવાલે મુખાતબ દિયા ફિર
કિસી કી અદા કો અદા કર રહા હૂં

બહર હાલ ઇસ ઇત્તેબાઅ કી બરકત સે સહાબએ કિરામ ને સબ કુછ હાસિલ કિયા ઔર ઉન કા દસ્તૂરે આમ યેહી થા કે ઝિન્દગી કે હર શોબે મેં હુઝૂર صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી સુન્નત સે રેહનુમાઈ હાસિલ કરતે, ઉન્હોં ને અપની આદાત અપને અખ્લાક ઔર અપને તર્ઝે હયાત કો હુઝૂર صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કે રંગ મેં રંગને કી હર મુમ્કિન કોશિશ કી.

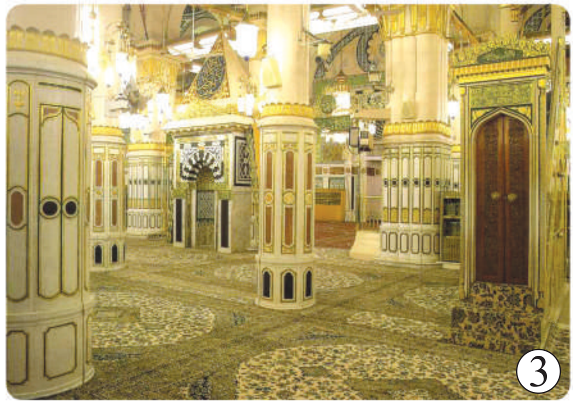

સહાબએ કિરામ કા સુન્નત પર અમલ કા જઝબા

અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللهُ عَنْهُ ને અપની વફાત સે ચન્દ ઘન્ટે પેશતર અપની સાહિબઝાદી હઝરતે આઈશા સિદ્દીકા رَضِیَ اللهُ عَنْهَا સે દરયાફ્ત કિયા કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કે કફન મેં કિતને કપળે થે ? હુઝૂર صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી વફાત કિસ દિન હુઈ ? ઇસ સવાલ કી વજહ યેહ થી કે આપ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ કી આરઝૂ થી કે કફન ઔર યૌમે વફાત મેં આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી મુવાફકત હો.

હયાત મેં હુઝૂરે અકરમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઇત્તેબાઅ મેં થે હી મમાત મેં ભી આપ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી ઇત્તેબાઅ ચાહતે થે. (بخاری، 1/468، حدیث:1387 સહાબએ કિરામ કા ઇશ્કે રસૂલ, સ. 67)

અલ્લાહ અલ્લાહ યેહ શૌકે ઇત્તેબાઅ ઔર પૈરવી !
ક્યૂં ન હો ! સિદ્દીકે અકબર થે

ઐ કાશ સહાબએ કિરામ عليهمُ الرِّضوان કે કદમોં કી ધૂલ કે સદકે હમ ભી સચ્ચે આશિકે રસૂલ બન જાએં. કાશ હમારા ઉઠના બૈઠના, ચલના ફિરના, ખાના પીના, સોના જાગના, લેના દેના, જીના મરના મીઠે આકા صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّم કી સુન્નત કે મુતાબિક હો જાએ. (ફૈઝાને સિદ્દીકે અકબર, સ 475, 476 માખૂઝન)

બિન્તે હનીફ અત્તારિયા

મુહમ્મદ જાવેદ અત્તારી મદની

વોહ મેરી જન્નત હૈં

હમારે પ્યારે નબી હઝરતે મુહમ્મદ મુસ્તફ઼ા صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફ઼રમાયા : هُمَا جَنَّتُكَ وَنَارُكَ યાની માં-બાપ તેરી જન્નત ઔર દોઝખ હૈં.

(ابن ماجہ، 4/186، حدیث: 3662)

પ્યારે બચ્ચો ! વાલિદૈન હમારે લિએ બહોત બળી નેમત હૈં, ઉન કા મકામો મર્તબા બહોત ઝિયાદા હૈ, વોહ હમારી ઝિન્દગી કી ઝરૂરિયાત (મસલન ખાને પીને, પહેનને, ઓઢને ઔર સ્કૂલ કી ઝરૂરી ચીઝોં વગૈરા) કો પૂરા કરતે હૈં ઔર હમેં હર તરહ કી મુશ્કિલોં ઔર પરેશાનિયોં સે બચાને કી કોશિશ ભી કરતે હૈં.

અચ્છે બચ્ચો ! જો બચ્ચા અમ્મી અબ્બૂ કી ઇઝઝત કરતા, ઉન કી હર જાઇઝ બાત માનતા ઔર ઉન કી ના ફ઼રમાની સે બચતા હૈ તો અલ્લાહ પાક ઉસ સે ખુશ હોતા ઔર ઉસે જન્નત અતા ફ઼રમાતા હૈ. વોહ દુન્યા ઓ આખેરત મેં કામયાબ હોતા હૈ. ઔર જો શખ્સ અમ્મી અબ્બૂ કી ના ફ઼રમાની કરતા, ઉન કા દિલ દુખાતા ઔર ઉન કી બાત નહીં માનતા તો અલ્લાહ પાક ઉસ સે નારાઝ હોતા હૈ.

એક દફ઼આ કા ઝિક્ર હૈ કે કિસી શખ્સ કો ઉસ કી માં ને આવાઝ દી લેકિન ઉસ ને જવાબ ન દિયા ઇસ પર ઉસ કી માં ને ઉસે બદદુઆ દી તો વોહ ગૂંગા (Dumb) હો ગયા. (برالوالدین للطرطوشی، ص79)

અલ્લાહ પાક હમેં માં-બાપ કી ના ફ઼રમાની સે બચને ઔર ઉન કી ફ઼રમાં બરદારી કરતે રેહને કી તૌફ઼ીક અતા ફ઼રમાએ. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

બચ્ચોં કે અમીરે એહલે સુન્નત

ગન્દે હાથ કપળે, પર્દે યા ચાદર સે સાફ઼ કરના

ઉવૈસ યામીન અત્તારી

અચ્છે બચ્ચો ! અમીરે એહલે સુન્નત અલ્લામા મુહમ્મદ ઇલ્યાસ કાદરી સાહબ ફ઼રમાતે હૈં :

હાથ પર તેલ યા ચિકનાઈ હોને કી સૂરત મેં દીવાર યા પર્દે યા બિસ્તર કી ચાદર પર હાથ ન રગળેં ન હી પોંછેં કે યેહ ચીઝેં ભી આલૂદા હો જાતી હૈં. (રિસાલા ઝૂટા ચોર, સ 30)

પ્યારે બચ્ચો ! ખાના યા કોઈ ચીઝ ખાને કે બાદ હાથોં કો સાબુન વગૈરા સે અચ્છી તરહ ધોના ચાહિએ તાકે હાથોં સે ચિકનાઈ દૂર હો જાએ ઔર કપળે વગૈરા ભી ખરાબ હોને સે મેહફ઼ૂઝ રહેં. ખાના યા કોઈ ચીઝ ખાને કે બાદ હાથોં કો અપને કપળોં, પર્દો ઔર ચાદરોં વગૈરા સે સાફ઼ કરના Bad Manners હૈં, ઇસ તરહ કરને સે કપળે, પર્દે ઔર ચાદર વગૈરા ગન્દે હો જાતે હૈં ઔર ધબ્બે લગને કી વજહ સે બુરે ભી લગતે હૈં.

રૌશન મુસ્તકબિલ

મુલ્ઝિમ હાઝિર હો

હૈદર અલી મદની

મુલ્ઝિમ કો હાઝિર કિયા જાએ, હસ્સાન ને યેહ આવાઝ સુની ઔર ફિર દો આદમી ઉસે પકળ કર એક કમરે મેં લે ગએ, હસ્સાન કમરા દેખ કર હૈરાન હો ગયા કે યેહ તો બિલ્કુલ કિસી અદાલત જૈસા થા, ઉસ ને દાંઈ તરફ વાલે આદમી સે પૂછા, મુઝે યહાં ક્યૂં લાએ હો ? ઉસ આદમી ને હોંટોં પર ઉંગલી રખ કર ઇસે ખામોશ રેહને કા ઇશારા કિયા ઔર ઉસે પકળ કર લકળી કે કઠેરે મેં ખળા કર દિયા.

ફિર કાલા કોટ પહેને એક શખ્સ ખળા હો કર કેહને લગા : જજ સાહિબ ! યેહી વોહ લળકા હૈ જિસ પર ઇલ્ઝામ હૈ કે યેહ કાપિયોં ઔર કિતાબોં કા અદબો એહતિરામ નહીં કરતા.

સામને બળી સી કુર્સી પર જજ સાહબ બ્લેક ગાઉન પહેને ઔર ચશ્મા લગાએ બૈઠે થે, ઉસ શખ્સ કી બાત સુન કર કેહને લગે : ગવાહ પેશ કિએ જાએં.

કમરે કા દરવાઝા ફિર સે ખુલા તો હસ્સાન યેહ દેખ કર હૈરાન રેહ ગયા કે ઉસ કી ઉર્દૂ કી કાપી ચલતી હુઈ લકળી કે દૂસરે જંગલે મેં આ કર ખળી હો ગઈ ઔર કેહને લગી : જજ સાહિબ મૈં હસ્સાન કી ઉર્દૂ કી કાપી હૂં જિસ પર યેહ સબક લિખતા હૈ લેકિન કભી મુઝે ઝમીન પર ફૈંક દેતા હૈ તો કભી વર્કે (Pages) ફાળ કર ઉન સે કશ્તી યા જહાઝ બનાતા રેહતા હૈ.

કોઈ ઔર ગવાહ ભી હૈ ? જજ સાહબ ને પૂછા તો કમરે કા દરવાઝા ફિર સે ખુલા ઔર અબ કી બાર હસ્સાન કી ઇંગ્લિશ, રિયાઝી ઔર ઉર્દૂ કી કિતાબેં અન્દર આ ગઈં ઔર જંગલે મેં ખળી હો કર બોલીં : જજ સાહબ હમેં ભી હસ્સાન સે યેહી શિકાયત હૈ બલ્કે હમારે ઊપર તો યેહ ટેઢી મેઢી લકીરેં ભી બનાતા રેહતા હૈ જિન સે હમારા ચેહરા ખરાબ હો જાતા હૈ.

જજ સાહબ સારી બાત સુન કર બોલે : સારે ગવાહોં કે બયાનાત સુન કર અદાલત ઇસ નતીજે પર પહુંચી હૈ કે કિતાબેં ઔર કાપિયાં જો કે ઇલ્મ કા ઝરીઆ હૈં ઉન કા અદબ ન કરને પર હસ્સાન કો યેહ સઝા દી જાતી હૈ કે પંદરહ દિનોં તક ઉસ કી બ્રેક (રિસેસ-લંચ) બન્દ હૈ, ઇસ દૌરાન વોહ ક્લાસ મેં હી બૈઠ કર અપના સબક યાદ કરેગા.

જજ સાહબ કા ફૈસલા સુન કર તો હસ્સાન કે હોશ ઉળ ગએ ઔર જલ્દી સે બોલા : જજ સાહબ ! પ્લીઝ મુઝે એક મૌકઅ દેં, આઇન્દા મૈં કિતાબોં, કાપિયોં કા ખયાલ રખૂંગા, લેકિન જજ સાહબ ને ઉસ કી બાત કા કોઈ જવાબ નહીં દિયા ઔર તભી કિસી ને ઉસ કા કંધા ઝોર સે પકળા.

કંધે પર દબાવ કી વજહ સે હસ્સાન કી **આંખ ખુલી** તો દેખા ઉસ કા દોસ્ત "બિલાલ" ઉસ કે પાસ ખળા કેહ રહા થા : ઉઠ જાઓ, બ્રેક ખત્મ હો ચુકી હૈ, ટીચર આને વાલે હૈં.

બિલાલ કી બાત સુન કર હસ્સાન કો યાદ આયા કે અદાલત કી સઝા વાલી બાત તો સિર્ફ એક ખ્વાબ થા ઇસ બાત પર ઉસે બહોત ખુશી હુઈ લેકિન અબ યેહ એહસાસ ભી હો ચુકા થા કે આઇન્દા ઉસે કિતાબોં ઔર કાપિયોં કા અદબો એહતિરામ કરના હૈ.

(કિસ્ત 02)

સફરી સરદાર !

અબૂ મુઆવિયા અત્તારી મદની

ગુઝશ્તા સે પૈવસ્તા (પિછલે અંકે સે ચાલુ)

પુરાના તાલાબ પહોંચે તો સફરી પેહલે સે ભી ઝિયાદા હૈરાન હો ગયા કે યહાં તો પૂરા અલાકા હી એક રંગો નસ્લ કે મેંડકોં કા હૈ, ઉસ કે સામને સારે મેંડક છોટે બચ્ચે જૈસે લગતે થે, યહાં તક કે ઉન મેં સબ સે બળા જો કે ઉન કા સરદાર થા સફરી કી ટાંગોં તક મુશ્કિલ સે પહોંચ પા રહા થા.

દૂસરે દિન શામ કા વક્ત હુવા તો સરદાર મેંડક ને સફરી મેંડક સે કહા : જનાબ સફરી ! આપ કે લિએ ખાસ એહતિમામ કિયા ગયા હૈ, પુરાને તાલાબ કે રિહાઇશી ખુશી કે મૌકેઅ કા ઇન્તિઝાર કર રહે હૈં, બાહર ચલિએ ! ઇસ ખુશી કી તકરીબ કા આગાઝ કરતે હૈં. સફરી કો બાત કુછ સમઝ નહીં આઈ લેકિન વોહ સરદાર કે સાથ મેહમાન ખાને સે બાહર નિકલ આયા.

મેંઢકોં કી એક જમાઅત બળે અદબ કે સાથ મેહમાન ખાને કી તરફ ચલી આ રહી થી ઔર અલાકે કે બાકી મેંડક પેહલે સે હી વહાં જમઅ હો ચુકે થે.

મેંડકોં કી જમાઅત જબ મેહમાન ખાને કે કરીબ પહોંચી તો દો જવાન મેંડક જમાઅત કે દરમિયાન સે નિકલ કર સામને આએ ઔર સરદાર વ સફરી મેંડક કે સામને એક ખૂબ સૂરત તાજ રખ દિયા.

સરદાર મેંડક ને આગે બઢ કર વોહ તાજ ઉઠાયા ફિર સફરી કી તરફ મુતવજ્જોહ હો કર કેહને લગા: "જનાબ" આજ કે બાદ ઇસ તાજ કે હકદાર આપ હૈં, હમારે યહાં યેહ રિવાયત (રિવાજ) હૈ કે જો સબ સે બળા હોતા હૈ ઉસે હાકિમ માના જાતા હૈ ઔર બાકી ઉસ કે નૌકર બન જાતે હૈં, આજ કે બાદ આપ હમારે હાકિમ ઔર મુઝ સમેત સારે અલાકે વાલે આપ કી રિઆયા.

સરદાર કે ખામોશ હોતે હી પૂરા અલાકા નારોં સે ગૂંજને લગા : હમારે સરદાર તુમ્હારે સરદાર સફરી સરદાર સફરી સરદાર !

અગર આપ કી રસ્મ હૈ તો ભલા મૈં ઇસ કો કૈસે તોળ સકતા હૂં ઔર અપને જૈસોં કે દિલ કો કૈસે રંજ દે સકતા હૂં, દિલ હી દિલ મેં ખુશ હોતે હુવે સફરી ને ઓહદા કબૂલ કિયા ઔર તાજ કો અપને સર પર સજા લિયા.

સફરી કે તો મઝે આ ગએ, સારા દિન આરામ, વક્ત પર ખાના પીના વોહ ભી કઈ ડિશિઝ, જહાં જાએ નૌકરોં કી એક તાદાદ સાથ સાથ હો મતલબ કે બે ઘર સફરી મેંડક કો તો શાહી ઘર મિલ ગયા થા.

સફરી અબ કાફી મોટા તાઝા ભી હો ગયા થા ઔર પેહલે સે ઝિયાદા બળા માલૂમ હોતા થા કે એક દિન મેં તીન તીન વક્ત ખાના જો ખા રહા થા. મગર ! સફરી ઇતને સુકૂન કે બાદ ભી અપને મોહસિન કો ભૂલા નહીં બલ્કે ખબરી મેંડક કો ઉસ ને અપના ખાસ આદમી મુકર્રર કર દિયા થા જો ઉસે પૂરે અલાકે કી ખબરોં સે આગાહ રખતા ઔર હર તરહ કી નકલો હરકત (Movement) સે ખબરદાર રખતા થા.

એક દિન અચાનક સફરી કે સાથ ક્યા હુવા ? યેહ જાનને કે લિએ ઇન્તેઝાર કીજિએ અગલે માહ કે માહનામા ફૈઝાને મદીના કા !

મોહસિન અહમદ અત્તારી મદની

છુટ્ટી કા દિન થા, નન્હે મિયાં કી અમ્મી કિચન મેં ચાય બના રહી થીં ઔર સબ ઘર વાલે ચાય કે ઇન્તેઝાર મેં બૈઠે થે, ઇતને મેં નન્હે મિયાં દૌળતે હુવે આએ, અમ્મીજાન ! અમ્મીજાન ! ક્યા બાત હૈ નન્હે મિયાં ? અમ્મી ને ઇતમીનાન સે પૂછા.

અમ્મીજાન ! મેરા ચાય કે સાથ બિસ્કુટ ખાને કા દિલ કર રહા હૈ, આપ મુઝે પૈસે દે દેં, મૈં દુકાન સે અપની પસન્દ કા બિસ્કુટ લે આતા હૂં. ઠીક હૈ બેટા જલ્દી સે બિસ્કુટ લે કર ઘર આ જાના ઔર હાં બેટા ચીઝ વાલે અંકલ સે બકિયા પૈસે લેના મત ભૂલ જાના. અમ્મીજાન ને નન્હે મિયાં કો પૈસે દેતે હુવે કહા.

ઠીક હૈ અમ્મીજાન, મૈં બસ ગયા ઔર આયા. યેહ કેહતે હુવે નન્હે મિયાં ને બાહર કી તરફ દૌળ લગા દી.

નન્હે મિયાં દુકાન સે બિસ્કુટ ખરીદ કર ઘર જા રહે થે કે એક ઠેલે વાલે કી આવાઝ સુની, આ જાઓ બચ્ચો, અપને પૈસે ડબલ કર લો, લોટરી મેં હિસ્સા લો ઔર બહોત સારે ઇનઆમ હાસિલ કરો

યેહ સુન કર નન્હે મિયાં ઉસ લોટરી વાલે કી તરફ ગએ ઔર પૂછને લગે, અંકલ ! અંકલ ! ક્યા મેરે પૈસે વાકેઈ મેં ડબલ હો જાએંગે ? દુકાનદાર ને કહા : “હાં હાં મેરે બચ્ચે ક્યોં નહીં.”

નન્હે મિયાં ને સોચા કે ઇસ તરહ તો મૈં બહોત સારી ચીઝેં ખરીદ લૂંગા ઔર અમ્મીજાન કો બકિયા પૈસે ભી વાપસ કર દૂંગા. યેહ સોચ કર ઠેલે વાલે સે બોલે : “અંકલ મુઝે ભી લોટરી દે દેં.” ઔર સારે પૈસે ઠેલે વાલે કો દે દિએ, મગર જબ લોટરી ખોલી તો નન્હે મિયાં કે પૈરોં કે નીચે સે તો ઝમીન હી નિકલ ગઈ, ક્યૂંકે ઉસ પર Try Again જો લિખા થા. નન્હે મિયાં ઘબરાતે હુવે બોલે, “અંકલ ! અંકલ ! યેહ તો ખાલી હૈ.” અંકલ બોલે બેટા યેહ તો તુમ્હારા નસીબ હૈ.

અબ નન્હે મિયાં બહોત પરેશાન હુવે કે અમ્મી કો ક્યા જવાબ દૂંગા : ઉધર ઘર વાલે ભી ઇન્તેઝાર મેં થે ક્યૂંકે નન્હે મિયાં કો કાફી દેર હો ચુકી થી.

બહર હાલ નન્હે મિયાં મુંહ લટકાએ ઘર આએ, અમ્મીજાન ને પૂછા : “બેટા ! દુકાન તો પાસ હી હૈ આપ કો ઇતની દેર ક્યૂં લગ ગઈ બિસ્કુટ લાને મેં ? ખૈર દિખાઓ કૌન સા બિસ્કુટ લાએ હો ?”

નન્હે મિયાં ને બિસ્કુટ દિખા દિયા, ફિર અમ્મીજાન ને કહા કે બેટા ! ચીઝ વાલે અંકલ ને બકિયા કિતને પૈસે દીએ ?

અમ્મીજાન વોહ.. વોહ..

ક્યા બાત હૈ બેટા ? ઘબરાએં મત, સુકૂન સે બતાએં, ગિર તો નહીં ગએ પૈસે ? અમ્મીજાન ને મોહબ્બત ભરે લેહજે મેં નન્હે મિયાં સે સવાલ કિયા.

અમ્મીજાન ! વોહ પૈસે લોટરી મેં ચલે ગએ, અંકલ આવાઝ લગા રહે થે કે પૈસે ડબલ કરો, કિસ્મત આઝમાઓ. મૈં ને સોચા ઇસ તરહ તો મૈં ઔર બહોત ચીઝેં ખરીદ લૂંગા મગર લોટરી ખાલી નિકલી અમ્મીજાન ! નન્હે મિયાં ને રોની સી સૂરત બના કર સારા કિસ્સા સુના દિયા.

દાદીજાન જો કે ચાય પીતે હુવે સબ બાતેં ગૌર સે સુન રહી થીં, નન્હે મિયાં કો ચુપ કરવાને લગીં ઔર સમઝાતે હુવે કહા કે બેટા ! લાલચ બુરી બલા હૈ, દેખો ના, લાલચ કી વજહ સે વોહ પૈસે ભી ઝાએઅ હો ગએ જો આપ કે હાથ મેં થે ઔર વૈસે ભી લોટરી તો બુરે લોગ ખેલતે હૈં, ક્યૂંકે યેહ એક જુવા હૈ ઔર હમેં હમારે અલ્લાહ પાક ને કુરઆને મજીદ મેં જુવા ખેલને સે મનઅ ફરમાયા હૈ, લોટરી બેચના ઔર ખરીદના દોનોં હી ગુનાહ કે કામ હૈં.[1]

અબ આપ પક્કા ઇરાદા કર લેં કે કભી કિસી લાલચ મેં નહીં આએંગે ઔર આઇન્દા લોટરી નહીં ખેલેંગે.

જી દાદીજાન ! મૈં બિલ્કુલ નહીં ખેલૂંગા. નન્હે મિયાં ને તસલ્લી સે જવાબ દિયા.

દાદી ને મઝાક કરતે હુવે કહા : મેરે લિએ તો આપ બિસ્કુટ લાએ નહીં, ચલો આઇન્દા લાઝમી લે આના.

દાદી કી યેહ બાત સુન કર સબ મુસ્કુરાએ ઔર નન્હે મિયાં કા મૂડ ભી અચ્છા હો ગયા.

(1) તફ્સીલ જાનને કે લિએ માહનામા ફૈઝાને મદીના સફરુલ મુઝફ્ફર 1441 હિ. મેં સફ્હા 32 પર અહકામે તિજારત કા સુવાલ "બચ્ચોં કી લોટરિયાં ખરીદના બેચના કૈસા ?" પઢે.

ક્યા આપ જાનતે હૈં ?

મુહમ્મદ સફદર અલી અત્તારી મદની

સવાલ : ફર્ઝ નમાઝોં કે બાદ કૌન સી નમાઝ સબ સે અફઝલ હૈ ?

જવાબ : રાત કી નમાઝ. (مسلم، ص456، حدیث:2755)

સવાલ : ઈમાન કિસે કેહતે હૈં ?

જવાબ : સચ્ચે દિલ સે ઉન સબ બાતોં કી તસ્દીક કરના જો ઝરૂરિયાતે દીન હૈં. (બહારે શરીઅત,1/172)

સવાલ : મસ્જિદે નબવી શરીફ મેં સબ સે પેહલે ચરાગ સે રૌશની કિસ ને કી ?

જવાબ : હઝરત તમીમદારી رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ ને.

(معجم کبیر، 2/49، حدیث:1247)

સવાલ : ઇસ્લામ મેં સબ સે પેહલે મસ્જિદ કિસ ને બનાઈ ?

જવાબ : હઝરતે અમ્માર બિન યાસિર رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ ને.

(مستدرک حاکم، 4/471، حدیث:5705)

સવાલ : ઇસ્લામ કી સબ સે પેહલી હિજરત કૌન સી થી ?

જવાબ : હિજરતે હબ્શા. (سیرتِ ابن کثیر، 2/4)

સવાલ : વોહ કૌન સે નબી હૈં જો મેહમાન કે બગૈર ખાના તનાવુલ નહીં ફરમાતે થે. ?

જવાબ : હઝરતે ઇબ્રાહીમ علیه السَّلام.

(تفسیر خازن، 2/361)

સવાલ : મસ્જિદ સે મોહબ્બત રખને કી ક્યા ફઝીલત હૈ ?

જવાબ : જો મસ્જિદ સે મોહબ્બત રખતા હૈ અલ્લાહ પાક ઉસ સે મોહબ્બત રખતા હૈ.

(معجم اوسط، 4/400، حدیث:6383)

માં-બાપ કે નામ

બચ્ચે ઔર ખેલ

શાહઝેબ અત્તારી મદની

ખેલના બચ્ચોં કે મેહબૂબ મશાગિલ (Favourite Activities) મેં સે એક હૈ. કુછ લોગ તો ખેલને કો માયૂબ સમઝતે હૈં ઔર અપને બચ્ચોં કો ઇસ સે બિલ્કુલ હી મેહરૂમ કર દેતે હૈં જબકે બાઝ અફરાદ માલૂમાત કી કમી કી વજહ સે ખેલ કો ફકત વક્ત ગુઝારી કા ઝરીઆ સમઝતે હૈં ઔર અપની જાન છુળાને કે લિએ બચ્ચોં કો ખેલ મેં મસરૂફ કર દેતે હૈં. હકીકત યેહ હૈ કે ખેલ કૂદ, તફરીહ ઔર દીગર જાઇઝ મશાગિલ સે બચ્ચે ફરહત ઔર રાહત પાતે હૈં, ઉન કે જિસ્મ મેં તવાનાઈ (Energy) આતી હૈ ઔર દિમાગ વ બદન મેં નિશાત પૈદા હોતા હૈ. શરીઅત કે દાયરે મેં રેહતે હુવે જાઇઝ ખેલ ખેલને કા સુબૂત કુરઆને કરીમ મેં ભી મૌજૂદ હૈ. હઝરતે સૈયદના યાકૂબ علیہ السّلام કે બેટોં ને અપને છોટે ભાઈ હઝરતે સૈયદના યૂસુફ علیہ السّلام કો સાથ લે જાને કી વજહ બતાતે હુવે અર્ઝ કી :

﴿اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا یَّرْتَعْ وَ یَلْعَبْ وَ اِنَّا لَهٗ لَحٰفِظُوْنَ ۝۱۲﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : કલ ઉસે હમારે સાથ ભેજ દીજિએ કે મેવે ખાએ ઔર ખેલે ઔર બેશક હમ ઉસ કે નિગેહબાન હૈં. (پ12، یوسف:12)

મોહતરમ વાલિદૈન ! દેખા જાએ તો ખેલ બચ્ચે કે લિએ બહોત મુફીદ સાબિત હો સકતા હૈ, વોહ ઇસ સે કાફી કુછ સીખ સકતા હૈ, આઇએ : ઇસ હવાલે સે ચન્દ ફાઇદે પઢતે હૈં : 1 ખેલ કે ઝરીએ વોહ લિખને પઢને કી થકાવટ સે આરામ હાસિલ કર સકતા હૈ જૈસા કે ઇમામ ગઝાલી رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه ફરમાતે હૈં કે ઝરૂરી હૈ કે પઢને કે બાદ બચ્ચે કો કોઈ અચ્છા ખેલ ખેલને દિયા જાએ તાકે વોહ કિતાબોં કી થકાવટ સે સુકૂન પા સકે. (احیاء العلوم، 91/3) 2 ખેલ કે દૌરાન વોહ બહોત કુછ સીખ સકતા હૈ, ઐસી બાતેં આસાની સે યાદ કર સકતા હૈ જો આમ હાલાત મેં યાદ કરવાને મેં બહોત મુશ્કિલ પેશ આતી હૈ જૈસા કે સ્પેલિંગ, મુખ્તલિફ ચીઝોં કે નામ, રંગોં કી પહેચાન, મિલતી જુલતી ચીઝોં કે દરમિયાન ફર્ક ઔર બહોત કુછ 3 ખેલ કી વજહ સે વોહ સહીહ ઔર ગલત કા કુછ ન કુછ મફહૂમ સમઝને લગ જાતા હૈ, અદલ, અમાનત, ખિયાનત, ઝૂટ, ગુસ્સે કી કૈફિયત સે આશના હોના શુરૂઅ હો જાતા હૈ 4 ખેલને સે બચ્ચે કે જિસ્મ સે પસીના નિકલેગા જો તિબ્બી લેહાઝ સે ફાઇદેમન્દ હૈ.

યાદ રહે ! કિતાબ કી તરહ ખેલ કે મુફીદ હોને મેં ભી કોઈ કલામ નહીં હૈ, સેહત ઔર સમઝ મેં ઇઝાફે કા સબબ હોને મેં કોઈ શક નહીં હૈ, લેકિન ! જિસ તરહ હર કિતાબ પઢને કી ઇજાઝત નહીં ઇસી તરહ હર ખેલ ખેલને કી ભી રુખ્સત નહીં, યહાં પર ભી મુફીદ ઔર નુક્સાન દેહ, સહીહ ગલત, જાઇઝ વ નાજાઇઝ કા ફર્ક રખના, ઇસ કી રિઆયત કરના ઝરૂરી હૈ. એક બાર હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મુગફ્ફલ رَضِیَ اللہُ عَنْہ કા કમ ઉમ્ર ભતીજા કંકર ફેંક રહા થા, ઉન્હોં ને દેખ કર મનઅ કરતે હુવે કહા કે હુઝૂર નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : ઇસ સે ફાઇદા કુછ નહીં ન શિકાર હો સકતા હૈ ન દુશ્મન કો નુક્સાન પહોંચાયા જા સકતા હૈ ઔર ઇત્તેફાકન કિસી કો લગ જાએ તો આંખ ફૂટ સકતી હૈ, દાંત ટૂટ સકતા હૈ. (ابن ماجہ، 19/1، حدیث:17ماخوذاً)

વાલિદૈન કી યેહ ઝિમ્મેદારી હૈ કે અપને બચ્ચોં કે લિએ ખેલ કા ઇન્તેખાબ કરતે વક્ત ઇસ બાત કા ઝરૂર ખયાલ રખેં કે ઇસ સે શરીઅત મેં મુમાનઅત તો નહીં, ઇસ સે કોઈ નુક્સાન તો નહીં હોગા, બચ્ચે પર ઇસ ખેલ કે ક્યા અસરાત પળેંગે, ઇસ સે વોહ ક્યા સીખેગા, ઇસ કે ઝેહની વ જિસ્માની ક્યા ફાઇદે હૈં.

અલ્લાહ પાક હમેં અપને બચ્ચોં કી તાલીમો તરબિયત કા દુરુસ્ત અન્દાઝ સે એહતેમામ કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

હુરૂફ મિલાઈએ !

د	ؤ	ا	د	و	ب	ا	س	ن
ط	ص	ب	ش	س	خ	ب	خ	م
ت	آ	ن	ج	ی	ذ	م	ر	ت
ن	ظ	م	ی	ء	ا	س	ن	ل
ی	ر	ا	خ	ب	ں	ل	ج	ز
پ	س	ج	ڑ	ۃ	ڈ	م	ب	ق
ا	د	ہ	ر	ے	ء	ص	ی	ع

પ્યારે બચ્ચો ! હમારે પ્યારે નબી صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને જો કુછ ફરમાયા યા જો કામ કિયા, કિસી કો કુછ કેહતે સુના યા કુછ કરતે દેખા ઔર ઇસ પર મનઅ નહીં કિયા બલ્કે ખામોશ રહે ઇન સબ ચીઝોં કો ''હદીસ'' કેહતે હૈં. યૂં તો હદીસે પાક કી બહોત સારી કિતાબેં હૈં લેકિન જો સબ સે ઝિયાદા મશ્હૂર હૈં : વોહ યેહ હૈં બુખારી, મુસ્લિમ, તિરમિઝી, અબૂ દાઊદ, નસાઈ ઔર ઇબ્ને માજા. હદીસ કી યેહ છે મશ્હૂર કિતાબેં ''સિહાહ સિત્તા'' કેહલાતી હૈં.

આપ ને ઊપર સે નીચે, દાએં સે બાએં હુરૂફ મિલા કર 5 નામ તલાશ કરને હૈં, જૈસે : ટેબલ મેં લફ્ઝ ''મુસ્લિમ'' કો તલાશ કર કે બતાયા ગયા હૈ. તલાશ કિએ જાને વાલે 5 નામ :

(1) بخاری (2) ترمذی (3) ابوداؤد (4) نسائی (5) اِبنِ ماجہ

દુઆએ અત્તાર પર
મદની રસાઈલ કે મુતાલએ કી ધૂમ

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ ને મોહર્રમુલ હરામ ઔર સફરુલ મુઝફ્ફર 1442 હિજરી મેં દર્જે ઝૈલ મદની રસાઇલ પઢને / સુનને કી તરગીબ દિલાઈ ઔર પઢને-સુનને વાલોં કો અપની પુરખુલૂસ દુઆઓં સે ભી નવાઝા. આપ ભી પઢ કર દુઆએ અત્તાર કે હકદાર બન જાઇએ.

(1) યા રબ્બલ મુસ્તફા ! જો કોઈ 17 સફહાત કા રિસાલા ''અચ્છી બુરી સોહબત'' પઢ યા સુન લે ઉસ કો અપને પસન્દીદા બન્દોં કી સોહબત નસીબ ફરમા ઔર ઉસ કી બે હિસાબ મગફેરત કર. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

(ઇન્ડિયા કે ઇસ્લામી ભાઈયોં કી મૌસૂલશુદા કારકર્દગી : તકરીબન 85541)

(2) યા અલ્લાહ પાક ! જો કોઈ 17 સફહાત કા રિસાલા ''ગુસ્લ કે ઝરૂરી મસાઇલ'' પઢ યા સુન લે ઉસ કો ઝાહિરી ઓ બાતિની તમામ ગંદગિયોં સે પાક ફરમા ઔર ઉસે બે હિસાબ બખ્શ દે. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

(ઇન્ડિયા કે ઇસ્લામી ભાઈયોં કી મૌસૂલશુદા કારકર્દગી : તકરીબન 81333)

(3) યા અલ્લાહ પાક ! જો કોઈ 17 સફહાત કા રિસાલા ''સફર મેં નુહૂસત નહીં'' પઢ યા સુન લે ઉસ કી દુન્યા ઓ આખેરત મેં આફતોં ઔર મુસીબતોં સે હિફાઝત ફરમા ઔર ઉસ કી બે હિસાબ મગફેરત ફરમા. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

(ઇન્ડિયા કે ઇસ્લામી ભાઈયોં કી મૌસૂલશુદા કારકર્દગી : તકરીબન 87334)

(4) યા રબ્બલ મુસ્તફા ! જો કોઈ રિસાલા ''કિન લોગોં કી દુઆ કબૂલ હોતી હૈ ?'' કે 17 સફહાત પઢ યા સુન લે ઉસ કી દુઆઓં પર રેહમત કી નઝર ફરમા ઔર ઉસ કી બે હિસાબ મગફેરત ફરમા. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

(ઇન્ડિયા કે ઇસ્લામી ભાઈયોં કી મૌસૂલશુદા કારકર્દગી : તકરીબન 93088)

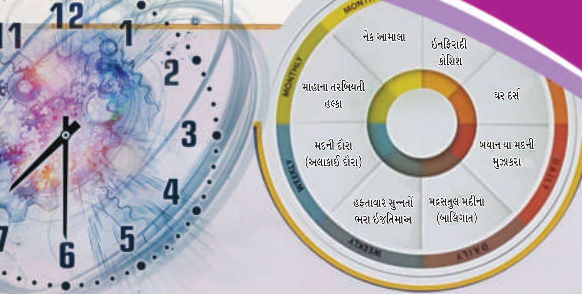

દીની કામોં કે લિએ વક્ત કૈસે નિકાલેં ?

ઉમ્મે મીલાદ અત્તારિયા

ઈમામ ફખરુદ્દીન રાઝી رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه કા કૌલ હૈ કે મૈં ને સૂરએ અસ્ર કા મતલબ એક બર્ફ ફરોશ સે સમઝા જો બાઝાર મેં સદા લગા રહા થા કે રેહમ કરો ઉસ પર જિસ કા સરમાયા ઘુલતા જા રહા હૈ રેહમ કરો ઉસ પર જિસ કા સરમાયા ઘુલતા જા રહા હૈ, ઉસ કી સદા સુન કર મૈં ને કહા : યેહ હૈ

﴿وَالْعَصْرِ ۙ﴿۱﴾ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِیْ خُسْرٍ ۙ﴿۲﴾﴾ કા મતલબ, જો ઝિન્દગી ઈન્સાન કો દી ગઈ વોહ બર્ફ કે ઘુલને કી તરહ તેઝી સે ગુઝર રહી હૈ ઈસ કો અગર ઝાએઅ કર દિયા જાએ યા ગલત કામોં મેં સર્ફ કર દિયા જાએ તો ઈન્સાન કા ખસારા હી ખસારા હૈ. (تفسیر کبیر، 11/278 ملخصاً)

ઉસ પિઘલતી બર્ફ કી તરહ ગુઝરતે વક્ત કો અગર હમ અલ્લાહ કો રાઝી કરને વાલે કામોં, નેક આમાલ ઔર નેકી કી દાવત મેં નહીં ગુઝારેંગે તો યકીનન ખસારે મેં રહેંગે.

અક્સર ઈસ્લામી બહનેં ઘરેલૂ કામ કાજ ઔર ઝિમ્મેદારિયોં કે બાઇસ દીની કામ નહીં કર પાતીં, ઉન્હેં ગૌર કરના ચાહિએ કે વાકેઈ ઝિમ્મેદારિયાં હૈં યા રોઝમર્રા કે ઝરૂરી કામોં કે ઈલાવા ગૈર ઝરૂરી કામોં કી મશ્ગૂલિયત ભી હૈ જો હમારી રાહ મેં રુકાવટ હૈ. મશ્હૂર મકૂલા હૈ કે કરને કે કામ કરો, વરના ન કરને કે કામોં મેં પળ જાઓગે.

અક્સર ઘર કે કામોં કે સાથ સાથ કઈ તરહ કી બે મક્સદ મસરૂફિયાત ભી હોતી હૈં જો વક્ત ઝાએઅ કરતી હૈં, મસલન મોબાઇલ પર લમ્બી લમ્બી બાતેં, સોશ્યલ મીડિયા પર દેર તક મસરૂફ રેહના, હમસાઈ (પળોસન) સે બાતોં મેં વક્ત ગંવા દેના જૈસે કામોં પર અક્સર હમ ગૌર નહીં કરતીં.

અપને વક્ત કો બચાને ઔર અચ્છે કામોં મેં ખર્ચ કરને કા એક બેહતરીન તરીકા જદવલ બનાના ભી હૈ, હમેં ચાહિએ કે હમ અપના જદવલ તેહરીર કર કે ઘર મેં મુનાસિબ જગહ લગા લેં જહાં નઝર પળતી રહે ઔર ઈસ કે સાથ હી ઘળી ભી દીવાર પર સામને લગાએ તાકે જદવલ કે સાથ સાથ ઘળી પર ભી નઝર રહે.

જદવલ સુબ્હ કે આગાઝ મેં હી દેખ લેં કે આપ ને આજ કે દિન કો ઘન્ટોં ઔર મિનટોં કે હિસાબ સે કિસ તરહ ગુઝારના હૈ યૂં ઈસ પર અમલ કરને મેં આસાની રહેગી.

ઉમૂમી તૌર પર ઈસ્લામી બહનોં કો નમાઝે ફજ્ર ઔર તિલાવતે કુરઆન કે બાદ નાશ્તે વગૈરા કી તૈયારી, બચ્ચોં કો મદ્રસે વગૈરા રવાના કરના, દોપહર ઔર શામ કા ખાના બનાના, કપળે વગૈરા ધોના ઔર પ્રેસ કરના, બચ્ચોં કો ટ્યૂશન ભેજના, હોમવર્ક કરવાના જૈસે કામોં કી મસરૂફિયત હોતી હૈ. અગર ઈન કામોં કો એક શિડ્યૂલ કે તૌર પર વક્ત તકસીમ કર કે લિખ લિયા જાએ ઔર જિસ કામ કે લિએ જો વક્ત લિખા હો ઉસી મેં કરને કી કોશિશ કી જાએ તો વક્ત કી કાફી બચત હો સકતી હૈ જો કે દીની કામ કરને કે કામ આ સકતા હૈ.

યાદ રખિએ ! શૈતાન હમેં લાખ સુસ્તી દિલાએ, હમેં દાવતે ઈસ્લામી ઈન્ડિયા કે દીની કામોં સે દૂર નહીં ભાગના ચાહિએ, ઈન કો બોઝ નહીં સમઝના ચાહિએ બલ્કે યેહ તો નેમતેં હૈં દર હકીકત ઈન કા તઅલ્લુક હમારી અસ્લ ઝિન્દગી યાની આખેરત કે સાથ હૈ.

કાપિયાં, કિતાબેં ઔર હમારા મન્ફી રવૈયા

ઝાએઅ ન કરેં

ઔરાકે મુકદ્દસા ઇસ મેં રખિએ

ઉમ્મે નૂર અત્તારિયા

હમારે ઘરોં મેં બહોત સે કાગઝાત હોતે હૈં બચ્ચોં કી પુરાની કાપિયાં, ગેસ બિજલી કે પુરાને બિલ, અખ્બારાત ઔર જો હમ બાહર સે ખાને કા સામાન લાતે હૈં મસલન રોટી વગૈરા તો ઇસ મેં ભી કાગઝાત કા ઇસ્તેમાલ હોતા હૈ, ખાને પીને કી બાઝ ચીઝોં કે સાથ ઐસે કાગઝાત ભી આતે હૈં જિન પર બા કાઇદા સાફ શફ્ફાફ લિખા હુવા દિખાઈ દેતા હૈ, કભી તો ઐસા ભી હોતા હૈ કે ઇસ્લામિયાત યા ઉર્દૂ કી બુક્સ કે પેજ આતે હૈં જિન મેં અલ્લાહ કા નામ, પ્યારે નબી કા નામ, સહાબએ કિરામ કા ઝિક્ર યા કિસી વલી કા હી તઝકિરા હોતા હૈ, લોગ ઉન કાગઝાત કા અદબ નહીં કર પાતે યા તો બચ્ચે ઉઠા લેતે હૈં ઔર ઉન્હેં ફાળ કર બે અદબી કરતે રેહતે હૈં બલ્કે બાઝ લોગ તો બચ્ચોં સે ભી ઝિયાદા બે અદબી કા મુઝાહરા કરતે હુવે ઇન કાગઝાત કો કચરે કે ડિબ્બે (Dustbin) મેં ડાલ દેતે હૈં. યાદ રખિએ ! અગર કિસી કાગઝ પર કિસી ઇસ્લામી બાત કા તઝકેરા ન ભી હો તો જબ ભી ઉસ કા અદબ કરના ચાહિએ, ખ્વાહ વોહ ઇંગ્લિશ કા હો યા ઉર્દૂ કા યા કિસી ઔર ઝબાન કા હમારી શરીઅતે ઇસ્લામિયા મેં હર તરહ કે હુરૂફ ઔર ઝબાન કા અદબ સિખાયા ગયા હૈ. મેરે શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત અલ્લામા મુહમ્મદ ઇલ્યાસ કાદરી دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ લિખતે હૈં : આજ કલ ઉમૂમન અખ્બારાત મેં بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ, આયાતે કરીમા, અહાદીસે મુબારકા ઔર ઇસ્લામી મઝામીન હોતે ઔર લોગ સિર્ફ ચન્દ સિક્કોં કી ખાતિર ઉન્હેં રદ્દી મેં ફરોખ્ત કર દેતે હૈં. અફસોસ ! સદ કરોળ અફસોસ ! ઇસ કિસ્મ કે અખ્બારાત ગન્દી નાલિયોં તક મેં નઝર આતે હૈં. કાશ ! મુકદ્દસ ઔરાક કા હમેં અદબ નસીબ હો જાતા. બાઝ લોગ મઝહબી મઝામીન જુદા કર કે બકિય્યા અખ્બાર કો બંડલ વગૈરા બનાને મેં ઇસ્તેમાલ કર કે દિલ કો યૂં મના લેતે હૈં કે હમ ને કોઈ બે અદબી નહીં કી. ઐસોં કી ખિદમત મેં અર્ઝ હૈ કે મુકમ્મલ અખ્બાર હી ઠંડા કર દીજિએ ક્યૂં કે ખબરેં હોં યા ઇશ્તેહાર જગહ બ જગહ ઇસ્લામી નામ હોતે હૈં ઔર ઉન મેં ઉમૂમન "અલ્લાહ" ઔર "મુહમ્મદ" કે અલ્ફાઝ ભી શામિલ હોતે હૈં. મસલન અબ્દુલ્લાહ, અબ્દુર્રહમાન, ગુલામ મુહમ્મદ વગૈરા. ઉર્દૂ હો યા સિન્ધી, અંગ્રેઝી હો યા હિન્દી દુન્યા કી હર ઝબાન મેં શાએઅ હોને વાલે હર અખ્બાર મેં મુકદ્દસ નામોં કા ઇમકાન મૌજૂદ હૈ. બલ્કે દુન્યા કી હર ઝબાન કે હુરૂફે તહજ્જી (ALPHABETS) કા અદબ કરના ચાહિએ ક્યૂં કે સાહિબે તફસીરે સાવી શરીફ કે કૌલ કે મુતાબિક દુન્યા મેં બોલી જાને વાલી તમામ ઝબાનેં ઇલ્હામી હૈં. લેહાઝા ઇન કો ઠંડા કર દેને હી મેં આફિયત હૈ. અલ્લાહ પાક ઇસ અદબ કા આપ કો ઝરૂર સિલા અતા ફરમાએગા.

(تفسیرصاوی،30/1) (ફૈઝાને બિસ્મિલ્લાહ, સ 121 મુલ્તકતન)

. પ્યારી ઇસ્લામી બહનો ! જો અખ્બારાત, કાગઝાત વગૈરા ઘર મેં આએં ઉન્હેં સંભાલ કર રખિએ, ઇસી તરહ અપને બચ્ચોં કી સ્કૂલ કી કાપિયાં જિન પર ઉન્હોં ને હોમવર્ક કિયા હોતા હૈ, ઇસી તરહ સ્કૂલ કા નિસાબ જો બચ્ચોં ને પઢ લિયા ઔર વોહ કિતાબેં અબ પુરાની હો ગઈ હૈં ઉન સબ કો સંભાલ કર રખિએ, ઉન્હેં રદ્દી મેં હરગિઝ ન બેચિએ, ઘર મેં રખે હુવે યા બાહર ગલી મેં લગે હુવે મુકદ્દસ ઔરાક કે ડિબ્બે મેં કિસી બચ્ચે યા ઘર કે કિસી મેહરમ કે ઝરીએ ડલવા દીજિએ.

اَلْحَمْدُ لِلّٰہ મુકદ્દસ ઔરાક કી હિફાઝત ઔર ઉન્હેં ઠંડા કરને કે લિએ દાવતે ઇસ્લામી કી એક મજલિસ બનામ "મજલિસ તહફ્ફુઝે ઔરાકે મુકદ્દસા" કાઇમ હૈ, ઇસ મજલિસ કે તહત બહોત સે અલાકોં મેં બૉક્સિઝ લગા દિએ ગએ હૈં જિન મેં મુકદ્દસ કાગઝાત કો ડાલા જાતા હૈ ઔર ફિર ઉસ મજલિસ કે ઇસ્લામી ભાઈ ઉન મુકદ્દસ કાગઝાત કો નિકાલ કર ઠંડા કર દેતે હૈં યા ફિર અદબ કી જગહ દફન કર દેતે હૈં. પ્યારી ઇસ્લામી બહનો ! આપ ઇસ મજલિસ કા સાથ યૂં દે સકતી હૈં કે આપ કે ઘર મેં ઇસ તરહ કે જો કાગઝાત હોં ઉન્હેં અપને સમઝદાર બચ્ચોં યા મેહરમ કે ઝરીએ ઇન બૉક્સિઝ મેં ડલવા દેં.

યાદ રખિએ : બા અદબ બા નસીબ ! બે અદબ બે નસીબ

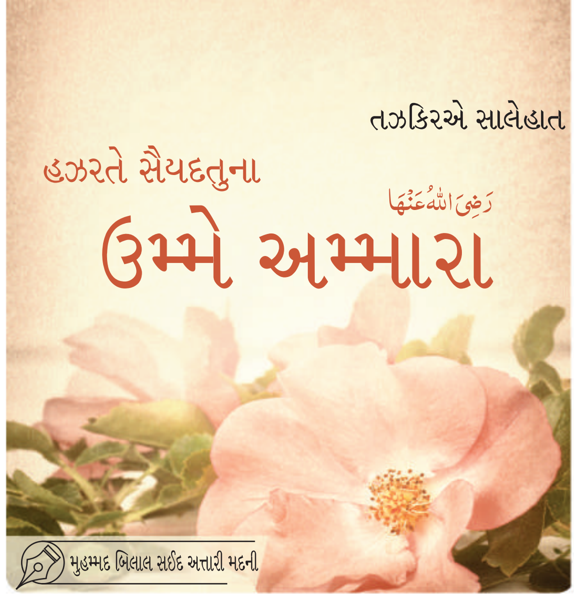

તારીખે ઇસ્લામ કી અઝીમ ખવાતીન મેં એક અહમ નામ "હઝરતે સૈયદતુના ઉમ્મે અમ્મારા رَضِیَ اللہُ عَنْہَا" કા ભી હૈ, આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہَا કા નામ નસીબા બિન્તે કઅબ હૈ, લેકિન આપ કી કુન્યત ઝિયાદા મશ્હૂર હૈ, આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہَا કો યેહ સઆદત ભી હાસિલ હૈ કે આપ ને બૈઅતે ઉકબા, બૈઅતે રિઝવાન ઔર ગઝવએ ઉહુદ મેં શિર્કત કી. આપ બહોત મેહનતો કોશિશ કરને વાલી, બહાદુર, રાહે ખુદા મેં જાન કા નઝરાના પેશ કરને વાલી, નમાઝ વ રોઝે કી પાબન્દ ઔર અલ્લાહ પાક પર ભરોસા કરને વાલી ખાતૂન થીં.[(1)]

આકા કરીમ ને હૌસલા અફ્ઝાઈ ફરમાઈ : હઝરતે સૈયદતુના ઉમ્મે અમ્મારા અન્સારિયા رَضِیَ اللہُ عَنْہَا ફરમાતી હૈં કે એક બાર સરવરે કાઇનાત صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મેરે પાસ તશરીફ લાએ તો મૈં ને આપ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમત મેં ખાના પેશ કિયા, આપ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : "તુમ ભી ખાઓ" મૈં ને અર્ઝ કી : મૈં રોઝે સે હૂં" તો રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : "જબ તક રોઝેદાર કે સામને ખાના ખાયા જાતા હૈ ફરિશ્તે ઉસ રોઝેદાર કે લિએ દુઆએ મગફેરત કરતે રેહતે હૈં."[(2)]

દુઆએ મુસ્તફા : એક મરતબા હઝરતે ઉમ્મે અમ્મારા رَضِیَ اللہُ عَنْہَا ને હુઝૂરે અકરમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં અર્ઝ કી કે યા રસૂલલ્લાહ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! આપ દુઆ ફરમાઈએ કે અલ્લાહ પાક હમેં જન્નત મેં આપ કી હમરાહી નસીબ ફરમા દે, ચુનાન્ચે આપ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇસ તરહ દુઆ ફરમાઈ : اَللّٰھُمَّ اجْعَلْھُمْ رُفَقَائِیْ فِی الْجَنَّۃِ "યાની ઐ અલ્લાહ ! ઇન સબ કો જન્નત મેં મેરા રફીક બના દે."

દુઆએ મુસ્તફા કે બાદ જઝબાત : હઝરતે બીબી ઉમ્મે અમ્મારા رضی اللہ عنہا સરકારે દો આલમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ઇસ દુઆ કે બાદ યેહ કેહતી થીં : مَا اُبَالِیْ مَا اَصَابَنِیْ مِنَ الدُّنْیَا "યાની દુન્યા મેં જો ભી મુસીબત મુઝ પર આ જાએ તો મુઝે ઉસ કી કોઈ પરવાહ નહીં હૈ." [(3)]

હુઝૂર صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે અકીદત : સુલ્હે હુદૈબિયા કે મૌકેઅ પર રેહમતે આલમ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને હલ્ક કરવા કર અપને સરે અન્વર કે બાલ મુબારક એક ખજૂર કે દરખ્ત પર રખ દિએ, સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنہم ઉસ દરખ્ત કે પાસ જમઅ હો ગએ ઔર ઉન બાલોં કો હાસિલ કરને કી કોશિશ કરને લગે, હઝરતે ઉમ્મે અમ્મારા رَضِیَ اللہُ عَنْہَا કેહતી હૈં કે મૈં ને ભી ચન્દ બાલ હાસિલ કર લિએ, આપ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે વિસાલે ઝાહિરી કે બાદ જબ કોઈ બીમાર હોતા તો મૈં ઉન મુબારક બાલોં કો પાની મેં ડુબો કર વોહ પાની મરીઝ કો પિલાતી તો અલ્લાહ પાક ઉસે સેહત અતા ફરમા દેતા.[(4)]

નિકાહ મુબારક વ સિલસિલએ ઔલાદ : આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہَا કી પેહલી શાદી સહાબિએ રસૂલ હઝરતે સૈયદના ઝૈદ બિન આસિમ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ સે હુઈ, ઉન સે આપ કે યહાં દો બેટે હઝરતે હબીબ ઔર હઝરતે અબ્દુલ્લાહ رضی اللہ عنہما હુવે ઔર પેહલે શૌહર કી વફાત કે બાદ આપ કી દૂસરી શાદી હઝરતે ગઝિય્યા બિન અમ્ર સે હુઈ ઉન સે ભી આપ કે યહાં દો બચ્ચે તમીમ ઔર ખૌલા પૈદા હુવે.

અલ્લાહ કરીમ કી આપ رَضِیَ اللہُ عَنْہَا પર કરોડોં રેહમતેં નાઝિલ હોં ઔર આપ કે સદકે હમેં ભી દીને ઇસ્લામ કી ખૂબ ખૂબ મોહબ્બત નસીબ હો.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

---

(1) الاستیعاب، 4/502، حلیۃ الاولیاء، 2/77 (2) الاحسان بترتیب ابن حبان، 5/181، حدیث:3421 (3) طبقات ابن سعد، 8/305 (4) مدارج النبوۃ، 2/217 ملخصاً (5) طبقات ابن سعد، 8/303۔

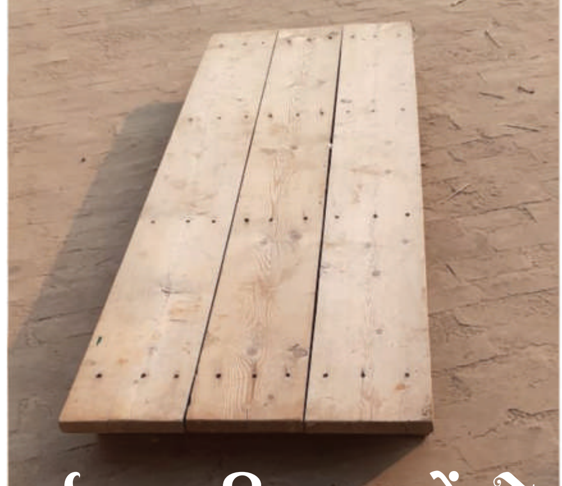

ઇસ્લામી બહનોં કે શરઈ મસાઈલ

મુફ્તી ફુઝૈલ રઝા અત્તારી

શૌહર યા બીવી કા એક દૂસરે કી મૈયત કો ગુસ્લ દેના

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે વફાત કે બાદ ઔરત અપને શૌહર કો ઔર શૌહર અપની બીવી કો ગુસ્લ દે સકતા હૈ યા નહીં ? બરાહે મહેરબાની તફસીલ સે જવાબ ઇનાયત ફરમાઇએ.

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

બીવી કી વફાત સે નિકાહ ફૌરન ખત્મ હો જાતા હૈ જબકે શૌહર કી વફાત સે નિકાહ ફૌરન ખત્મ નહીં હોતા બલ્કે જબ તક બીવી ઇદ્દત મેં હો મિન વજહિન નિકાહ બાકી રેહતા હૈ લેહાઝા શૌહર કી વફાત કે બાદ બીવી ઉસે ગુસ્લ દે સકતી હૈ કે હુક્મે નિકાહ બાકી હૈ યૂંહી અગર શૌહર ને અપની ઝિન્દગી મેં તલાકે રજઈ દે દી ઔર અભી ઇદ્દત બાકી થી કે શૌહર કા ઇન્તેકાલ હો ગયા તો ગુસ્લ દે સકતી હૈ કે તલાકે રજઈ કે બાદ ઇદ્દત ગુઝરને સે પેહલે મિલ્કે નિકાહ ખત્મ નહીં હોતી. અલબત્તા અગર શૌહર ને મરને સે પેહલે તલાકે બાઇન દે દી થી તો અગર્ચે ઇદ્દત મેં હો ગુસ્લ નહીં દે સકતી કે તલાકે બાઇન નિકાહ કો ખત્મ કર દેતી હૈ.

ઔર ચૂંકે બીવી કી વફાત સે નિકાહ ખત્મ હો જાતા હૈ લેહાઝા શૌહર અપની બીવી કી વફાત કે બાદ ઉસે ગુસ્લ નહીં દે સકતા ના હી બિલા હાઇલ ઉસ કે જિસ્મ કો હાથ લગા સકતા હૈ ક્યૂંકે જબ નિકાહ હી ખત્મ હો ગયા તો છૂને ઔર ગુસ્લ દેને કા જવાઝ (જાઇઝ હોના) ભી જાતા રહા લેહાઝા વોહ ઉસે ન છૂ સકતા હૈ ન ગુસ્લ દે સકતા હૈ.

તમ્બીહ : બીવી કી વફાત કે બાદ શૌહર કો સિર્ફ ગુસ્લ દેને ઔર બિલા હાઇલ છૂને કી મુમાનઅત હૈ બાકી ચેહરા દેખના, કન્ધા દેના, કબ્ર મેં ઉતારના વગૈરા તમામ ઉમૂર જાઇઝ હૈં યેહ જો અવામ મેં મશ્હૂર હૈ કે શૌહર અપની બીવી કે જનાઝે કો ન કન્ધા દે સકતા હૈ, ન કબ્ર મેં ઉતાર સકતા હૈ, ન ઉસ કા ચેહરા દેખ સકતા હૈ યેહ સબ બાતેં મહઝ ગલત લગ્વ વ ફુઝૂલ હૈં ઇન કી શરીઅતે મુતહ્હરા મેં કોઈ હકીકત નહીં હૈ.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلّم

નમાઝ મેં ઔરત કે સર કે બાલોં કા પર્દા

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઇસ મસઅલે કે બારે મેં કે નમાઝ કે અન્દર સત્રે ઔરત કે મુઆમલે મેં ઔરત કે સર સે નીચે લટકતે હુવે બાલ જુદા ઉઝવ હૈં યા જો બાલ સર પર હૈં ઇન સમેત યેહ એક ઉઝવ હૈં ?

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

સત્રે ઔરત કે મુઆમલે મેં જો બાલ ઔરત કે સર પર હોતે હૈં વોહ સર વાલે ઉઝવ મેં શામિલ હૈં ઔર સર સે લટકતે હુવે બાલ યાની જો કાનોં સે નીચે હૈં વોહ જુદા ઉઝવ હૈં હત્તા કે દૌરાને નમાઝ અગર સર કાનોં તક ઢકા હુવા હૈ લેકિન લટકને વાલે ઇન બાલોં કા ચૌથાઈ હિસ્સા ખુલ ગયા ઔર ઇસ હાલત મેં એક મુકમ્મલ રુકન (જૈસે રુકૂઅ યા સજદા) અદા કર લિયા યા તીન બાર سبحٰن اللّٰہ કેહને કી મિકદાર તક ખુલા રહા, યા બિલા ઝરૂરત ખુદ ખોલા તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઔર અગર તક્બીરે તેહરીમા ઇસી હાલત મેં કહી તો નમાઝ શુરૂઅ હી ન હોગી

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلّم

અશ્શૈખ સૈયદ નૂરુદ્દીન ઈત્ર હસની કે ઈન્તેકાલ પર તાઝિયત

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهٗ

અઝીમ મુફસ્સિર, મુહદ્દિસ ઔર મુસન્નિફે કુતુબે કસીરા ડૉક્ટર અશ્શૈખ સૈયદ નૂરુદ્દીન ઈત્ર હસની 6 સફરુલ મુઝફફર1442 સિને હિજરી કો 86 સાલ કી ઉમ્ર મેં મુલ્કે શામ કે શહર હલ્બ મેં વિસાલ ફરમા ગએ......

اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّاۤ اِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ

મૈં હઝરત કે સાહિબઝાદગાન અશ્શૈખ યહયા ઈત્ર ઔર અશ્શૈખ અબ્દુર્રહીમ સમેત તમામ હી સોગવારોં સે તાઝિયત કરતા હૂં:

યા અલ્લાહ પાક ! કિબ્લા શૈખ નૂરુદ્દીન ઈત્ર હસની કો ગરીકે રેહમત ફરમા, મૌલા એ કરીમ ! ઉન કે કબાઈરો સગાઈર મુઆફ ફરમા, ઈલાહલ આલમીન ! ઉન કે દરજાત બુલન્દ હોં, ઉન કી દીની ખિદમાત કબૂલ હોં, મૌલાએ કરીમ ! ઉન કી કબ્ર તા હદ્દે નઝર વસીઅ હો જાએ, યા અલ્લાહ ! ઉન કી કબ્ર પર રહમતો રિઝવાન કે ફૂલોં કી બારિશેં હોં, મૌલા એ કરીમ ! ઉન્હેં બે હિસાબ મગફેરત સે મુશર્રફ ફરમા કર જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં અપને પ્યારે હબીબ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા પળોસ નસીબ ફરમા, તમામ સોગવારોં કો સબ્રે જમીલ ઔર સબ્રે જમીલ પર અજ્રે જઝીલ મર્હમત ફરમા, ઈલાહલ આલમીન ! મેરે પાસ જો કુછ ટૂટે ફૂટે આમાલ હૈં અપને કરમ કે શાયાને શાન ઈન કા અજ્ર અતા ફરમા, યેહ સારા અજ્રો સવાબ જનાબે રિસાલત મઆબ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો ઈનાયત ફરમા, બ વસીલએ ખાતમુન્નબિય્યીન صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم યેહ સારા સવાબ ડૉક્ટર શૈખ સૈયદ નૂરુદ્દીન ઈત્ર હસની સમેત સારી ઉમ્મત કો ઈનાયત ફરમા.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عليه واٰلِهٖ وسلَّم

મુહર્રમુલ હરામ વ સફરુલ મુઝફફર 1442 હિજરી મેં વફાત પાને વાલોં કે નામ

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને ❶ હઝરતે મૌલાના અલ્હાજ સૈયદ મુહમ્મદ અય્યૂબ અશરફી હમ્દાની સાહિબ (બીકાનેર, રાજસ્થાન, ઈન્ડિયા) ❷ હઝરતે મૌલાના મુફતી નસીમુદ્દીન રઝવી સાહિબ

તાઝિયત વ ઈયાદત

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત, બાનિએ દાવતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه અપને સૂરી (Video) ઔર સૌતી (Audio) પૈગામાત કે ઝરીએ દુખ્યારોં ઔર ગમઝદોં સે તાઝિયત ઔર બીમારોં સે ઈયાદત ફરમાતે રેહતે હૈં, ઈન મેં સે મુન્તખબ પૈગામાત પેશ કિયે જા રહે હૈં.

(મકસૂદ પૂર, ઈન્ડિયા) ❸ પીરે તરીકત, હઝરતે ગુલામ મોઈનુદ્દીન ચિશ્તી ઉર્ફ ચુનમાહી ❹ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના આતિફ રમઝાન સિયાલવી મોહતમિમ જામિઆ હનફિયા ગૌસુલ ઈસ્લામ કી અહલિયા (ઝંગ) ઔર દીગર કઈ આશિકાને રસૂલ કે ઈન્તેકાલ પર લવાહિકીન ઔર જુમ્લા સોગવારોં સે તાઝિયત કી ઔર મર્હૂમીન કે લિએ દુઆએ મગફેરત કરતે હુવે ઈસાલે સવાબ ભી કિયા. જબકે કઈ બીમારોં ઔર દુખ્યારોં કે લિએ દુઆએ સેહતો આફિયત ફરમાઈ હૈ.

(1) તારીખે વફાત 27 મુહર્રમુલ હરામ 1442 હિજરી
(2) તારીખે વફાત 4 સફરુલ મુઝફફર 1442 હિજરી
(3) તારીખે વફાત 5 સફરુલ મુઝફફર 1442 હિજરી

જુમાદલ ઊલા કે ચન્દ અહમ વાકેઆત

2 જુમાદલ ઊલા વિસાલ જદ્દે આલા હઝરત	આલા હઝરત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન કે દાદાજાન હઝરતે અલ્લામા મૌલાના રઝા અલી ખાન رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કા વિસાલ 2 જુમાદલ ઊલા 1286 હિજરી કો બરેલી શરીફ઼ ઇન્ડિયા મેં હુવા. આપ આલિમે બા અમલ, માહિરે ફ઼િક્હ વ તસવ્વુફ઼ ઔર બા કરામત વલિયુલ્લાહ થે. (મઝીદ માલૂમાત કે લિએ દેખિએ : હયાતે આલા હઝરત, 1/82 તા 88)
7 જુમાદલ ઊલા ઉર્સે શાહ રુકને આલમ	કુત્બે અકતાબ, હઝરતે શાહ રુકને આલમ અબૂ અલ ફત્હ રુકનુદ્દીન સોહરવર્દી رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કા વિસાલ 7 જુમાદલ ઊલા 735 હિજરી કો હુવા, આપ શૈખ બહાઉદ્દીન ઝકરિયા મુલ્તાની رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કે પોતે ઔર જાનશીન થે.
17 જુમાદલ ઊલા શહાદતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર	હઝરતે સૈયદના અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رضی اللہ عنہما ને 17 જુમાદલ ઊલા 73 હિજરી કો જામે શહાદત નોશ ફરમાયા, આપ હઝરતે અબૂ બક્ર સિદ્દીક કે નવાસે, હઝરતે આઇશા સિદ્દીકા કે ભાન્જે, હઝરતે ઝુબૈર બિન અવ્વામ ઔર હઝરતે અસ્મા બિન્તે અબૂ બક્ર સિદ્દીક رضی اللہ عنہم કે બેટે હૈં, હિજરત કે બાદ મુહાજિરીન સહાબા કે ઘર મેં સબ સે પેહલે આપ કી વિલાદત હુઈ.
17 જુમાદલ ઊલા વિસાલ શેહઝાદએ આલા હઝરત	આલા હઝરત કે શેહઝાદે, હુજ્જતુલ ઇસ્લામ મુફ્તી મુહમ્મદ હામિદ રઝા ખાન رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ કા વિસાલ 17 જુમાદલ ઊલા 1362 હિજરી કો બરેલી શરીફ હિન્દ મેં હુવા, આપ આલિમે બા અમલ, મુફ્તિએ ઇસ્લામ ઔર જાનશીને આલા હઝરત થે. (ફતાવા હામિદયા, સ 48 તા 79)
27 જુમાદલ ઊલા વિસાલ અસ્મા બિન્તે અબૂ બક્ર સિદ્દીક	હઝરતે સૈયદતુના અસ્મા બિન્તે અબૂ બક્ર સિદ્દીક رضی اللہ عنہما કા વિસાલ એક કૌલ કે મુતાબિક આપ કે બેટે હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رضی اللہ عنہما કી શહાદત કે 10 દિન બાદ 27 જુમાદલ ઊલા 73 હિજરી કો હુવા.
જુમાદલ ઊલા 8 હિજરી જંગે મૌતા	જુમાદલ ઊલા 8 હિજરી મેં જંગે મૌતા રૂનુમા હુઈ જિસ મેં સિર્ફ તીન હઝાર મુસલમાનોં ને દો લાખ કુફ્ફાર સે મુકાબલા કિયા, ઇસ જંગ મેં રસૂલે કરીમ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે ચચાઝાદ ભાઈ હઝરતે જાફર તય્યાર, હુઝૂર صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે મુંહ બોલે બેટે હઝરતે ઝૈદ બિન હારિસા ઔર કાતિબે નબી હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા સમેત 13 સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنہم ને જામે શહાદત નોશ ફરમાયા જબકે બહોત સે કુફ્ફાર મારે ગએ.

અલ્લાહ પાક કી ઇન સબ પર રેહમત હો ઔર ઇન સબ કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગફેરત હો.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلی اللہ علیہ والہ وسلم

ખુશ ખબર : જનવરી 2021 સે માહનામા ફૈઝાને મદીના કા સાલાના બુકિંગ કરવાને વાલે ગ્રાહકોં કો દાવતે ઇસ્લામી (ઇન્ડિયા) કા ઇસ્લામિક કેલેન્ડર 2021 મુફ્ત મેં પેશ કિયા જાએગા.

ગાલિયાં દેને કે નુક્સાનાત

અઝ : શૈખે તરીકત અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دامت برکاتہم العالیہ

કેહતે હૈં કે એક લોહાર કી બન્દ દુકાન મેં એક સાંપ ઘુસ ગયા, ઉસ કા જિસ્મ વહાં પળી એક આરી સે ટકરા કર હલ્કા સા ઝખ્મી હો ગયા, ઉસ સાંપ ને પલટ કર પૂરી કુવ્વત સે આરી કો ડસા જિસ કે સબબ ઉસ કા મુંહ ભી ઝખ્મી હો ગયા, ઉસ ને ગુસ્સે મેં આ કર ખુદ કો આરી કે ઈર્દ ગિર્દ લપેટ લિયા ઔર અપના દુશ્મન સમઝ કર ઉસે દબાને લગા, જિસ કી વજહ સે વોહ ખુદ હી મર ગયા. ઐ આશિકાને રસૂલ ! ઉસ બેવુકૂફ સાંપ કી તરહ ગુસીલે (યાની ગુસ્સે વાલે) અફરાદ ભી બેવુકૂફાના અન્દાઝ અપનાતે, દૂસરોં કો તકલીફ દેતે ઔર નુક્સાન પહોંચાને કી કોશિશ કરતે હૈં. ઝરા ઝરા સી બાત પર ગાલી પર ગાલી દે રહે હોતે હૈં, કઈ લોગ તો ઇસ કદર ગાલિયોં કી દલ દલ મેં ધંસે હોતે હૈં કે હર ચીઝ મસલન ગધે, ઘોળે, બકરે વગૈરા જાનવરોં કો ભી ગાલિયાં દે રહે હોતે હૈં, દીવાર સે ટકરા ગએ તો ઉસે ગાલી, દરવાઝા ન ખુલે તો ઉસે ગાલી, ગાળી સ્ટાર્ટ ન હો તો ઉસે ગાલી, કોલ ન લગે તો નેટવર્ક કો ગાલી, અલ ગરઝ હર ચીઝ હી કો અપની ગાલિયોં કા નિશાના બના રહે હોતે હૈં. બાત બાત પર ગુસ્સે હો કર ગાલિયાં દેને વાલા શખ્સ ઉસ બેવુકૂફ સાંપ કી તરહ ઇઝઝત કે હવાલે સે અપની મૌત આપ હી મર જાતા હૈ. યાદ રખિએ ! કિસી મુસલમાન કો ગાલી દેના, ઉસ કી ઇઝઝત ઉછાલના ગુનાહ કા કામ હૈ. **1** અલ્લાહ પાક કે આખરી નબી صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઇરશાદ ફરમાયા : સૂદ 70 ગુનાહોં કા મજમૂઆ હૈ ઔર ઇન મેં સબ સે કમ યેહ હૈ કે કોઈ શખ્સ અપની માં સે બદકારી કરે ઔર સૂદ સે બઢ કર ગુનાહ મુસલમાન કી બે ઇઝઝતી કરના હૈ. (موسوعة ابن ابی الدنیا، 124/7، حدیث:173) **2** ગાલિયાં દેને વાલા શખ્સ અગર સેઠ હૈ તો ઉસ કે મુલાઝિમ, શૌહર હૈ તો ઉસ કી બીવી, ઉસ્તાદ હૈ તો ઉસ કે શાગિર્દ ઉસ સે તંગ રેહતે હૈં, અગર ઇઝઝત ભી કરતે હૈં તો સિર્ફ અપને મકાસિદ કે હુસૂલ કે લિએ યા ફિર ઉસ કે શર સે બચને કે લિએ, ઔર જિસ કી ઇઝઝત ઉસ કે શર સે બચને કે લિએ કી જાએ હદીસે પાક મેં ઉસે બદતરીન આદમી કહા ગયા હૈ. (દેખિએ بخاری، 134/4، حدیث:6131) **3** ગાલિયાં દેને વાલા બહોત હી બુરા શખ્સ હોતા હૈ જૈસા કે હદીસ શરીફ મેં હૈ કે "سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوْقٌ" યાની કિસી મુસલમાન સે ગાલી ગલોચ કરના ફિસ્ક હૈ. (مشکاۃ المصابیح، 190/2، حدیث:4814) **4** ઝગળે કે વક્ત ગાલી બકને કી આદત કો મુનાફકત કી નિશાનિયોં મેં સે એક નિશાની કહા ગયા હૈ. (દેખિએ بخاری، 25/1، حدیث:34) લેહાઝા ગાલિયાં બકને વાલા એક તરહ સે ખુદ કો મુનાફિકોં કી લિસ્ટ મેં શામિલ કરને કી કોશિશ કર રહા હોતા હૈ. યાદ રખિએ ! મુસલમાન કો ગાલી દેના ઔર ઉસ કા દિલ દુખાના હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ, આજ હી સચ્ચી તૌબા કરને કે સાથ સાથ હર ઉસ મુસલમાન સે ભી મુઆફી માંગ લીજિએ જિસે ગાલી દી હૈ યા નાહક દિલ દુખાયા હૈ, તાકે દુન્યા ઓ આખિરત કી રુસ્વાઇયોં સે બચ સકેં. અલ્લાહ કરીમ હમેં અપની ઝબાન કા અચ્છા ઇસ્તેમાલ કરને ઔર ઇસે ગાલી ગલોચ સે બચા કર રખને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. اٰمِین بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِین صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

(નોટ : યેહ મઝમૂન 13 ઝુલ કાદતિલ હરામ 1441 હિજરી કે મદની મુઝાકરે કી મદદ સે તૈયાર કર કે અમીરે એહલે સુન્નત دامت برکاتہم العالیہ સે મઝીદ મશવરે લે કર પેશ કિયા જા રહા હૈ.

દીને ઇસ્લામ કી ખિદમત મેં આપ ભી દાવતે ઇસ્લામી ઇન્ડિયા કા સાથ દીજિએ ઔર અપની ઝકાત, સદકાતે વાજિબા વ નાફિલા ઔર દીગર મદની અતિય્યાત (Donation) કે ઝરીએ માલી તઆવુન કીજિએ !

આપ કે ચન્દે કો કિસી ભી જાઇઝ, દીની, ઇસ્લાહી (Reformatory), ફલાહી (Welfare) ખૈર ખ્વાહી ઔર ભલાઈ કે કામ મેં ખર્ચ કિયા જા સકતા હૈ